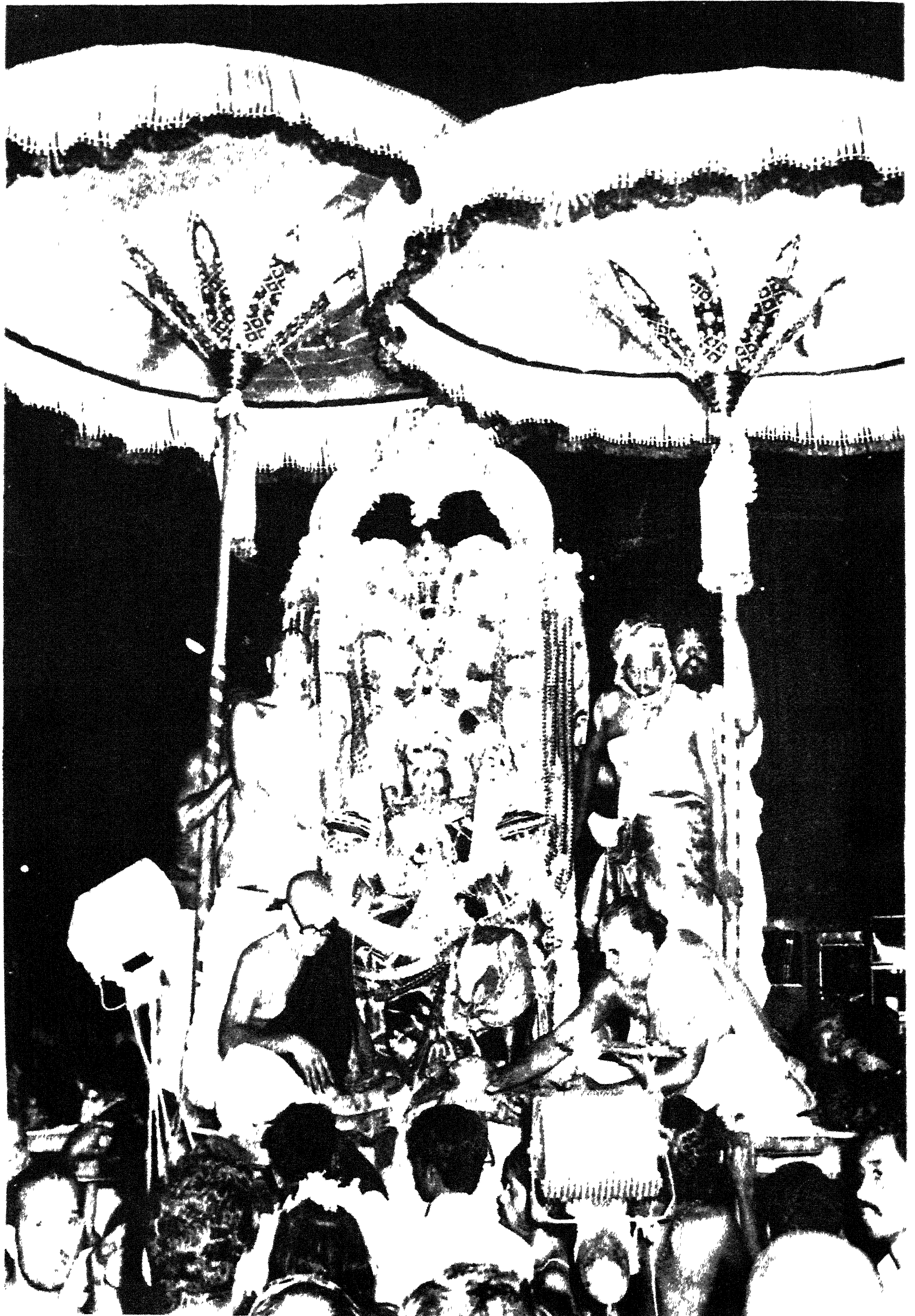

సప్తగిరి

సెప్టెంబరు 1983

వెల: రు. 1/-

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థాన సచిత్ర మాసపత్రిక

యతో బుద్ధి రజ్ఞాన నాశో ముముక్షో
ర్యతః సంపదో భక్త సంతోషికాః స్యుః
యతో విఘ్ననాశో యతః కార్యసిద్ధిః
సదా తం గణేశం నమామో భజామః

మీమాట

జూన్ సంచిక

జూన్‌నెల సప్తగిరి సకాలంలో అందక పోయినా ఎన్నో ప్రత్యేకతల్ని సంతరించు కొని మాముందు నిలిచింది. బాలప్రబోధం లోని శ్రీరమణగారి యాత్రాఫలం కథ చాలా బాగుంది.

శ్రీరామవనవాసము ద్వాదశవర్షంతమా అనే వ్యాసం చర్చారీతిలో సాగింది. నిత్య జీవితంలో మనం పాటించే ఆచారాలకు ఎన్నో అంతరార్థాలుంటాయని శ్రీహనుమం తప్ప వ్యాసం తెలిపింది. ఈ రచయితలం దరికీ నా అభినందనలు.

కొండపి వాసుదేవమూర్తి — ఒంగోలు.

జూన్ సప్తగిరిలో "మనఆచారాలు–అంత రార్థాలు" చాలా బాగున్నది. ఇటువంటి రచనలు మనోవికాసానికి దోహదం చేస్తాయి,

కె. ఎల్. ప్రసాద్. — విజయవాడ.

జూన్‌నెల బాల ప్రబోధంలో "యాత్రా ఫలం" కథ మాకెంతో నచ్చింది. రచ యిత శ్రీరమణగారికి ప్రచురించిన మీకు మాహృదయపూర్వక అభినందనలు. ఇటు వంటి మంచి కథలను ఇతోధికంగా ప్రచు రించ ప్రార్థన.

కస్తూరి వేంకటసుబ్బబ్రహ్మణ్యం—పలాస.

శ్రీరమణగారి 'యాత్రాఫలం' నాకు నచ్చలేదు. దీని ప్రభావంగా తీర్థయాత్ర లపై మోజు తగ్గుతుంది. (అలాగని నాకు తీర్థయాత్రలపై మోజులేదు. ఇంతవరకూ ఏయాత్రా పోలేదు.)

ఎంతటి దుర్మార్గుడైనా తీర్థయాత్రల సందర్భంలో ఏదో ఒక దృశ్యం చూచి పరి వర్తన చెందవచ్చును.

సి. పి. శంకరయ్య, — చిన్నచింతకుంట.

'చిత్త శుద్ధిలేని శివపూజలా' అన్నట్లు శ్రీరమణగారి యాత్రాఫలం హాస్యాత్మకం గానూ జ్ఞానదాయినిగానూ వుంది. "భక్త పరాధీనుడు" రచనలోని భావార్థం చాలా రమ్యంగావుంది. కాని సప్తగిరి ఇంత ఆలస్యంగా రావటం ఏమీబాగులేదు. శ్రీవారి సుప్రభాత తైలవర్ణ చిత్రాలు ప్రచురిస్తే అవి పత్రికకు ప్రత్యేకాకర్షణ కాగలవు.

మీ సూచనకు కృతజ్ఞులం. సం॥

పి. కామేశ్వరశర్మ. — హైదరాబాదు.

ఆధ్యాత్మిక రంగంలో సప్తగిరి ఎంతో ముందడుగు వేస్తున్నదనటానికి సందేహం లేదు. కాని హిందూధర్మ ప్రచార సాధన మైన సప్తగిరిలో విశిష్టాద్వైతానికే ప్రాధా న్యత ఇస్తూ హిందూమత శాఖలైన అద్వైత ద్వైతములకు గాని శైవానికి గాని స్థాన మివ్వకపోవటం శోచనీయం.

అలాగే సాహిత్యరంగంలో అతి ముఖ్య మైన శతావధానానికి శ్రీ మేడసాని మోహన్‌కు తగిన ప్రాధాన్యత కల్పించక రెండు ఫోటోలతో సరిపెట్టడం భావ్యమా ?

బండారు కుమారస్వామి — వలపనేడు.

జూన్ సప్తగిరి ఆలస్యంగా వచ్చినందుకు బాధగా వుంది. ఇకపై సకాలంలో పత్రిక విడుదల అయ్యేలా చూడవలసింది.

బాల ప్రబోధంలో మీరు ప్రచురించిన యాత్రాఫలం' కథ మధురమైన శైలిలో వుంది. శ్రీరమణగార్కి మా అభినందనలు.

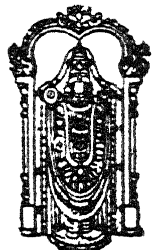
దేవస్థానం వారు విక్రయిస్తున్న వివి ధములైన ప్రీరికార్డెడ్ కేసెట్లు, వాటి ధరలు తదితర వివరాలను పత్రికా ముఖంగా ప్రక టించ ప్రార్థన.

తటవర్తి లక్ష్మీనారాయణ — సికిందరాబాదు.

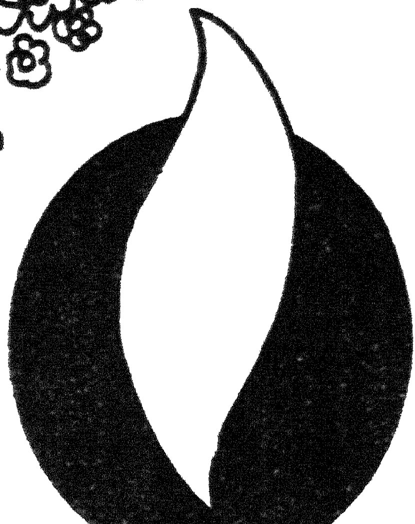
*

తిరుమల శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామి
బ్రహ్మోత్సవం

9-9-83	శుక్ర	— సేనాధిపతి ఉత్సవము అంకురార్పణము (రాత్రి)
10-9-83	శని	వజ్రకవచాద్యాభరణములతో బంగారుతిరుచ్చి ఉత్సవము ధ్వజారోహణము (పగలు) పెద్దశేషవాహనము (రాత్రి)
11-9-83	ఆది	చిన్నశేషవాహనము (పగలు) హంసవాహనము (రాత్రి)
12-9-83	సోమ	సింహవాహనము (పగలు) ముత్యపుపందిరి (రాత్రి)
13-9-83	మంగళ	కల్పవృక్షవాహనము (పగలు) సర్వభూపాలవాహనము (రాత్రి)
14-9-83	బుధ	మోహినీఅవతారోత్సవం (పగలు) గరుడోత్సవం (రాత్రి)
15-9-83	గురు	హనుమద్వాహనము వసంతోత్సవం (సాయంకాలం) గజవాహనము (రాత్రి)
16-9-83	శుక్ర	సూర్యప్రభవాహనము (పగలు) చంద్రప్రభవాహనము (రాత్రి)
17-9-83	శని	రథోత్సవము (పగలు) అశ్వవాహనము (రాత్రి)
18-9-83	ఆది	పల్లకీఉత్సవము, తిరుచ్చిఉత్సవము అవభృథోత్సవము (పగలు) ధ్వజావరోహణోత్సవము. (రాత్రి)

సప్తగిరి

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థాన సచిత్ర మాస పత్రిక...

గౌరవసంపాదకులు.

శ్రీ జి. కుమారస్వామిరెడ్డి,
ఐ. ఏ. ఎస్.

కార్యనిర్వహణాధికారి,
తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు,
తిరుపతి.

ప్రచురణకర్త - సంపాదకుడు :

కాట్రపాటి సుబ్బారావు,
ఎమ్. ఎ.

ఉపసంపాదకుడు :

తిరుమూరు సుధాకర్‌రెడ్డి,
ఎమ్. ఎ. బి. ఇడి.

ముద్రాపకుడు :

ఎమ్. విజయకుమార్‌రెడ్డి.

విడిప్రతి-రు. 1-00

సం॥ చందా-రు. 12-00

ప్రతులకు :

వెల్‌ఫేర్ ఆఫీసర్,
టి. టి. డి., తిరుపతి.

ఈ సంచికలో....

సెప్టెంబర్ 1983

సంపుటి 14 సంచిక 4

సవరణ: గతసంచిక ముఖచిత్రం 'శ్రీవారి నవనీతకృష్ణ అలంకరణ' అని గమనింప ప్రార్థన.

సంపాదకీయం

ప్రపంచంలో ఎవరికైనా గౌరవం ఎందువల్ల లభిస్తున్నది? ఆ వ్యక్తి సమాజంలో మిగిలిన వారికన్న గుణంలోనో, ధనంలోనో, అధికారంలోనో, విద్యలోనో ఆధిక్యత సంపాదించటం వల్ల అని స్థూలంగా చెప్పుకోవల్సివుంది. ఒక్కొక్కప్పుడు అందరికన్న అందగాడైనా ఆదరణ లభించవచ్చు. ఈ పరిగణనం వల్ల ఆ వ్యక్తికి ఒక స్థాయి దానివలన కొంత తృప్తి లభిస్తుంది. అతని కార్యసాధనలో ఈ వైశిష్ట్యం అనుయాయులను సమకూర్చి కొంతవరకు ఆత్మ ప్రత్యయాన్ని కల్గిస్తుంది. నేను, నాది అనే ఆకర్షణ కలిగించి, విశ్వాసంతో ముందుకు పోయేందుకు తోడ్పడుతుంది. దీన్ని మనం ఆత్మవిశ్వాసం అంటున్నాం. ఇది పూర్తిగా లోపిస్తే ప్రపంచపు అస్తిత్వానికే ప్రమాదం కనుక ఇది అవసరమే!

కాని మనస్సు మరీ పాపిష్ఠిది. ఇది ఇక్కడితో ఆగనీయదు. గోరంత విజయానికి కొండంత గౌరవ భ్రాంతి కల్పిస్తుంది. ఇక రూపం కూడా తోడైతే పాపం పెరిగినట్లే! నా ఎదుటి వాళ్ళందరూ నావలనే, నేనే వీరుణ్ణనీ ఆలమందలో ఆబోతు మాదిరి రంకెలు వేస్తూ ఎదుటివాడు ఎంతగొప్పవాడైనా, గోటికి కూడా తగడన్నట్లు అపహాస్యం అవహేళన చేస్తాడు, నిజానికి ఎదురుదెబ్బ తగిలితే ఎవరితో చెప్పుకోవాలో తెలియని అర్భకుడు. అంతటి పిరికి మరొకడుండడు. ఇదంతా 'నేను' చేసే మాయాలీల! మనసులోని ఆ తెర తొలిగితే గాని 'నేను' వ్యాధి నయంకాదు; వినయం రాదు. ఈ పైత్యమంతా ప్రకోపించబట్టే, కంఠేకాల జటామకుటమణి ననీ, తారాధిపతి ననీ, ఓషధీశ్వరుడననీ, ఆదిపురుష హృదయాధి జాతుడ ననీ గర్వించిన శీతకిరణుడు విఘ్నేశ్వరుని చూచి హేళన చేయటం, వినాయకుడు శపిస్తే మళ్ళీ ఆ విఘ్నరాజునే శరణు వేడటం జరిగింది. నిజానికి బలిచక్రవర్తి కూడా దాతననే గర్వంతో ఏది అడిగినా ఇస్తాననటం, వామన త్రివిక్రమాటోపానికి తట్టుకోలేక శరణు వేడటం జరిగింది. ఆ వినాయకుడు గాని ఈ వామనుడు గాని సురూపులు కాకపోవటం గమనార్హం.

బహిరార్భాట మత్తులై నశ్వరమైన దాని భ్రాంతిలో అవహేళన చేయటం దోషమని బాహిర ప్రకృతికి భిన్నమైన శాశ్వతమైన ఆత్మ సౌందర్యం ప్రతి జీవిలోను నిక్షిప్తమై వుందని దాన్ని గ్రహించి మెలగాలని పై రెండు కథల సారాంశం. సుందర దేవతా కోటిలో ఈ విరూపేశ్వరుడు రూపొందటానికి చెప్పిన కారణాలేవైనా సమాజానికి చక్కని సందేశం మాత్రం వుంది.

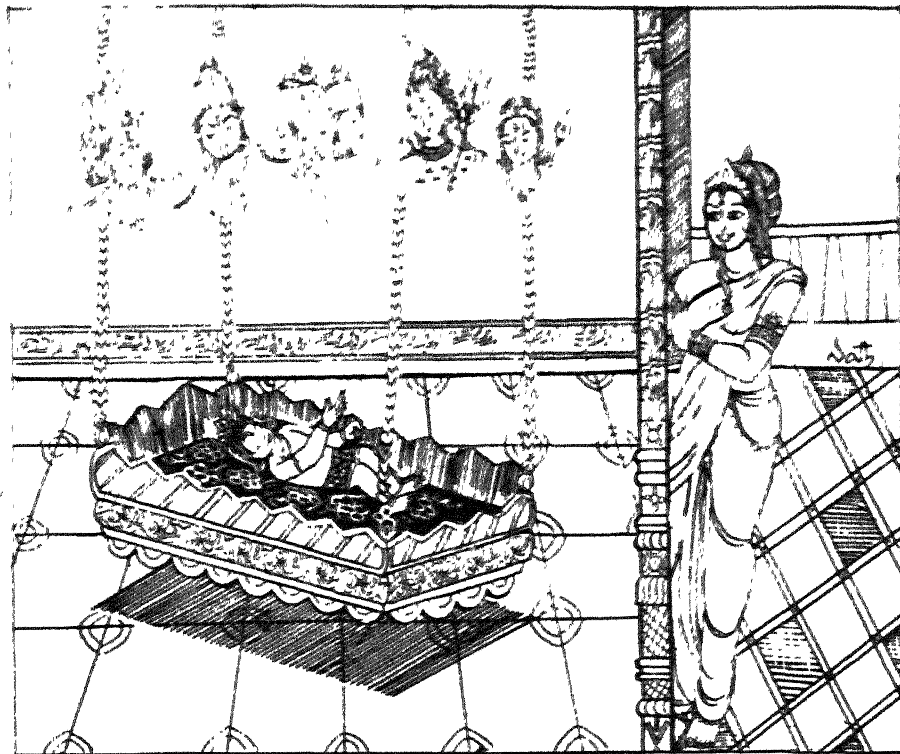
నాయకత్వానికి కావలసింది, స్ఫురద్రూపం మాత్రమే కాదు. నిశ్చలత, కార్యదీక్ష, సూక్ష్మదృష్టి, విషయపరిజ్ఞానం. ఇవన్నీ ఆంతరికాలే! మన పురాణ సాహిత్యంలో, వినాయకునికి సంబంధించిన ఏ కథలోనూ ఆయనకు తడబాటు కాని ఆవేశం కాని ఉన్నట్లు కనిపించదు. స్ఫుర ద్రూపీ, దేవసేనావల్లభుడైన షణ్ముఖుడు మయూరవాహనుడై బయల్దేరగా సూక్ష్మదర్శి ఐన వినాయకుడు జననీజనకులకు ప్రదక్షిణించి తగిన ఫలాన్ని ముందుగానే పొందాడు. పై లక్షణాలతోపాటు సమయజ్ఞత నాయకత్వానికి కలికితురాయి. అహంకార రహితంగా ఈ బుద్ధులు సంతరించుకున్నవారికి సిద్ధి కరతలామలకం. దీనికి సంకేతంగానే బహుశః వినాయకునికి సిద్ధి, బుద్ధి భార్యలని వుండవచ్చు.

మిగిలిన వారి మీదకన్నా వైకల్య వైరూప్యాలున్న సంతానం మీదనే తలిదండ్రులకు మక్కువ ఎక్కువని కూడా వినాయకుని గణాధిపత్యపు కథ నిరూపిస్తున్నది. త్వరగా కదలలేని బిడ్డడనే మమకారంతో లోక జననీజనకులు ధర్మసూక్ష్మంతోపాటు పదవిని కూడా ఇప్పించారు.

అసలు గజాస్యం, మూషక వాహనం ఆ దేవుని సమరస భావానికి నిదర్శనం అని కూడా అనుకోవచ్చు. అతిపెద్ద ప్రాణిని తలగా, అతి చిన్న జీవిని వాహనంగా రూపొందించుకోవటం దేవుని సర్వజీవ సమభావాన్ని సర్వాంతర్యామిత్వాన్ని నిరూపిస్తాయి. ఏ రూపంలో వున్నా భగవంతు డొక్కడే కదా! పైగా ఈ గజమూషకాలు రెండూ సస్య శత్రువులు కావటం వల్ల వాటిని కైవసం చేసుకొన్న దేవుడు నిజంగా క్షేత్రపాలుడే కదా!

ఇన్ని విశేషాలున్న దేవుడు గణనాథుడు కావటంలో ఇంతటి బుద్ధి జీవి విఘ్ననాయకుడు కావటంలో ఆశ్చర్యం లేదు. సాన బెట్టని వజ్రానికి రాణింపు లేదనే అంటారు. దేవుని విఘ్నాలు మానవ సాధనకు పరీక్షలు. విఘ్నాన్ని ఊహించుకుని తట్టుకునే శక్తి లేని కలిజనులం కనుక విఘ్నాలె కలిగించవద్దని వేడుకుంటున్నాం. నేనున్నానని వస్తే భరించలేం గనుక నీ వున్నావని మనమే పిలిచి పండుగ చేసి ఇక అడ్డం రావొద్దని మొక్కుకుంటున్నా చాలా వ్రతాల క్రతువుల సందర్భంలో. నా సాయం కావాలా అని అని ఒకాయన అడిగితే అడ్డం రాకుంటే అదే చాలని సమాధానం వచ్చిందట. ఇదీ అంతే ననిపిస్తుంది బాహ్యదృష్టిలో :

“గణానాం త్వాగణపతిం హవామహే। కవిం కవీనాం ముపశ్రవస్తమమ్। జ్యేష్ఠరాజ బ్రహ్మణాం। బ్రహ్మణ స్పతిః ఆనశ్శృణ్వన్నూతి భిస్సీద సాదనం.

లీలాశుకుడి వర్ణనలో బాలగోపాలుడు

— కరుణశ్రీ

ప్రతిభాచక్షువులైన మహాకవులు బృందావన విహారియైన నందనందనుని సౌందర్యమూర్తిని పెక్కుచందాలుగా సందర్శించారు. "గీతగోవిందం"లో జయదేవులవారూ, "శ్రీకృష్ణలీలాతరంగిణి"లో నారాయణ తీర్థులవారూ, "శ్రీకృష్ణకర్ణామృతం"లో లీలాశుకులవారూ, 'హరివంశంలో' ఎర్రన్నగారూ, 'భాగవతం'లో పోతన్నగారూ, అలాగే పురందరదాసూ, సూరదాసూ, మీరాబాయీ, రసఖాన్ మొదలైనవారు రసార్ద్రదృక్కులతో గోపాలకృష్ణుని అపురూపమైన రూపమాధుర్యాన్ని ఆస్వాదించి ఆనందించారు. ఆ భువనమోహనుని సౌందర్య సర్వస్వాన్ని మనసారా, తనివితీరా తిలకించి పులకించి తమ తమ కవితా విపంచికలపై పలికించారు.

ముద్దులు మూటగట్టే ఆ సరస్వతీదేవి ముంజేతి లీలాశుకమైన లీలాశుక మహాకవి లోకానికి అందించిన ఏకైక కృతి "శ్రీకృష్ణ కర్ణామృతం." అందులో ఆయన దర్శించిన బాలకృష్ణుని లీలావిలాసాలను తనకమనీయ కవితలో ప్రదర్శించిన తీరు అవలోకించుదాం.

ఎంత వింత! ఎంత వింత!

యశోద చిన్నికన్నయ్యను కాళ్ళమీద కూర్చోబెట్టుకుని నీళ్ళుపోస్తున్నది. బిడ్డ ఉద్దుగుడుచుకోకుండా చేతు లడ్డం పెట్టి పోస్తున్న చెంబెడు నీళ్ళలోనే మునిగి తేలుతున్నాడు ముద్దుకృష్ణుడు. ఆసుందర దృశ్యాన్ని సందర్శించిన లీలాశుకుని కన్నుల్లో ఆనందబాష్పాలు చిందాయి. ఆ చిందిన అశ్రుబిందువులే అక్షరరూపాన్ని దాల్చి సాక్షాత్కరించాయి. చిత్తగించండి.

యద్రోమరంధ్ర పరిపూర్తివిధా వదక్ష
వారాహ జన్మని బభూవు రమీ సముద్రాః
తం నామ నాథ మరవిందదృశం యశోదా
పాణిద్వయాంతరజలైః స్నపయాం బభూవ.

అలనాడు అపారపారావారంలో మునిగిపోయిన భూదేవిని ఉద్ధరించే నిమిత్తం ఆదివరాహావతారం ధరించిన ఏ స్వామి శరీరంమీది రోమకూపాలను ఏడు సముద్రాలూ ఏకమైకూడా పూరింపలేకపోయాయో, ఆ స్వామిని ఆ పుండరీకాక్షుని ఈ నాడు ఈ యశోద ఈ విధంగా దోసెడు నీళ్ళతో స్నానమాడిస్తున్నదే! ఎంత వింత! ఎంత ఆశ్చర్యం!

నిజమే మరి; ఆ అవతారంలో సప్త సముద్రాలూ రోమకూపాల్లోకి సైతం చాలీచాలని ప్రభువు ఈ అవతారంలో ఇంత చిన్నవాడై కన్నతల్లి పోసే దోసెడు నీళ్ళలో కేరింతలు కొడుతూ జలకమాడటం వింతగా లేదూ! ఈ సందర్భాన్నే బమ్మెర పోతరాజుగారు భాగవతంలో ఇలా అభివర్ణించారు.

పలుతోయంబుల జగములఁ
బలుతోయములందు ముంచి ప్రాపిల్లెడి యా
పలుతోయగాడు వల్లవ
లలనా కరతోయములఁ జెలంగుచుఁ దడియున్.

కన్నయ్య కలవరింతలు!

అమ్మ అబ్బాయిని జలకమాడించింది. అలికాన తిలకం దిద్దింది. ఉయ్యాలలో నిద్రపుచ్చి తను గృహకృత్యాలలో మునిగిపోయింది. ఇంతలో ఉయ్యాలలోనుంచి ఒక వింత కలవరింత వినిపించింది యశోదమ్మకు. చిన్నికృష్ణుడు నిద్రలో ఏమేమో కలవరిస్తున్నాడు.

"శంభో! స్వాగత మాస్యతాం!"
"ఇత ఇతో వామేన పద్మాసన!"

"క్రౌంచారే! కుశలం?" "సుఖం సురపతే!" "విత్తేశః నో దృశ్యసే!"

'మహాదేవా! స్వాగతం! రండి రండి కూర్చోండి! ఎవరు? చతుర్ముఖులా! రావయ్యా! రా! ఇదుగో ఈ ఎడమ ప్రక్క కూర్చో! ఏమయ్యా కుమారస్వామీ! కుశల మేనా! ఇదుగో చూడు సురపతీ! సుఖంగా ఉన్నావా? ఓహో కుబేరుడా! ఏమిటి కొత్తిగా కన్పించటం లేదే?"

అబ్బాయి నోటివెంట వినవస్తున్న వింత మాటలు విని యశోద ఆశ్చర్య చకితు రాలైంది. "ఏమిటీ పిచ్చిపలుకులు! పసి వాడి నోటివెంట రావలసినవేనా! మహా దేవు డెవరు? బ్రహ్మదేవు డెవరు? స్వాగత మంటాడు! రండి కూర్చోండంటాడు! క్షేమమా అంటాడు! అమ్మో! నా చిట్టితండ్రికి ఏదో అయింది. వేలెడంతలేడు; వెర్రివెర్రిగా మాట్లాడుతున్నాడు. ఏదయినా గాలి చేస్తేమో! ఇప్పుడేగా పాలిచ్చి పడుకో బెట్టాను. ఇంతలో ఈ వింత కలవరింత లేమిటి? కలలో ఎవరయినా కన్పించా రేమో!"

అంటూ ఆ ఇల్లాలు తల్లడిల్లిపోయింది. "థూ" "థూ" అని అబ్బాయికి దిష్టి తీసి రక్ష పెట్టింది. ఆ తల్లి పెట్టిన రక్ష "మమ్మల్నీ మిమ్మల్నీ రక్షించాలి" అంటాడు లీలా శుకుడు పై శ్లోకంలో.

ఇంతకూ జరిగిందేమంటే స్వామి శ్రీమహా విష్ణువై వైకుంఠంలో కొలువుతీర్చి ఉన్న ప్పుడు బ్రహ్మాదిదేవతలు దర్శనానికి రావటం శ్రీవారు వారందరినీ పేరుపేరునా పిలిచి ఆదరించటం ఆచారం. శ్రీమన్నారాయ ణుడే ఈనాడు చిన్నికృష్ణుడై ఉయ్యా లలో ఊగుతున్నాడు. వైకుంఠం వదలి గోకులంలో నందనందనుడుగా అవతరించిన అందాలబాలుణ్ణి దర్శించటంకోసం దేవత లంతా దివినుండి భువికి దిగివచ్చి ఉత్కం ఠతో ఉయ్యాలచుట్టూ నిలబడ్డారు. తన వెనుకటి అలవాటుప్రకారం బాలముకుం దుడు అందరినీ పేరుపేరునా ఆహ్వానిస్తు న్నాడు. ఈ దేవరహస్యం తెలియని అమా యకురాలు నందుని యిల్లాలు బంగారు తండ్రికి "ఏదో అయిం"దని కంగారు పడింది.

ఈ భావాన్నే కర్ణాటక కవిశేఖరుడైన పురందరదాసు ఇంకోవిధంగా చిత్రించాడు "బూచి బందిదే-రంగ-బూచి బందిదే" అన్న పాటలో అల్లరిచేస్తూ, అటూ యిటూ పరు గులుతీస్తూ, పక్కమీదికి వచ్చి పడుకోని బాలకృష్ణణ్ణి భయపెడుతూ యశోద ఇలా అంటుంది.

"నాన్నా! కృష్ణా! తొందరగా వచ్చి పడుకో! అల్లరి చెయ్యకు! ఊరంతా బూచి వాళ్లు తిరుగుతున్నారట. మనింటికి కూడ వస్తారుట! వాళ్ళు అల్లరిచేసే పిల్లల్ని పట్టుకెళ్లుతారుట!"

"ఒరేయ్ కన్నయ్యా! విన్నావో లేదో! అందులో ఒక బూచివాడికి నాలుగు తల లుంటాయట! ఇంకో బూచివాడికి ఆరు తలకాయలుట! మరో బూచికి మూడు కన్నులుట! ఇంకో బూచికి ఒళ్లంతా కళ్లే నుట! మరోబూచిటా! ఏనుగుతలకాయ పెట్టుకొని వస్తుందట! వాళ్లు అమాంతం నిన్ను ఎత్తుకుపోదామని మనింటిచుట్టూ పొంచి పొంచి తిరుగుతున్నారుట! రా నాన్నా! దబ్బున వచ్చి నిద్రపో!"

పురందరుని కల్పన "పూలవాన" అయితే లీలాశుకుని కల్పన "తేనెసోన"

అందని అరవిందం!

పొలరాళ్లు పరచిన ముంగిట్లో మోకాళ్ళ మీద పారాడుతున్నాడు బాలకృష్ణుడు. అచ్చటి స్ఫటిక శిలా ఫలకాలలో ముగ్ధ మోహనుని ముద్దుల ముఖం ప్రతిఫలిం

(41వ పేజీలో)

శ్రీమన్నారాయణుడు ఒకనాటి రాత్రి వేళ లక్ష్మీదేవిని వదలి [illegible] అరణ్యమునకు పోయెను. మరల తెల్లవారు తుండగా లక్ష్మీదేవి నిద్ర [illegible] నేమి [illegible] తన నివాసమునకు చేరుకొనెను. అంతట లక్ష్మీదేవి రాత్రి యంతయు ఒంటరిగా వదలి పోయిన భగవానుని చూచి, కోపంతో తలుపులు బంధించివేసెను. స్వామి ఆమెను ప్రసన్నురాలిని చేయుటకోసం దానికి ప్రయత్నించి బంధించి ఉన్న ద్వారం వద్దకు వచ్చి మృదు మధుర స్వరంతో తలుపుతట్టి లోపలనున్న లక్ష్మీదేవిని పిలిచెను.

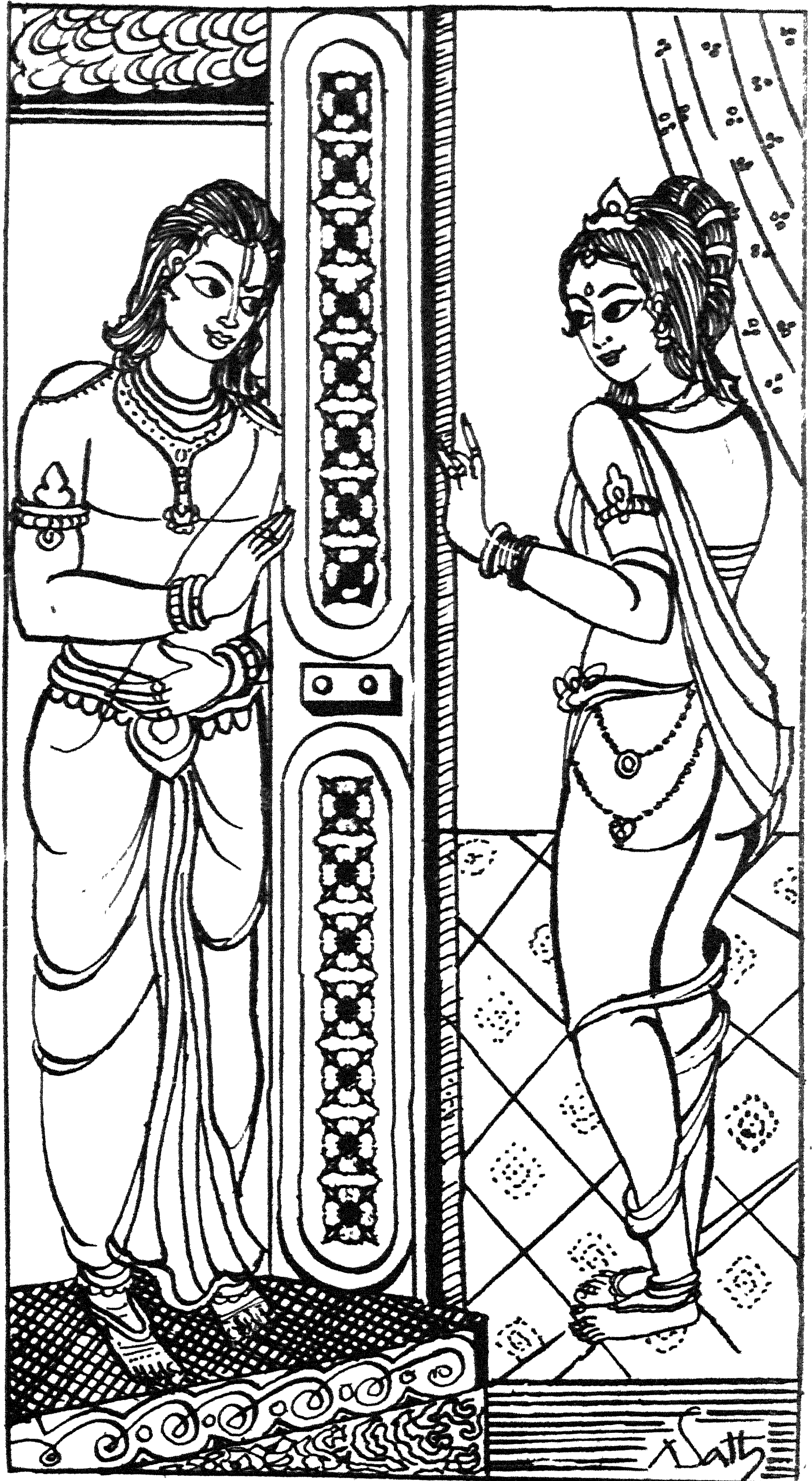
శ్లో॥ అంగుళ్యాకః కవాటం ప్రహరతి
కుటిలే మాధవః, కిం వసన్తః?
నో చక్రీ కిం కులాలః? నహిధరణీధరః
కిం ద్విజిహ్వః ఫణీన్ద్రః?

సంధానసేవ

శ్రీ నడాదూరు జగన్నాథాచార్యులు

నాహం ఘోరాహి మర్దకిమసి
స్వగమతిః నోహరిః కిం కపీన్ద్రః?
ఇత్యేవం గోపకన్యాప్రతివచనజడః
పాతునః పద్మనాభః॥

అంతట లక్ష్మీదేవి తన చెలికత్తెలద్వారా తలుపు కొట్టేదెవరు? అని స్వామిని ప్రశ్నించెను. అందుకు బయటనుండి "నేను మాధవుణ్ణి" అని స్వామి పలుకు. లక్ష్మీదేవి స్వామిని తన వాక్చాతుర్యముతో ఓడించదలచి మాధవ అను శబ్దమునకు వసంతుడు అని కూడ పేరు కలిగి యుండుటచే "వసంతుడివా" అని తిరిగి ప్రశ్నించెను. కాదు "నేను చక్రధారిని" అని స్వామి బదులు బలికెను. చక్రి అంటే కుండలు వేయు కుమ్మరి అని కూడ అర్థము కలుగుటచేత "నీవు కుమ్మరివా" అని ప్రశ్నిస్తుంది. కాదు నేను భూమిని భరించువాడను (ధరణీ ధరుణ్ణి) అని భగవానుని జవాబు. భూమిని ఆదిశేషుడు కూడ తన పడగలపై భరించుట చేత లక్ష్మీదేవి నీవు రెండు నాలుకలు కల సర్పానివా? అని వ్యంగ్యంగా అడుగుతుంది. దానికి స్వామి కాదు నేను "హరిని" అని బదులు చెప్పగా హరి అను శబ్దమునకు కోతి అని కూడ అర్థము కలుగుటచేత "అయితే నీవు కోతివా?" అని ప్రశ్నిస్తుంది. ఈ విధంగా జగన్నాటక సూత్రధారి అయిన భగవానునికి జగన్మాత అయిన లక్ష్మీదేవికి వాగ్వాదము జరుగుతుంది. ఇది లోకంలో ప్రణయ కలహం అని ప్రసిద్ధి

చెందినది. ఈ ప్రణయ కలహలీలను "సంధానసేవ" అను పేరుతో నవాహ్నిక బ్రహ్మోత్సవములలో 8వ రోజు అనగా అవభృథస్నానమురోజున జరుపుతారు. ఆ ప్రణయ కలహలీలా వృత్తాంతము పూర్తిగా ఇందు తెలుపబడినది. భక్తులు పఠించి, శ్రవణము చేసి తరింతురుగాక—

శ్లో॥ లక్ష్మీం లీలాశయననిలయే
వంచయిత్వావశాంతే ।
రాత్రౌగత్వానిశిచర మృగాన్
సం నిహత్యప్రభాతే ॥
భూయోవేగాదుపగతస్యాంఘ్రి
ప్రాణేశ్చ దేవ్యాః ।
సంవాదోయం భవుకనివహం
సర్వదా సంతనోతు ॥

శ్రియః పతి అవాప్త సమస్తకాముడు, లీలావరవశుడు అయిన భగవానుడు ఒక రాత్రివేళ లక్ష్మీదేవితో నిద్రించుచూ, ఆమెను వదలి కపటపూర్వకముగా బయటకు వెడలెను. వనములోని నిశాచరులను, క్రూరమృగములను వేటాడి ఉదయకాలము సమీపిస్తూ ఉండగా త్వరత్వరగా స్వస్థానమునకు చేరుకొనెను. ఆ సమయమున లక్ష్మీదేవికి శ్రీమన్నారాయణునికి జరిగిన సంవాదము – "ప్రణయ కలహలీల" — ఇది సమస్త జనులకు కళ్యాణము కలుగజేయును గాక.

శ్లో॥ శ్రీమాన్ విద్రుమ వర్ణతే
శఠరిపోః కాంతామణేః కౌతుక ।
వ్యాజేన ప్రణయాను బంధి
కలహో యక్షాదిభిః ప్రేక్షితః ॥
జాతోదేవ శిఖామణేః స్మృతినిధేః
శ్రీభూమినీలాపతేః ।
కారుణ్యాంబునిధేః కరోతు జగతాం
కళ్యాణపారం పరమ్ ॥

శ్రీమన్నారాయణః! దుష్టవినాశక! దేవాదిదేవా! ఆశ్రిత భక్తులను రక్షించు విధి వ్రరూపము కలవాడా! శ్రీ భూ మి నీ లా నాయకా! కరుణామూర్తులయిన మీకు, మీ పట్టపురాణి లక్ష్మీదేవికి మధ్య జరిగిన ఈ ప్రణయ కలహము, యక్ష గంధర్వాది దేవతలు సేవించి తరించిన యీ సంవాదము సమస్త జగత్తునకు మంగళప్రదము అగును గాక!.

బ్రహ్మోత్సవము

*

రండు రండు జనులారా! కన్నుల
పండువుగా బ్రహ్మోత్సవమట
ఏడుకొండల దేవునికి,
వేడుకలను వీక్షింపగ॥

మొదట ధ్వజారోహణమట,
ముదముగ నటుపై
ప్రతిదివసము పవలు రేయి
అతి వైభవముగ స్వామి
వివిధ వాహనముల
నవ మోహన రూపముతో
పురవీథుల నూరేగు నంట,
సురలు గూడ చూతురంట॥

ఎన్నెన్నో వేడుకలట,
కన్నులు రెండు చాలవట
తిరు వేంకట విభుని
తిరు నాళ్ళను జూడ! ॥

హరి కథలట,
అరుదైన సంగీత సభలట,
వేదమంత్ర పఠనములట,
నాదస్వర ఝురులట,
మంగళ వాద్యములట – స్వామికి
శృంగార విశేషములట!
వేంకట నగమే
వైకుంఠంబై భాసిలునట॥

— నైనారుస్వామి అప్పాస్వామి

శ్లో॥ మృష్టాంగరాగ మవకీర్ణ
శిరోరుహాంతం దష్టాధరం
కరరుహక్షత మీక్షణంచ ।
ప్రత్యగ్రి గంధమతితామ్ర
మపాంగ కోణం
స్విన్నాస్యమంగమభివీక్ష్య
రమా జగాద ॥

శయన గృహములో లక్ష్మీదేవిని వదలి వనవిహారమునకు పోయి తిరిగివచ్చిన స్వామికి, జుట్టు రేగిపోయెను. చందనపు బొట్టు చెదరిపోయెను, పెదవులమీద వక్షఃస్థలంమీద్ధ అక్కడక్కడ గోరు మరియు దంతముల గాట్లు కనపడెను. ఆయన శరీరమునుండి సుగంధపు పరిమళము వచ్చుచుండెను. కళ్ళుఎఱ్ఱగామారెను. ముఖముపై స్వేదబిందువులు అలంకరించుకొన్నవి. స్వామియొక్క సుకోమలమయిన శరీరముపై కలిగిన ఇటువంటి చిహ్నములను లక్ష్మీదేవిచూసి కుపితురాలై భగవానునుద్దేశించి-

దేవ్యువాచ ;

శ్లో॥ నిద్రావశాంనిశి విహాయ విహార
తల్పే క్వ ప్రస్థితోఽసి వద వంచక
తత్వతో మాం ।
అన్యాద్రశీంగతి మనంగ చరిత్ర
శంసి వేషస్తుతే పిశునయత్యరవింద
నేత్ర ॥

ఓ కపట నాటక సూత్రధారీ! మీ చెంత విలాసముగా నిదురించుచున్న నన్ను విడిచి మీరు ఎక్కడికి వెళ్ళినారు. నిజం చెప్పండి. ఓ కమలనయనా! మన్మథకేళి జరిపిన సూచనలు మీ వేషమునుబట్టి మీయొక్క విలక్షణ చరిత్రనుబట్టి తెలుస్తున్నది,

భగవానువాచ :

భద్రేపయోధి తట కానన వాటికాసు
ధాటీవరస్పృహ భక్తైస్తురగాధిరూఢః।
గత్వా విహృత్యకతిచిత్వమయాన్
పునశ్చప్రత్యాగతో మృగయు
రస్మి నకించిదన్యత్ ॥

[42 వ పేజీలో]

వినాయకుడు - అగ్ని ఒకరేనా?

“వినాయకచవితి” పండుగ సందర్భములో వినాయకునిగూర్చి అనేక కథలు, వ్యాసములు, వేదపదేశములలో గల వినాయక చింతలు అనేకములు!

ఎన్ని కథలు, వ్యాసములు వచ్చినను వినాయకుని గూర్చి తెలిసికొనుట అసమగ్రముగనే యున్నవి. ఎంత చెప్పినను చెప్పవలసినది మిగులుచునే యున్నది. అందుకే ఆతడు వినాయకుడైనాడు. వినాయకుడనగా “విశిష్ట శ్చాసౌ నాయకశ్చ వినాయకః” అని విగ్రహము చెప్పినచో ఇతర నాయకుల కంటె ఈ నాయకునిలో విశిష్ట లక్షణములు, ప్రత్యేకత, (ఇతరులలో లేనివి) ఉన్నందున వినాయకుడని యొకర్థము. “విగతో నాయకః యస్య సః వినాయకః” అని విగ్రహము చెప్పినచో ఈ నాయకునికంటే అధికుడైనవాడు వేరొకడు లేడు, గాన దేవనాయకులలో నీతడే యగ్రగణ్యుడు గాన నీతడు వినాయకుడుగా పిలువబడుచున్నాడు.

ఇట్టి వినాయకుని గూర్చి యొకానొక కవి క్రిందివిధముగా చమత్కరించుచున్నాడు.

“భూనాయకం వా ధననాయకం వా,
భజన్ భవం వా ధనమేతి లోకే,
తద్విఘ్ననాథం న భజామి,
కింతు సహస్రశస్తం ప్రణమామి నిత్యమ్॥

లోకములో దరిద్రులుదర పోషణార్థము భూకామందులను సేవిస్తే వారు భూదానము చేతురు. ధనవంతులను సేవించిన వారు ధనము నిత్తురు. అందుకొఱకు నేను విఘ్ననాథుని సేవింపను. సేవించిన విఘ్నములుతప్ప వేరు వస్తువు వినాయకునినుండి లభ్యముకాదు. కాని విఘ్నములు కలుగకుండుటకై వినాయకునికి వేనవేలు నమస్కారములు చేయుచున్నాను అని చమత్కరించెను.

అందుచేతనే ప్రతిష్ఠాపనములలోనే నిత్యకర్మలలో ఒక్కొక్క మూర్తికి వాహనముగా మూషకవాహనునిగా చెప్పబడెను. అంత గొప్పగ వినాయకునిపూజ చేయబడినది. ఏమైనప్పటికి అగ్ని యుపయోగించిన దేవతలు (మొదలైన) వేదములు స్తోత్రముగనే యున్నవి. ఆ యుక్తవిధి కొరకు ఆరాధనము ... స్తోత్రముగనే యున్నారు. అందేకాక ఈ యుక్తవిధి యున్నవి విఘ్నములకు ధ్యానించినచో పూజచేసినచో మనకు ఇంతట శుభము సౌఖ్యము కలుగును.

భారతీయులకు సందేహము కలిగిన సమాధానములు వైదిక వాఙ్మయమున లభ్యమగుచున్నవి. అందుచే వైదిక వాఙ్మయమున వైయుక్తిక లక్షణము యెక్కడినుండి యని యెట్లు నిరూపించెనో యిందుకు పరిశీలింతము.

వైదిక వాఙ్మయమునందెక్కడను వినాయకునిపేరు రానరాదు. “గణపతి” పేరు మాత్రమే కలదు. తరువాతి కాలమున గణపతియే వినాయక నామముతోకూడ ప్రసిద్ధి

వేణుగాన గణపతి (శ్రీశైల శిల్పం)

ఫోటో: శ్రీ వెల్లటూరి పూర్ణానందశర్మ.

చెందె ముందెనని ... యున్నవి. ఋగ్వేదమునందును యజుర్వేదమునందును కూడ గణపతినిగూర్చి ఈ క్రింది ఉక్తమంత్రము గలదు.

“గణానాం త్వా గణపతిగ్ం హవామహే
కవిం కవీనా ముపమశ్రవస్తమమ్
జ్యేష్ఠరాజం బ్రహ్మణాం బ్రహ్మణస్పత
ఆ నశ్శృణ్వన్నూతిభిస్సీదసాదనమ్”

అర్థము: హే బ్రహ్మణస్పతే=ఓ అగ్ని యుగపు రాజుకుడైనవాడా! గణానాం గణపతిం=స్వీయదేవగణములకు, స్వీయ జనములకు సంబంధించినట్టి, కవీనాం కవిం=సూక్ష్మబుద్ధులలోకెల్ల మేటియైనట్టి, ఉపమశ్రవస్తమమ్=అన్ని అన్నములకు ఉపమానమైన, యమృతాన్నముగల, జ్యేష్ఠ రాజం=మిక్కిలి కొనియాడదగినవారిలో రాజించునట్టి, బ్రహ్మణాం పతిం=బ్రహ్మ పదార్థమునకు, లేక వేద విజ్ఞానమునకు, పరబ్రహ్మ స్వరూపమునకు, స్వామివైన, త్వా=నిన్ను, హవామహే = ఆహ్వానించుచున్నాము. నః=మాయొక్క స్తుతులను వినుచు, ఊతిభిః=ఉపకరణములతో, రక్షణ సాధనములతో, సాదనం=సదనమ్=యజ్ఞ గృహమును, ఆసీద=అధిష్ఠింపుము. ఇది అగ్నిస్తుతి. ఇందు వినాయకుని మాట లేదు. కాని జ్యేష్ఠరాజం గణపతిం అని రెండు పదములున్నవి. కావున అగ్ని గణపతి లేక, వినాయకుడు వీరు ముప్వురు భిన్నులుకారు ఒక్కరేయని గ్రహించిన తత్త్వమును గ్రహించిన వారల మగుదుము. ఇట్టి యీతడు దేవతలకు మూలము మానవులకు దేవతలకు అనకట్ట వంటివాడు, గాన, అగ్ని ప్రతిష్ఠాపనముతో వైదిక యజ్ఞారంభము, వినాయకునితో స్మార్త పూజ ప్రారంభమగుచున్నది.

దేవతలందరకు “అగ్ని” ముఖస్థానీయుడని వేదమంత్రములు ఘోషించు

చున్నవి. "అగ్నిముఖా వై దేవాః" ఇంద్రాది దేవతలకిచ్చు హవిర్భాగము అగ్ని యందు వేల్వవలెను. అగ్ని వానిని మోసి కొని పోయి దేవతల కందించును- అన్నది శ్రుతి ప్రమాణము. "అగ్నిర్వై భరతః", సదేవేభ్యో హవ్యం భరతి. అగ్నిర్వా అర్వా" "అగ్నిర్వై దూతః" అగ్నిగుణ్ణము, అగ్ని దేవమాత, అని హవ్యవాహనుని సంద ర్భము వచ్చినపుడెల్ల శ్రుతి చమత్కరించి నది. అంతియగాక అగ్నితో జ్యోతిశ్చక్రము ప్రారంభమగుచున్నది.

"అగ్నిర్నః పాతు"కృత్తికాః నక్షత్రం దేవ మింద్రియమ్. కృత్తికానక్షత్ర స్వరూపుడైన యగ్ని మమ్ములను రక్షించుగాక. అందు లకే నక్షత్ర పరిగణనము కృత్తికతో చేయ బడెను. ఇట్టి చరిత్రగల యగ్ని వినాయకుడధిరోహించిన ఎలుక ఒక రేనట. ఇది మరీ వింతగానున్నదిగదా! పరికింపుడు. అగ్ని దేవతలకు హవ్యము నందించుటలో మునిగి సెలవు కూడ పెట్టకుం డగ తన పనిని తాను విధ్యుక్త ప్రకారము నిర్వహించుచుండగా వానిని చూచి దేవ తలు హవ్యములను కడుపార మెక్కి బొజ్జలునిమురుకొనుచు,అగ్నిని వేళాకోళము చేసి వెక్కిరించిరి.అంత అగ్నికినుక వహించి దేవతలకు బుద్ధిచెప్పుటకై ఎలుకరూపమును గొని భూగర్భమున దాగియుండెను. అందు వలన భూలోకమున యజ్ఞకర్మ లాగిపోయి నవి. దేవలోకమున హవ్యము లేనందున దుర్భిక్షము తాండవించెను. భూమి యందలి జనుల జఠరాగ్ని చల్లారినది. పచనపాచ నాదులు మూలపడినవి. ఈ కారణముగా దేవలోక భూలోక సంబంధములు తెగి పోయినవి. (ఈ రెండు లోకములకు సంబంధమును కల్పించువాడు అగ్నియని ఎఱుగవలయును.) ప్రజలు హా హా కార మొనర్చిరి. అప్పుడు జీవుల గోల విని జాలిచెంది వెలుగులకెల్ల వెలుగైన యాపరం జ్యోతి, చిత్ప్రకాశము, పరబ్రహ్మము, అద్వైతమూర్తి ఎలుక రూపుగొని యున్న యగ్ని నధిరోహించి గణపతి రూపముతో ప్రాణులకెల్ల దర్శనమొసంగి యభయ మిచ్చెనట. ఈ కథకు క్రింది వేదమంత్రము ప్రమాణము. "అగ్నిర్దేవేభ్యోనిలాయత" ఆఖురూపం కృత్వా స పృథివీం ప్రావి శత్" (కృష్ణయజుర్బ్రాహ్మణము.)

ఇక్కడ ఒక శంక కలుగుట కవకాశ మున్నది. అగ్నియు వినాయకుడును ఒక్కటే తత్త్వమన్నప్పుడు వారి వాహనములు గూడ ఒక్కటిగనే యుండవలయునుగదా! అట్లు లేదేమి! అగ్నికి వాహనము మేక. వినాయకుని వాహనము ఎలుక. ఈ రెంటికి సంబంధమెట్లు అన్నది ప్రశ్న. "మేషా రూఢం జటాబద్ధం" అని అగ్ని స్తుతి చేయుచున్నారము కదా!.

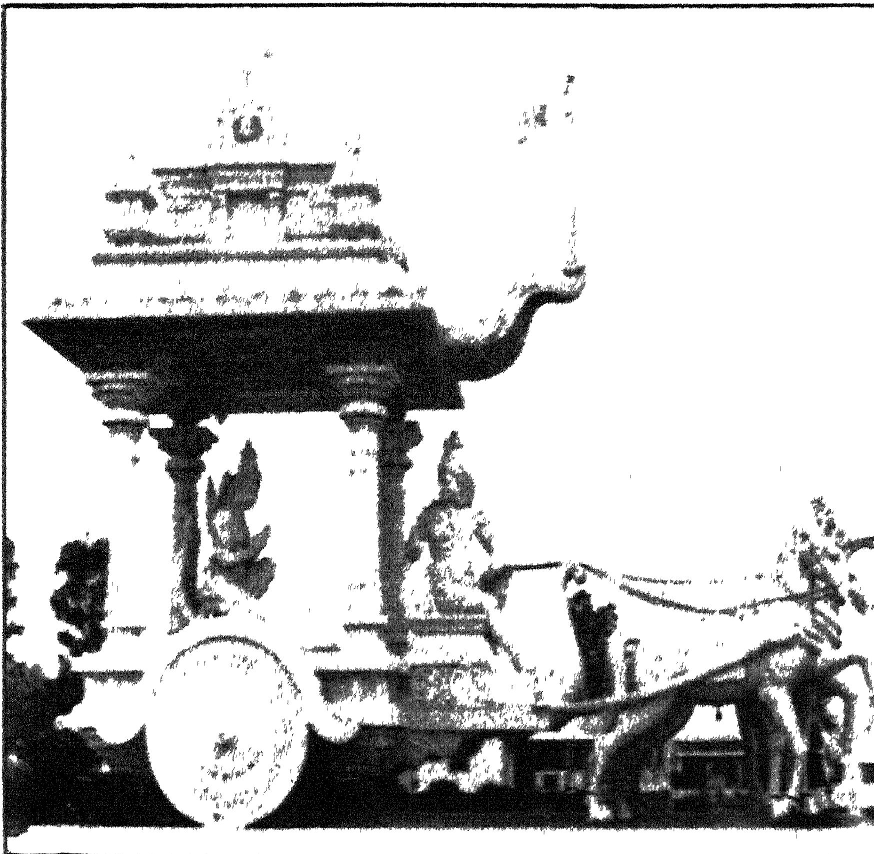
ఖగోళరహస్యము

పై ప్రశ్నకు సమాధానము ఖగోళ శాస్త్రమును పరిశీలించిన తెలియగలదు. ఇంచుక తలయెత్తి చూడుడాకసము వంక, అగ్ని మేషారూఢుడై మనలకగుపింప గలడు. మేషారూఢుడనగా, అశ్విని 4 పాదములు, భరణి 4 పాదములు+కృత్తిక 1 పాదము. కలసి 9 పాదములు. ఇది మేషరాశి. ఈ నక్షత్రముల గుంపు ఆకాశ ములో మేకరూపముగనే యగుపడును. దీనికిమీదకృత్తిక యున్నది. గాన కృత్తికా నక్షత్ర అధివాసి అగ్నిగాన అగ్ని మేషా రూఢుడని వేదవాణి వక్కాణించుచున్నది. ఈ విజ్ఞాన రహస్య మాధారముగా ఉపాసనా కల్పరూపమైన పూర్వమీమాంస అగ్ని ధ్యానమున కనువుగా "మేషారూఢం జటా బద్ధం"అని స్తుతించినది. దానినాధారముగా పరమదయాళురగు మహర్షులు, స్మృతు లందు పురాణములందు, అగ్నికి రూపకల్ప నము చేసిరి. పూజలలో గంధ, పుష్ప, నైవేద్య, రూపమున, ద్రవ్యసమర్పణ రూప త్యాగమునుమప్పి, ఆయా ద్రవ్యములం దున్న రాగమునువదలించి, విరాగమునేర్పి, మనోదర్పణక్షాళనము, అనేక జన్మముల నుండి అట్టగట్టి యున్న విషయవాసనారూప మాలిన్యము, అనెడి అజ్ఞానమును, క్షాళన చేయుటద్వారా చిత్తశుద్ధిని సాధించిరి. దాని యందు "ఆత్మ" కేవలం సచ్చిదానంద స్ఫూర్తి గలిగి భాసించుటయే వారి పరమ లక్ష్యము- అని యుపనిషద్వాణి కథనము. అందుచే నిరాకార, నిరంజన, నిర్గుణ, నిర్వి కల్ప, అద్వైత పరబ్రహ్మమును సాకార, సగుణ బ్రహ్మనుజేసి, తద్విజ్ఞానమును మహర్షులు గూఢముగా నిక్షిప్తముచేసి మనలకందించిరి, అందువలననే గణపతి శబ్ద మున, గ=అనగా విజ్ఞానము, ణ=అనగా ముక్తి. ఈ రెండింటి సమన్వయమే గణపతి. అనగా జ్ఞానముద్వారా మోక్షము. దానికి అధిపతి గణపతి లేక వినాయకుడు. విశిష్ట నాయకుడు. వీనికంటె అధికుడైన నాయ కుడు లేనివాడు. అట్టి గణేశుడే పరబ్రహ్మము. "ఏకమేవాద్వితీయం బ్రహ్మ" దీనియందు పాసనా సౌకర్యము కొఱకు అనేక నామ, రూప, గుణ, కల్పనము. భక్తుల ననుగ్ర హించుటకై, పరమాత్మ స్వరూపము నిరా కారమయ్యు, సాకారమయ్యెను. భూమి యందు పుట్టిన ప్రతిజీవికి గమ్యము చేరు టకు భక్తిమార్గముకంటె సులభమైనది వేరొకటి లేదని మహర్షుల కథనము. ఈ భావమునే క్రింది శ్లోకములు వివరించు చున్నవి.

జ్ఞానార్థవాచకో గశ్చ,
ణశ్చ నిర్వాణవాచకః ।
తయోస్సిద్ధం పరంబ్రహ్మ,
గణేశం ప్రణమామ్యహమ్ ॥
చిన్మయస్యాద్వితీయస్య
నిష్కలస్యాశరీరిణః ।
ఉపాసకానాం కార్యార్థం
బ్రహ్మణో రూపకల్పనా ॥
భక్తార్థం సగుణో జాతు
నిరాకారోఽపి చిన్మయః ॥

— రాణి హయగ్రీవశర్మ

శ్రీమద్భగవద్గీత

(సీరియల్)

వ్యాఖ్యాత :
శ్రీ రావుల సూర్యనారాయణమూర్తి

(గతసంచిక తరువాయి)

చతుర్థ అధ్యాయం

గతసఙ్గస్య ముక్తస్య జ్ఞానావస్థిత చేతసః ।
యజ్ఞా యాచరతః కర్మ సమగ్రం ప్రవిలీయతే ॥ 23

దేనిమీదా ఆసక్తి లేకుండా, విముక్తి పొంది, మనస్సును ఆత్మజ్ఞానంమీదే నిలిపినవాడు భగవంతుడి ప్రీతికోసం కాని, లోకకళ్యాణార్థంకాని చేసే కర్మలన్నీ పూర్తిగా నశించి పోతాయి.

బ్రహ్మార్పణం బ్రహ్మహవిః బ్రహ్మాగ్నౌ బ్రహ్మణా హుతమ్ ।
బ్రహ్మైవ తేన గన్తవ్యం బ్రహ్మకర్మ సమాధినా ॥ 24

యజ్ఞంలోని హోమసాధనాలు, హోమద్రవ్యాలు, హోమాగ్ని, హోమం చేసేవాడు, హోమం చేయబడింది, హోమకర్మ పరబ్రహ్మ స్వరూపాలే అని భావించి యజ్ఞకర్మలు ఆచరించేవాడు పరబ్రహ్మనే పొందుతాడు.

దైవ మే వాపరే యజ్ఞం యోగినః పర్యుపాసతే ।
బ్రహ్మాగ్నా వపరే యజ్ఞం యజ్ఞే నైవోపజుహ్వతి ॥ 25

దేవతలను ఉద్దేశించి కొంతమంది యోగులు యజ్ఞం చేస్తారు. మరి కొంతమంది బ్రహ్మమనే అగ్నిలో ఆత్మచేత తమ ఆత్మనే ఆహుతి చేస్తున్నారు.

శ్రోత్రాదీ నీన్ద్రియా ణ్యన్యే సంయమాగ్నిషు జుహ్వతి ।
శబ్దాదీ న్విషయా నన్య ఇన్ద్రియాగ్నిషు జుహ్వతి ॥ 26

కొంతమంది చెవిలాంటి ఇంద్రియాలను నిగ్రహం అనే అగ్నిలోనూ, మరికొంతమంది శబ్దాది విషయాలను ఇంద్రియాలనే అగ్నిలోనూ హోమం చేస్తున్నారు.

సర్వాణీన్ద్రియకర్మాణి ప్రాణకర్మాణి చాపరే ।
ఆత్మ సంయమ యోగాగ్నౌ జుహ్వతి జ్ఞానదీపితే ॥ 27

కొందరు ఇంద్రియాలన్నిటి వ్యాపారాలూ, ప్రాణ వ్యాపారాలూ జ్ఞానంతో ప్రకాశించే మనోనిగ్రహమనే అగ్నికి అర్పిస్తున్నారు.

ద్రవ్యయజ్ఞా స్తపోయజ్ఞా యోగయజ్ఞా స్తథాఽపరే ।
స్వాధ్యాయ జ్ఞానయజ్ఞాశ్చ యతయ స్సంశితవ్రతాః ॥

దానధర్మాలే యజ్ఞంగా కొంతమంది, తపస్సే యజ్ఞంగా కొంతమంది, యోగసాధనే యజ్ఞంగా కొంతమంది ఆచరిస్తున్నారు. కార్యదీక్ష, కఠోరవ్రతం కలిగిన మరికొంతమంది వేదాధ్యయనమే యజ్ఞమని భావించి స్వాధ్యాయ యజ్ఞమూ. జ్ఞానయజ్ఞమూ చేస్తున్నారు.

అపానే జుహ్వతి ప్రాణం ప్రాణేఽపానం తథాఽపరే ।
ప్రాణాపానగతీ రుద్ధ్వా ప్రాణాయామ పరాయణాః ॥ 29

అలాగే ప్రాణాయామపరులు కొంతమంది ప్రాణవాయువు, అపానవాయువుల గతులను నిరోధించి అపానంలో ప్రాణమూ, ప్రాణంలో అపానమూ హోమం చేస్తున్నారు.

అపరే నియతాహారాః ప్రాణాన్ ప్రాణేషు జుహ్వతి ।
సర్వేఽప్యేతే యజ్ఞవిదో యజ్ఞ క్షపిత కల్మషాః ॥ 30

మరికొంతమంది ఆహారనియమంతో ప్రాణవాయువు అను ప్రాణాలతోనే అర్పిస్తారు. యజ్ఞాలు తెలిసిన వీళ్లంతా యజ్ఞాలవల్ల పాపపంకిలాన్ని క్షాళనం చేసుకొంటున్నారు.

యజ్ఞశిష్టామృతభుజో యాన్తి బ్రహ్మ సనాతనమ్ ।
నాయం లోకోఽస్త్యయజ్ఞస్య కుతోఽన్యః కురుసత్తమ! ॥

కురుకులభూషణా! యజ్ఞాలలో మిగిలిన అన్నమనే అమృతాన్ని భుజించేవారు శాశ్వత పరబ్రహ్మం పొందుతారు. యజ్ఞం ఒకటీ చేయనివాడికి ఇహలోకసుఖం లేదు! పరలోక సుఖం అసలే లేదు.

ఏవం బహువిధా యజ్ఞా వితతా బ్రహ్మణో ముఖే ।
కర్మజాన్విద్ధి తాన్ సర్వాన్ ఏవం జ్ఞాత్వా విమోక్ష్యసే ॥

ఈ విధంగా వివిధయజ్ఞాలూ వేదంలో విశదీకరించబడ్డాయి. అవన్నీ కర్మలనుంచి ఏర్పడ్డాయని తెలుసుకుంటే నీవు సంసారబంధంనుంచి విముక్తి పొందుతావు.

శ్రేయాన్ ద్రవ్యమయాద్యజ్ఞాత్ జ్ఞానయజ్ఞః పరన్తప ।
సర్వం కర్మాఖిలం పార్థ జ్ఞానే పరిసమాప్యతే ॥ 33

అర్జునా! ద్రవ్యంవల్ల సాధించబడే యజ్ఞంకంటే జ్ఞానయజ్ఞం శ్రేష్ఠం. సమస్త కర్మలూ జ్ఞానంలోనే పరిసమాప్తం కావడం దీనికి కారణం.

తద్విద్ధి ప్రణిపాతేన పరిప్రశ్నేన సేవయా ।
ఉపదేక్ష్యన్తి తే జ్ఞానం జ్ఞానిన స్తత్త్వదర్శినః ॥ 34

తత్త్వవేత్తలైన జ్ఞానులు అలాంటి జ్ఞానం నీకు ఉపదేశిస్తారు. వారివద్దకు వెళ్లినప్పుడు వినయవిధేయతలతో నమస్కరించి, సమయం సందర్భం చూసి ప్రశ్నించి, సేవలు చేసి తెలుసుకో.

యద్ జ్ఞాత్వా న పునర్మోహమ్ ఏవం యాస్యసి పాణ్డవ! ।
యేన భూతాన్యశేషేణ ద్రక్ష్య స్యాత్మ న్యథో మయి ॥ 35

ఆ జ్ఞానం తెలుసుకుంటే నీవు మళ్లీ ఇలాంటి మోసం పొందవు. సమస్త ప్రాణులనూ నీలోనూ, నాలోనూ కూడా చూడగలవు.

అపి చేదసి పాపేభ్యః సర్వేభ్యః పాపకృత్తమః ।
సర్వం జ్ఞానప్లవేనైవ వృజినం సన్తరిష్యసి ॥ 36

పాపాత్ములందరిలో మహాపాపివైనా సరే, జ్ఞానమనే తెప్పతోనే పాపసాగరాన్ని దాటివేస్తావు.

యథైధాంసి సమిద్ధోఽగ్నిః భస్మసా త్కురుతేఽర్జున! ।
జ్ఞానాగ్నిః సర్వకర్మాణి భస్మసాత్కురుతే తథా ॥ 37

అర్జునా! బాగా మండుతున్న అగ్ని కట్టెలను ఎలా భస్మం చేస్తుందో అలాగే జ్ఞానమనే అగ్ని సర్వకర్మలనూ భస్మం చేస్తుంది.

న హి జ్ఞానేన సదృశం పవిత్ర మిహ విద్యతే ।
తత్స్వయం యోగసంసిద్ధః కాలే నాత్మని విన్దతి ॥ 37

ఈ ప్రపంచంలో జ్ఞానంతో సరితూగే పవిత్రమైన వస్తువు మరొకటి లేదు. కర్మయోగసిద్ధి పొందినవాడికి కాలక్రమేణ అలాంటి జ్ఞానం ఆత్మలోనే కలుగుతుంది.

శ్రద్ధావాన్ లభతే జ్ఞానం తత్పర స్సంయతేన్ద్రియః ।
జ్ఞానం లబ్ధ్వా పరాం శాన్తిం అచిరేణాధిగచ్ఛతి ॥ 39

శ్రద్ధాసక్తులూ, ఇంద్రియనిగ్రహమూ కలిగినవాడు బ్రహ్మజ్ఞానం పొందుతాడు. జ్ఞానం కలిగిన వెంటనే పరమశాంతి లభిస్తుంది.

అజ్ఞ శ్చాశ్రద్దధానశ్చ సంశయాత్మా వినశ్యతి ।
నాయం లోకోఽస్తి న పరో న సుఖం సంశయాత్మనః ॥

అజ్ఞానం, అశ్రద్ధ, అనుమానం మనిషిని పాడు చేస్తాయి. అడుగడుగునా సందేహించే వాడికి ఇహలోకంలో కూడా సుఖశాంతులుండవు.

యోగసంన్యస్త కర్మాణం జ్ఞానసఞ్ఛిన్న సంశయమ్ ।
ఆత్మవన్తం న కర్మాణి నిబధ్నన్తి ధనఞ్జయ! ॥ 41

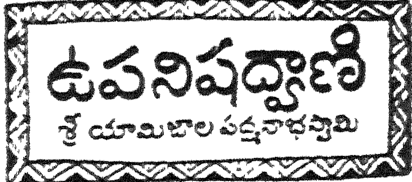
అర్జునా! నిష్కామకర్మయోగంవల్ల కర్మఫలాలు విడిచిపెట్టి, జ్ఞానంతో సంశయాలు పోగొట్టుకున్న ఆత్మజ్ఞానిని కర్మలు బంధించలేవు.

తస్మా దజ్ఞానసమ్భూతం హృత్స్థం జ్ఞానాసినాఽత్మనః ।
ఛిత్త్వైనం సంశయం యోగం ఆతిష్ఠోత్తిష్ఠ భారత ॥ 42

అర్జునా! అందువల్ల అజ్ఞానం మూలంగా నీ హృదయంలో కలిగిన ఈ సందేహాన్ని జ్ఞానమనే కత్తితో నరికివేసి, నిష్కామ కర్మయోగం ఆచరించు. లేచి యుద్ధం చెయ్యి.

ఇలా ఉపనిషత్తులు, బ్రహ్మవిద్య, యోగశాస్త్రం,
శ్రీకృష్ణార్జున సంవాదం అయిన శ్రీమద్భగవద్గీతలోని
“జ్ఞానయోగం” అనే నాల్గవ అధ్యాయం సమాప్తం.

(సశేషము)

ముండకోపనిషత్తు

ద్వితీయముండకం

ద్వితీయఖండం

ఆవిః సన్నిహితం గుహాచరన్నామ
మహత్పదమత్రైతత్సమర్పితం
ఏజత్ప్రాణన్నిమిషచ్చ యదేతజ్జానథ
సదసద్వరేణ్యం పరం
యద్విజ్ఞానాద్వరిష్ఠమ్.

బ్రహ్మపదార్థం నిశ్చలమైన ధ్యాన యోగంవల్ల స్పష్టమవుతుంది. ప్రతి వ్యక్తి హృదయములో తేజోరూపముతో వున్నది. దానిని మించిన గొప్ప వస్తువులేదు. కంటికి కనిపించేదీ కనిపించనిదిన్నీ అయిన పదార్థ సముదాయం అంతా దానియందు అణగి వుంది. దాని సంకల్పాన్నిబట్టి అది కదులు తుంది. కదిలిస్తుంది. నాశమనే వికారం బ్రహ్మపదార్థానికి లేదు. ఉన్నది అనేవారికి వుంది. లేదనేవారికి లేదు. వివేకాన్ని కలి గించే గురువని చెప్పవచ్చు. ఆ బ్రహ్మ పదమును మించి కోరవలసేది లేదు.

బ్రహ్మతత్త్వం ఇది-అని తెలుసుకోండి.

2

యదర్చిమద్యదణుభ్యోఽణుచ
యస్మిన్‌లోకా నిహితా లోకినశ్చ
తదేతదక్షరం బ్రహ్మ స ప్రాణస్తదు వాఙ్మనః
తదేతత్సత్యం తదమృతం
తద్వేద్ధవ్యం సోమ్య! విద్ధి.

బ్రహ్మపదార్థం జ్యోతిస్స్వరూపం. అణువుకన్నా సూక్ష్మం. అన్నిటికన్నా ఉన్నతం. లోకాలకూ లోకాలయందున్న ప్రాణులకూ కుదురు. జీవికి బ్రతుకుతెరువై ఎన్నడూ నాశములేనిదై వుంటుంది. మాటా మనస్సూ తానే. ఎప్పుడూ స్థిరంగా వుండేది అదే. సౌమ్యుడా! బ్రహ్మ అంటే ఈలాటి లక్షణాలు కలది. ఇదే సత్యం. ఈ రహస్యం తెలుసుకో! ఇది తెలిస్తే అన్నీ తెలుసు కున్నట్టే.

3

ధనుర్గృహీత్వౌపనిషదం మహాస్త్రం
శరం హ్యుపాసానిశితం సంధయీత
ఆయమ్య తద్భావగతేన చేతసా
లక్ష్యం తదేవాక్షరం సోమ్య విద్ధి.

ఉపనిషత్తు చెప్పిన విద్యయే మహా స్త్రముగా చెప్పబడిన విల్లును ఆధారం చేసుకుని ధ్యానం అనే పదునైన బాణం ఆ వింటికెక్కించి చిత్తమును బ్రహ్మభావము నందే నిలిపి చలనంలేని ఆ బ్రహ్మపదార్థము నందు విడిచిపెట్టు. అలాగు తెలుసుకో ఆ పదార్థాన్ని.

4

ప్రణవో ధనుః శరో హ్యాత్మా
బ్రహ్మ తల్లక్ష్యముచ్యతే
అప్రమత్తేన వేద్ధవ్యం
శరవత్తన్మయో భవేత్.

బ్రహ్మమే లక్ష్యం. ఓంకారం విల్లు. జీవుడు అమ్ము (బాణం). లక్ష్యము (గురి) నందు బాణాన్ని జాగ్రత్తగా ప్రయోగించి నట్లు నిశ్చలమైన ప్రణవజపమనే సాధనతో మనసును పదునుబట్టి అభ్యాసంచేత నిలు కడ కలిగేట్టు చేసుకుని ఆ బ్రహ్మపదార్థాన్ని కనిపెట్టాలి.

(విలువిద్య నేర్చుకునేవానికి గురి తప్ప కుండా కొట్టాలంటే మనసుతోసహ చెదరని దృష్టి అవసరం. అలాగే బ్రహ్మపదార్థాన్ని తెలుసుకోవాలంటే ప్రణవోపాసనతో చిత్త స్థైర్యం కలిగి బ్రహ్మధ్యానముతోనే వుండాలి. అదే యోగసాధన.

ఈ వస్తువును ఆ వస్తువుతో కలపడమే యోగం. నాశసహితమైన జీవుణ్ణి నాశరహిత మైన బ్రహ్మమునందు చేర్చడమే యోగం.)

5

అస్మిన్ ద్యౌః పృథివీ చాంతరిక్షం
ఓతం మనః సహ ప్రాణైశ్చ సర్వైః
తమేవైకం జానథ ఆత్మానమన్యా
వాచో విముంచథ అమృతస్యైష సేతుః.

ఈ బ్రహ్మమునందే సూర్యాదిగ్రహాలూ నక్షత్రాలూ తిరిగే ద్యులోకం, భూలోకం, అంతరిక్షమూ వున్నాయి. పంచప్రాణాలతో పని చేసే ఇంద్రియాలతో పనిచేసే మనస్సు యీ బ్రహ్మమునందే గ్రుచ్చబడిన రత్నంలాగా కలిసివుంది. పరమపదం పొందడానికి యీ ఈశ్వరుడే నదిని దాటించే వంతెనలాగా సహాయం చేస్తాడు. సకల అన్నిటికీ ఆధారం మూలం కూడా ఈశ్వరుడే అని తెలుసుకోండి. పనికిరాని వాదోపవాదాలు విడిచిపెట్టండి.

(క్షమించు! గుర్తించండి. జ్ఞానం అనే శక్తిని పట్టుగా సరియైన మార్గాన ప్రయో గించండి.)

6

అరా ఇవ రథనాభౌ సంహతా యత్ర నాడ్యః
స ఏషోంతశ్చరతే బహుధా జాయమానః
ఓమిత్యేవం ధ్యాయథ ఆత్మానం
స్వస్తి వః పారాయ తమసః పరస్తాత్.

రథచక్రం నడుమ రేకుల్లాగా కూర్చిన నాడులుగల హృదయచక్రమునందు తేజో మూర్తియై ఈశ్వరుడుంటాడు. మీకు అజ్ఞానాంధకారం నుంచి వెలుగు చూపించి ఉత్తమ పదానికి పంపించేవాడు ఆ ఈశ్వ రుడే. ఓమ్ - అనేది ఈశ్వరమయమైన దివ్యసూత్రం. అదే ఆత్మ అనుకుని ధ్యానిం చండి. అదే ప్రణవోపాసనం. దానివల్ల మీకు తరుగూ విరుగూలేని మేలు కలుగు తుంది.

7

యస్సర్వజ్ఞ స్సర్వవిద్ యస్యైషమహిమా భువి
దివ్యే బ్రహ్మపురే హ్యేష వ్యోమ్న్యాత్మా ప్రతిష్ఠితః
మనోమయః ప్రాణశరీర నేతా
ప్రతిష్ఠితోఽన్నే హృదయం సన్నిధాయ
తద్విజ్ఞానేన పరిపశ్యంతి ధీరాః
ఆనందరూపమమృతం యద్విభాతి.

మనసునందు కలిసి ప్రాణాలనూ శరీ రాన్ని నడుపుతూ హృదయాన్ని ఆశ్ర యించి అన్నమునందు ఆధారపడి జీవు

దుంటాడు. ఆ జీవునకు సంబంధించే వివేకముతో యోగులు ధ్యానదృష్టితో తమలోనే ఆ ఈశ్వరుణ్ణి చూస్తూవుంటారు.

ఈ విశ్వమంతా ఆ పరాత్పరుని మహిమగానే భావించు. ఈశ్వరుడు సర్వజ్ఞుడు, అంతటా వ్యాపించి ఆత్మరూపముగా వుంటాడు. అతడే ఆనందం. నాశంలేని తేజోమూర్తి. ఎక్కడ వుంటాడని భ్రమ పడకు. ఆ ఈశ్వరుడు నీ శిరస్సునందున్న బ్రహ్మరంధ్రములోనే వున్నాడు. సంకల్ప వికల్పాలులేని స్వచ్ఛమైన నీ హృదయాకాశమందున్నాడు.

8

భిద్యతే హృదయగ్రంథిః
ఛిద్యంతే సర్వసంశయాః
క్షీయంతే చాస్య కర్మాణి
తస్మిన్ దృష్టే పరావరే.

సర్వశక్తి సంపన్నుడైన ఈశ్వరుణ్ణి ధ్యానయోగమూలంగా చూసినవానికి సంకల్పాలూ వికల్పాలూ మరి వుండవు. అదా? ఇదా? అనే సందేహం వుండదు. వాని కర్మ క్రాండ నశిస్తుంది. (ఇంతకుముందు చేసిన వాటి ఫలితం మరి నిలవ వుండదు. ఆ తరువాత ఆ వ్యక్తి ఏ కర్మ చెయ్యనక్కర లేదు.)

9

హిరణ్మయే పరే కోశే
విరజం బ్రహ్మ నిష్కలం
తచ్ఛుభ్రం జ్యోతిషాం జ్యోతిః
తత్ యదాత్మవిదో విదుః.

దహరాకాశమునందున్న బ్రహ్మపదార్థం మాయ, అజ్ఞానం అనే వాటికి లొంగక నిష్కల్మషమై వెలుగును కలిగించేవాటికి తాను వెలుగును యిస్తూవుంటుంది. ఆత్మ తత్త్వాన్ని తెలుసుకున్నవారే ఆ బ్రహ్మ పదార్థాన్ని తెలుసుకుంటారు.

10

న తత్ర సూర్యోభాతి న చంద్రతారకం
నేమా విద్యుతో భాంతి కుతోఽయ మగ్నిః
తమేవ భాంత మనుభాతి సర్వం
తస్య భాసా సర్వమిదం విభాతి.

ఈశ్వరునికి ముందు యింత వెలుగు నిచ్చే సూర్యచంద్రులూ, నక్షత్రాలూ, మెరుపులూ కాసింతైనా వెలగవు. మనమీదే వీటి వెలుగంతా. వీటినన్నిటినీ మించి వెలిగే దివ్యజ్యోతిర్మూర్తి ఆయన. అతని వెలుగు యీ సూర్యచంద్రాదులకు వెలుగు నిచ్చి తద్వారా విశ్వానికి వెలుగు కలిగిస్తూంది.

11

బ్రహ్మైవేదమమృతం పురస్తాత్
బ్రహ్మ పశ్చాత్ బ్రహ్మ దక్షిణత శ్చోత్తరేణ
అధశ్చోర్ధ్వం చ ప్రసృతం
బ్రహ్మైవేదం విశ్వమిదం వరిష్ఠమ్.

శౌనకా! ఒక్కమాట విను:

ప్రాణికి ముందు, వెనుక, నలుదిక్కులా క్రిందా పైనా భూమ్యాకాశాలలో బ్రహ్మ పదార్థం వ్యాపించి వున్నది. విశ్వమంతా బ్రహ్మమయం.

(నీ కంటికి కనిపించేదీ, కనిపించక హృదయములో వెలుగుతూ నీ బ్రతుకుకి వెలుగునిచ్చేదీ ఆ ఈశ్వరుడే.)

'ఇందుగలడందులేడని - అని పోతనామాత్యులవారు ప్రహ్లాదుని నోట యీమాటే అనిపించారు. అలాటి విషయమంతా అర్థం చేసుకుంటూ చదవాలి. అది గ్రహించాలి.(

ఇది ద్వితీయముండకమందు
ద్వితీయఖండం

(సశేషము)

శ్రావణ పూర్ణిమ

— శ్రీ జి. ఆర్. నరసయ్య

శ్రావణపూర్ణిమను శ్రావణీయని సంస్కృతంలో, ఆంధ్రులు - జంధ్యాల పూర్ణిమ యని, అరవలు-పూనూల్ పున్నమియని - మహారాష్ట్రులు నార్లీ పూర్ణిమయని - గుజరాతులు, మాళవదేశీయులు రాఖీపున్నమ యనియు. ఆయారాష్ట్రములలో ఆచరింప బడే తీరునుబట్టి విభిన్న నామాలతో వ్యవహరిస్తుంటారు.

ఉపాకర్మ అంటే ప్రారంభమని యర్థము. వేదాధ్యయన ప్రారంభమని రూఢ్యర్థము. ఉపాకర్మ అత్యంత ప్రాధాన్యమైన వైదికకర్మ. తొలిసారిగా జరిగే యజ్ఞోపవీత సంస్కారానికి ఉపనయనం అనిపేరు. వేదాధ్యయనం గాయత్రీ జపంతో ప్రారంభమౌతుంది. ఆ గాయత్రి సమస్త వేదముల సారమని చెప్పబడుతున్నది.

ఈనాడు యజ్ఞోపవీతధారులు క్రొత్త జందెము ధరింతురు కావున ఈ పండుగ యజ్ఞోపవీతధారులలో ప్రాముఖ్యముగ నున్నది. ఉపాకర్మమందు ధరించియున్న జందెము పాతదిగాని కొత్తదిగాని దానిని పురాతనమైనదిగానే భావించి త్యజించి క్రొత్త యజ్ఞోపవీతము ధరించాలని శాస్త్రములు ఉద్ఘాటించుచున్నవి.

ఉపవీతముయొక్క మూడు పోగులు ఈ విశ్వము త్రిగుణ - త్రికాల - త్ర్యవస్థా - త్రిలోక - త్రిమూర్తి - త్రివర్గ - సృష్టి స్థితి లయ - ఇత్యాది త్ర్యాత్మకముగ, నుండునని సూచించు చున్నవి. ఉపవీతములో తొమ్మిది తంతువులుండును. అట్టివానిని గృహస్థుడు మూడు - వానప్రస్థుడు రెండు బ్రహ్మచారి, యతి, యొకటి చొప్పున ధరించవలెను.

"ఓం యజ్ఞోపవీతం పరమం పవిత్రమ్
ప్రజాపతేర్యత్ సహజం పురస్తాత్
ఆయుష్యమగ్ర్యం ప్రతిముంచశుభ్రం
యజ్ఞోపవీతం బలమస్తుతేజః !! "

ఈ ధారణమంత్రము అర్థము ఇది. యజ్ఞోపవీతము పరమ పవిత్రమైనది. ప్రజాపతితో కూడ తొల్లినుండి సహజముగనున్నది. దీని ధారణ ఆయుష్యు, బలము, తేజము శ్రేష్ఠత ఇచ్చి, మనస్సును పరిశుద్ధంచేసి - ధర్మాచరణ సామర్థ్యం కలుగజేయును. పై మంత్రమును ఉచ్చరించి జందెమును ధరించవలెను. అతరువాత గాయత్రీ మంత్రమును జపించి పాతజందెమును తీసి వేయవలెను.

"ఓం భూర్భువస్సువః, తత్సవితుర్వరేణ్యం
భర్గోదేవస్య ధీమహి, ధియోయోనః
ప్రచోదయాత్ !!

శరీరము తొమ్మిది ద్వారాలు గలదని జందెంలో తొమ్మిది పోగులుగల మూడు దారాలుంటాయి. అంటే మనుష్యుడు దైవ-ఋషి-పితృ అనే మూడు ఋణాలతో పుట్టుతున్నాడు. యజ్ఞారాధనలు చేసి దేవఋణం, వేదశాస్త్రాధ్యయనం చేసి ఋషిఋణం, జీవమాతా పితరులకు సేవలు-అంత్యమున శ్రాద్ధాది కర్మలు ఒనర్చుచూ సంతానం పొంది పితృఋణమును, ఈ మూడింటి నుండి ముక్తిని పొందాలనే ఆదేశమిస్తుంది జందెము.

రక్షాబంధన పూర్ణిమయనికూడ శ్రావణ పూర్ణిమకు పేరున్నది. రక్షాబంధనం శుభదాయకమైన పరమ పవిత్రపర్వం. ఇది భారతీయ పర్వాలన్నిటిలోను కాక విదేశీయ పర్వాలలోనూ సాటిలేనిది. ఇది శివరాత్రి. జన్మాష్టమి, రామనవమివంటి ఆధ్యాత్మిక పర్వాలవలెగాక మానవతా మూల్యాలకు భారతీయ సంస్కృతికి గీటురాయి. రక్షాబంధన అని ఔత్తరాహులు, శ్రావణపూర్ణిమ అని దాక్షిణాత్యులు వ్యవహరిస్తారు. ఇరుగు పొరుగుల అన్యోన్య ప్రేమను సోదర సోదరీ పవిత్రబంధాన్ని విశ్వానికి చాటిచెప్పే దివ్య పర్వమిది.

సోదర సోదరీ పవిత్ర ప్రేమకు రక్షాబంధనం రమణీయ చిహ్నం. అన్నాచెల్లెళ్ళ అనుబంధం. అక్కాతమ్ముళ్ల అనురాగ బంధం అది ఏనాటికీ తెగనిది. కాలమైనా, దూరమైనా, విడదీసినా కలకాలమూ ఉంటుంది ప్రేమబంధం. ఈ పండుగకు సాంఘిక ఆధ్యాత్మిక విశిష్టత ఉన్నది. ఈరోజు సోదరీమణులు తమ అన్నతమ్ముళ్ళకు రాఖీ(రక్ష)కట్టి వారిని తమ సంరక్షణా నిర్వాహకులుగా భావిస్తారు. ఇంతేకాక ఈనాడు బంధువులును స్నేహితులును ఒకరి నొకరు ముంజేతిపై పట్టుదారమైన వెండితీగనైన బంగారుతీగనైననను, ఇంకను రత్నమౌక్తికములతో జేసిన కంకణముల నైన కట్టుకొందురు. దీనినే "రక్షాబంధన" అని యందురు. ఈ రక్షాబంధన శ్రేయోదాయకమైన బంధం. పరస్పర అనుబంధాన్ని పెంచేబంధం. అందువల్లనే దీనికింత ప్రాముఖ్యం. ఇది ప్రతి ఏటా శ్రావణపూర్ణిమనాడు జరుపుకొనే పండుగ. రాఖీనిగురించి కొన్ని పురాణగాథలుకూడ కలవు.

రాఖీకట్టించుకొని రక్షాధర్మం పాటించే వారలకు యమదూతల భయముండదనియు యముడు తనసోదరి"యమున"తో చెప్పెనట.

ఈ పండుగ విషయము భవిష్యోత్తర పురాణమందిట్లున్నది.

పూర్వము దేవతలకు రాక్షసులకు యుద్ధము జరిగినదట. అప్పుడు ఇంద్రుడు ఓడిపోవునేమోయని బృహస్పతి ఆలోచించి రక్షణోపాయముగ శ్రావణియందు రక్ష కట్టినాడట. శచీదేవికూడ ఇంద్రునకు రక్షకట్టినదట. ఆ రక్షాతోరణ ప్రభావము

(33వ పేజీలో)

తిరుమల యాత్రికులకు సదుపాయములు

* * *

* అన్ని వర్గాలవారికి అందుబాటులో ఉండేటట్లు ఉచిత, పరిశుభ్రమైన సత్రాలు, లేదా సరసమైన రేట్లకు కాటేజీలలో ఆవాస సౌకర్యం.
* శ్రీవారిని దర్శించు యాత్రికుల క్యూషెడ్లలో గాలి, వెలుతురుగల విశాలమైన ఏర్పాటులు.
* క్యూ షెడ్లలోనే కాఫీబోర్డువారి అల్పాహార సదుపాయం.
* సరసమైన ధరలకు అన్నపుపొట్లాల అమ్మకం.
* యాత్రికులు వెలుపలకు రానక్కరలేకుండా క్యూలదగ్గరే మరుగుదొడ్డి సౌకర్యం.
* ఆంధ్రప్రదేశ్ పాలసరఫరా సంస్థచే స్వచ్ఛమైన పాలవిక్రయం.
* యాత్రికులు చదువుకునేందుకు దేవస్థాన ముద్రిత గ్రంథాలు. స్వామివారి, అమ్మవారి చిత్రపటాల అమ్మకం.
* క్యూలోని యాత్రికులకు విసుగులేకుండా ఉండేందుకు టెలివిజన్ ప్రదర్శనం, భక్తిసంగీత ప్రసారం.
* క్యూషెడ్లలోను, తిరుమలకుపోవు కాలిబాట 7 వ మైలువద్ద వైద్యసదుపాయం.
* సామానులు, పాదరక్షలు భద్రపరచుకొనేందుకు ప్రత్యేక సౌకర్యం.
* తిరుమలలో సెంట్రల్ రిసెప్షన్ ఆఫీసునుండి వివిధప్రాంతాలకు ఆటో సౌకర్యం.

ఉచిత బస్సుసదుపాయం

* దళారీలనుండి వంచకులనుండి తప్పించేందుకు ముఖద్వారంలో పేష్కారుస్థాయి అధికారి సిబ్బంది.
* క్యూషెడ్లలోని యాత్రికుల ఫిర్యాదులు విచారించేందుకు కావలసిన సౌకర్యములకుగాను పేష్కారు స్థాయిలో మరొక అధికారి, సిబ్బంది.
* యాత్రికుల సామానులను భద్రంగా తిరుమలకుచేర్చే సౌకర్యం ఏర్పాటైంది. తిరుపతిలో ఏ సత్రములో నైనాగాని, టోల్ గేట్ వద్దగాని తమసామాగ్రి అప్పగించి రసీదుపొంది ఆ రసీదు తిరుమల సెంట్రల్ రిసెప్షన్ ఆఫీస్ దగ్గర కౌంటర్ లో ఇచ్చి సామాగ్రి పొందవచ్చును.
* దుండగులనుండి యాత్రికులను కాపాడేందుకు, తిరుమలకు వెళ్ళే దోవపొడుగునా రాత్రింబవళ్ళూ పోలీసు గస్తీ ఏర్పాటుచేయబడింది.
* దారిపొడుగునా మంచినీటి సదుపాయం ఉన్నది.
* రాత్రిపూటగాని, తెల్లవారుఝామునగాని కొండకు వెళ్ళదల్చుకొన్నవారికి వీలుగా మంచికాంతి శక్తిగల దీపాలు ఏర్పాటైనవి.
* వివిధప్రాంతాలనుండి వచ్చేయాత్రికులకు బోధపడేందుకుగాను తిరుమల సెంట్రల్ రిసెప్షన్ ఆఫీసులో, దేశంలోని ముఖ్యభాషలలో విచారణ కార్యాలయాలు.
* ప్రత్యేక కాటేజీలలోని అదనపు సౌకర్యాలు అంజనాద్రినగర్, శేషాద్రి, గరుడాద్రి, శంకుమిట్ట కాటేజీలలో కూడ ఏర్పాటైనవి.

కళావని

లయ విన్యాస చక్రవర్తి

శ్యామశాస్త్రి

—శ్రీ ఇలపావులూరి కామేశ్వరరావు

ఆంధ్రప్రదేశంలోని రాయలసీమకు రత్నాలసీమ అనే ప్రసిద్ధి ఉంది. రత్నాలు ఒకవేళ లభ్యమైనా అవి సామాన్యులకు అందుబాటులో ఉండవు. రత్నాలకోసం రాజులు పోట్లాడుకుంటారు. ఈ విధంగా లభ్యమయ్యే రత్నాలపై రాజుల సంఘర్షణలు అనాది నుండి ఉంటూనే ఉంది. ప్రజలకు సుఖ శాంతులిచ్చి సంస్కారాన్ని అందచేసి సంఘంలో ప్రశాంతి, హాయి, కలగజేయు దానికి ఈ పార్థివరత్నాలు దోహదం చేయకపోగా అశాంతి, ఆశ, పోటీ మొదలైన ఒడుదుడుకులు కలిగించడం తథ్యం. ఎంతమంది అనుభవించినా తరగకుండా అసూయాద్వేషాలకు తావివ్వకుండా ఉండే రత్నాలు, కొన్ని ఉన్నాయి. అవి సాహిత్య రత్నాలు, సంగీతరత్నాలు. ఉత్తమకావ్యాలు ఎంతమంది చదివి ఆనందించినా వాటికి తరుగు లేదు. రానూ, రుచి పెరుగుతూ ఉంటుంది. అట్లే ఉత్తమ సంగీత రచనలు ఎంతమంది పాడుకొని ఆనందించినా ఎవరికి ఏమీ హానిలేదు. అలా ఈ విధమైన సంపత్తిని కూర్చిపెట్టిన మహనీయులు రాయలసీమలో ఎందరో పూర్వం ఉండిరి. ఇప్పుడూ ఉన్నారు. ఇకమీదా ఉండగలరు. కర్ణాటక సంగీతప్రపంచంలో స్వర్ణయుగం అనుకునే 18, 19 శతాబ్దాలలో విలసిల్లిన సంగీత త్రిమూర్తులలో ఇద్దరు, రాయలసీమకు చెందినవారే. వారిలో 1762 లో జన్మించిన శ్రీశ్యామశాస్త్రి పూర్వీకులు కంభం గ్రామానికి చెందినవారే. ఇది పూర్వపు కర్నూలు జిల్లాలోనిదే. రెండవ మహనీయుడైన శ్రీ త్యాగరాజు పూర్వీకులు కూడా కంభం తాలూకాలోని కాకర్ల గ్రామానికి చెందినవారే. ఈ రెండు రత్నాలు రెండు శతాబ్దాలుగా యావత్ దక్షిణ భారత దేశానికి సంగీత సాహిత్యమైన వెలుగును ప్రసాదిస్తూ నివాళులందుకొంటున్నవి. ప్రస్తుతం శ్రీశ్యామశాస్త్రి జీవితం, సంగీత రచనలను గురించి సంక్షిప్తంగా పరిచయం చేయడం జరుగుతుంది.

శ్రీ శ్యామశాస్త్రి తండ్రి విశ్వనాథ అయ్యర్. తల్లిపేరుతెలియదు. పదహారవ శతాబ్దంలో వీరి పూర్వీకులు తమిళనాడులోని కంచికి వలసపోయి అక్కడ శ్రీ కామాక్షి అమ్మవారిని బంగారు కామాక్షి విగ్రహానికి అర్చకులుగా నియమితులైరి. కాలక్రమాన మహమ్మదీయుల దండయాత్రలవల్ల ఆలయ విగ్రహాలకు జరుగుతున్న ఉపద్రవాలనుండి ఆ కామాక్షి విగ్రహాన్ని రక్షించడానికి ఆ కుటుంబంవారు తంజావూరుజిల్లా తిరువారూరుచేరి అక్కడి శ్రీత్యాగరాజస్వామి ఆలయంలోని ఒక మంటపంలో ఉంచి పూజిస్తుండేవారు. ఈ తిరువారూరులోనే 1762 సం॥ ఏప్రిల్ 26వ తేది శ్యామశాస్త్రి జన్మించారు. తంజావూర్ పరిపాలిస్తున్న తులజాజీ రాజు ఆశ్రయం లభించగా 1781 లో ఈ కుటుంబం తంజావూరు చేరింది. వీరితోపాటు బంగారు కామాక్షి విగ్రహం కూడా తంజావూరు చేరింది. తంజావూరులోని నేటి శ్రీకామాక్షి అమ్మన్ కోవెల ఇలా రూపుదిద్దుకొంది.

శ్యామశాస్త్రి పూర్వీకులలో సంగీత సంప్రదాయంలేదు. ఆలయంలో అర్చనే వారి వంశాచారము. తల్లిదండ్రుల సంకల్పం ప్రోత్సాహం లేకపోయినప్పటికి జగజ్జననీ జనకుల సంకల్పం వల్ల శ్రీ శ్యామశాస్త్రిలో బాల్యం నుండి సంగీత సౌరభాలు గుబాళించాయి. సంగీతంలో పరిమిత ప్రవేశం ఉన్న తన మేనమామవద్ద శ్యామశాస్త్రి ప్రాథమిక సంగీతము నభ్యసించాడు. తరాలుగడుస్తున్నా తమ మాతృభాషను వదలకుండా ఈ కుటుంబం తమిళదేశంలో జీవయాత్ర కొనసాగించింది. బాల్యంలో సంస్కృతం, తెలుగు, భాషలలో తగినంత పాండిత్యం గడించిన శ్యామశాస్త్రికి సంగీతస్వామియను ఒక సన్యాసి కొన్ని నెలల పాటు సంగీతశాస్త్ర రహస్యాలను బోధించాడు. రాగ, తాళ, స్వరకల్పనల మర్మాలన్నీ శ్రద్ధగా గ్రహించిన శాస్త్రికి ఆస్వామి అపూర్వ తాళపత్ర గ్రంథములనిచ్చి "శ్యామా! నీవు గాయకుడుగా గొప్ప కీర్తి గడించగలవు. అప్పుడప్పుడు తంజావూరు ఆస్థాన విద్వాంసుడైన పచ్చిమిరియం ఆది అప్పయ్యగారి గానం వింటూ ఉండు." అని సలహా చెప్పి దీవించి కాశీకి వెళ్ళిపోయాడు. పచ్చిమిరియం ఆది అప్పయ్య మహా విద్వాంసుడు. ఆయనతో శ్యామశాస్త్రి పరిచయం మైత్రిగా మారింది.

శ్యామశాస్త్రి వయసులో చిన్నవాడైనా ఆది అప్పయ్య మాత్రం వీరిని ఒక మహానుభావుడుగా చూస్తూ ఉండేవాడు.

ఆ రోజులలో ఆంధ్రదేశంలో బొబ్బిలి కేశవయ్య అనే కొమ్ములు దిరిగిన గాయకుడుండేవాడు. అనేక రాజాస్థానాలకు వెళ్ళి అక్కడి గాయకులను పోటీకి పర్వించి వారి నోడించి వారి బిరుదులను లాక్కుంటూ ఉండేవాడు. శ్యామశాస్త్రి సంగీత ప్రతిభ

[19 వ పేజీలో]

రాయలసీమలో సప్తగిరి విక్రేతలు

కర్నూలు జిల్లా

M/S పాణ్యం సిమెంట్ కో-ఆపరేటివ్
స్టోర్స్ లిమిటెడ్ సిమెంట్‌నగర్ పోష్టు
బుగ్గన్నపల్లి ఆర్. ఎస్. - 518 206.

శ్రీ ఏ. సుబ్రహ్మణ్యం
నెం. 25-244 సంజీవనగర్
నంద్యాల-518 501

శ్రీ ఎస్. లక్ష్మీనారాయణ
M/s శ్రీ సాయిరామ్ స్టోర్స్
ఆదోని-510 301

శ్రీ డి. శ్రీనివాసమూర్తి
రిటైర్డు డిప్యూటీ తాసిల్దారు
11-49, కృష్ణనగర్
ఎంప్లాయీస్ హౌసింగ్ కాలనీ
బిహైండ్ బిర్లా కంపెనీ, కర్నూలు

శ్రీ బి. రఘునాథరెడ్డి
S/o బి. సి. సుబ్బారెడ్డి
తిరుమల ఎంపోరియం కాలేజిరోడ్
ఆత్మకూరు-510 422

శ్రీ పి. చంద్రశేఖర్
S/o పి. కృష్ణమూర్తిశాస్త్రి
రిటైర్డు తెలుగు పండిట్
17-67, కాలేజిరోడ్
నందికొట్కూరు-518 401

అనంతపురం జిల్లా

శ్రీ. కె. ఆర్. భాస్కరచెట్టి
22-110 మెయిన్‌రోడ్, గుంతకల్లు-515 603

శ్రీ సి. ఆర్. రామచంద్రారావు
అమర్ న్యూస్ ఏజెన్సీ
అమాదగురు-515 556

శ్రీ ఎం. నాగరాజ్
న్యూస్ ఏజెంట్ వాడియంపేట-515 731
గార్లదిన్నె

శ్రీ కె. నారాయణమూర్తి
జర్నలిస్టు పామిడి-515 775

శ్రీ పి. వి. జగన్నాధగుప్త
జనరల్‌మర్చంట్ అగలి-515 311

శ్రీ వి. చంద్రశేఖర్
C/o జె. జాతప్ప
సోడాషాపు న్యూ బస్టాండ్
తాడిపత్రి-515 411

శ్రీ గురికుల నారాయణ
ఆంధ్రజ్యోతి ఏజెంట్
14 వ, వార్డు, ఉరవకొండ-పోష్టు

శ్రీ కె. ఎన్. కుమారస్వామి
ఏ. పి. ఎస్. ఆర్. టి. సి. బుక్‌స్టాల్
పెనుకొండ-515 110

శ్రీ మరాఠిజాధవ్ ప్రకాశరావు
C/o ఎం. జె. నాగోజీరావ్
దుర్గమ్మ టెంపుల్ స్ట్రీట్
ధర్మవరం (పోష్టు)

చిత్తూరు జిల్లా

శ్రీ ఏ. కె. సుబ్రహ్మణ్యం
న్యూస్ ఏజెంట్ పాకాల (పోష్టు)

శ్రీ కె. దొరస్వామి చెట్టి
C/o ఆర్. డి. కన్నయ్యనాయుడు
అడ్వొకేట్ ఎం. బి. రోడ్
పుత్తూరు-517 503

శ్రీ టి. పి. ఉమాపతి
మెయిన్‌రోడ్ నారాయణవనం (పోష్టు)
పుత్తూరు తాలూకా

శ్రీమతి వి. వసుమతి
C/o వి. శ్రీనివాసాచార్యులు
బ్లాక్ ఎక్స్‌టెన్షన్ ఎడ్యుకేషన్
పి. టి. ఎం. పోష్టు-517 319

శ్రీ ఐ. జయచంద్రప్రకాష్
C/o డి. జగన్నాధం
స్టేట్‌బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా
వలమనేరు-517 408

శ్రీ సి. వేంకటరెడ్డి
3/90, బజారువీధి వాయల్పాడు (పోష్టు)

శ్రీ టి. సి. ఉమాపతి
మెయిన్‌రోడ్ నారాయణవనం (పోష్టు)
పుత్తూరు తాలూకా

శ్రీమతి వి. వసుమతి
C/o వి. శ్రీనివాసాచార్యులు
బ్లాక్ ఎక్స్‌టెన్షన్ ఎడ్యుకేషన్
సి. టి. ఎం. పోష్టు-517 319

శ్రీ ఐ. జయచంద్రప్రకాష్
C/o డి. జయానందం
భారతీయ స్టేట్ బ్యాంకు
వలమనేరు (పోష్టు)

శ్రీ సి. వెంకటరెడ్డి
3-90, బజార్‌వీధి వాయల్పాడు (పోష్టు)

శ్రీ జి. ఆర్. పాండురంగయ్యశెట్టి
S/o శ్రీ జి. రామయ్యశెట్టి
విజయరంగ న్యూస్ ఏజెన్సీ
కీల్‌పట్ల (పోష్టు) - 517 408

శ్రీ కె. సుబ్బారావు
న్యూస్ ఏజెంట్ బైరెడ్డిపల్లె-517 419

శ్రీ బి. కె. శ్రీనివాసగుప్త
లాంగ్‌బజార్ వి. కోట (పోష్టు)

శ్రీ వి. ఎస్. కృష్ణమూర్తి
C/o వి. శ్రీకాంతయ్య న్యూస్ ఏజెంట్
నేతాజీరోడ్ కుప్పం-517 425

శ్రీమతి ఎస్. డి. సులోచన
మేనేజింగ్ పార్టనర్ ప్రతిభాప్రియదర్శిని
రైల్వేస్టేషన్ బుక్‌స్టాల్ తిరుపతి-517 501

(17 వ పేజీ తరువాయి)

వికసించిన రోజులలో కేశవయ్య తంజావూరు ఆస్థానానికి వచ్చి అక్కడి గాయకులను సవాలుచేశాడు. ఉద్దండుడైన కేశవయ్యను ఎదుర్కొనే ధైర్యం లేక విద్వాంసులు కట్టగట్టుకొనివచ్చి శ్యామశాస్త్రి శరణు వేడారు. నీవుతప్ప ఈ ఇక్కట్టు నుండి బయటపడవేసే వారులేరని ప్రార్థించారు. శ్రీ శ్యామశాస్త్రి దేవిమీద భారంవేసి రాజాస్థానానికి వెళ్లి బొబ్బిలి కేశవయ్యకు ఒక పల్లవి వినిపించి దానిని మరల పాడమన్నాడు. అతడు నోరు మెదపలేకపోయినాడు. కేశవయ్య పాడినదానిని తాను అవలీలగా పాడి వినిపించాడు. కేశవయ్యకు శృంగభంగమైనది. కాని శ్యామశాస్త్రి గర్వపడకుండా కేశవయ్యను స్నేహపూర్వకముగా ఆదరించాడు.

శ్యామశాస్త్రి రచనలన్నీ దేవీపరమైనవే శ్రీ కామాక్షీ మీనాక్షీ పరమైన రచనలే. రాముడు, శివుడు, కృష్ణుడు, మొదలైన దైవములను గురించి ఒక్క రచనైనా చేయలేదు. ఇది వీరి ప్రత్యేకత. రచనలు స్తోత్రప్రాయములుగా వుండి, లయకు సంబంధించిన విశేషాలు అనేకం ఇముడ్చుకొని గాయకులకు పెన్నిధి సంతరించి పెట్టినవి. త్యాగరాజు, ముత్తుస్వామి దీక్షితార్-వీరిద్దరు అనేక దేవతలను దేవుళ్ళను స్తుతిస్తూ కృతులు రచించారు. సంస్కృతాంధ్రాలలో త్యాగరాజు రచనలు సాగినట్లే శ్యామశాస్త్రి కూడా సంస్కృతాంధ్ర భాషలలో రచలు చేశారు. కాని అన్నీ దేవీపరమైనవి. దీక్షితార్ రచనలు అన్నీ సంస్కృత భాషలోనే నడిచాయి. ముగ్గురిలో జ్యేష్ఠుడైన శ్యామశాస్త్రి రచనలు రాశిలో స్వల్పంగా కనబడుతూ వున్నా వాసిలో మాత్రం సంగీత ప్రమాణాలను అత్యున్నత స్థాయికి తీసుకొని పోయినట్లు కనిపిస్తుంది. రాగంలోను, భావంలోను మిగిలిన ఇద్దరు ప్రత్యేక కృషిచేయగా లయలో రససృష్టి గావించడం శ్యామశాస్త్రి ప్రత్యేకత అనులోమ విలోమ- ఎత్తుగడలలోని భావప్రౌఢత, సంస్కృత-విద్వాంసులు పాడినప్పుడు వింటేగాని అనుభవానికిరావు.

శ్యామశాస్త్రి, త్యాగరాజు, దీక్షితార్ – ముగ్గురూ తిరువారూరులోనే జన్మించడం ఆశ్చర్యకరమైన విషయం. శ్రుతి, స్వర, లయ లన్నూ మూడు పాలుగా వీరి ముగ్గురిని భావించవచ్చు. శ్రుతి సుభగంగా అపార మధురంగా త్యాగయ్య కృతులుంటాయి. స్వర విస్తారం, రాగవిస్తారం దీక్షితార్ రచనల్లో కనిపిస్తాయి. లయమాధురి, విలక్షణ విన్యాసం శ్యామశాస్త్రిలో ప్రత్యేకత. నిజానికి మూడూ కలియనిదే, సంగీతం లేనేలేదు. కాగా అన్నీ సంతరించు కొంటూనే పై అంశాలు వీరిలో ప్రత్యేకంగా రాణింపుకు వచ్చాయని చెప్పవచ్చు.

శ్యామశాస్త్రి సుప్పురద్రూపి. బంగారు చాయతో ఆజానుబాహువై వీరిని చూచే వాండ్ల హృదయాలలో భక్తిగౌరవం ఆహ్లాదం కలుగుతుండేవని ప్రతీతి. వీరికి జ్యోతిషం వేదాంతం ఇంకా అనేక విషయాల్లో పాండిత్యం ఉండేదట. వీరి కుమారుడు శ్రీ సుబ్బరాయశాస్త్రి గొప్ప సంగీత విద్వాంసుడు. శ్రీ త్యాగరాజస్వామి వద్ద ఇతడు సంగీతాభ్యాసం చేసినట్లు చరిత్ర చెబుతుంది. తాను గొప్ప గాయకుడై కూడా తన కుమారుణ్ణి త్యాగయ్య కడకు శిష్యునిగా పంపించాడంటే శ్యామశాస్త్రి వినయ సంపద ఎలాంటిదో ఊహించవచ్చు.

శ్రీ శ్యామశాస్త్రి ఏ రాజునూ ఆశ్రయించలేదు. ఎవరి మీద కృతులు రచింపలేదు, వృత్తిలో అర్చకుడుగా ఉండి ప్రవృత్తిని అమ్ముకోకుండా, నమ్ముకొని పారమార్థిక సాధనకై సంగీతాన్ని ఉపాసించి ధన్యుడై సంగీత సాధకులకు పెన్నిధిని ప్రసాదించాడు నేడు వీరి కృతులు కేవలం నూటికి మించకుండా ప్రచారంలో ఉన్నవి. అయినా శ్యామశాస్త్రి కృతి ఒకటైనా లేకుంటే సంగీత కచ్చేరీ వెలితిగా ఉంటుంది. వీరి కీర్తనల చివర శ్యామకృష్ణ అనే ముద్ర తప్పకుండా కనిపిస్తుంది. తల్లిదండ్రులు ముద్దుగా వీరిని శైశవంలో పిల్చినపేరే ఇది. అసలు పేరు సుబ్రహ్మణ్యం. కృత్తికా నక్షత్రంలో జన్మించడం చేత సుబ్రహ్మణ్యం అని పేరు పెట్టినా ముద్దుపేరుగా స్థిరపడిన శ్యామకృష్ణ నామమే అంకితంగా నిలిచింది. శ్యామకృష్ణ అనే మాట పాటలో వినబడగానే ఇది శ్యామశాస్త్రి కృతి అని కొంద గుర్తుగా ఉండిపోయింది.

అపూర్వరాగాలైన తలగడ, మాంజి, చింతామణి, రాగాలలో వీరి కృతులు రచించి లక్షణాలను లక్ష్యాలను చూపించారు.

వీరి ప్రసిద్ధ కృతుల మొదళ్లు కొన్ని ఇలా ఉంటాయి.

1. నిన్నే నమ్మినాను – తోడి – త్రిపుట
2. దురుసుగా కృపజూచి – సావేరి – ఆది
3. సరోజదళనేత్రి – శంకరాభరణము – ఆది
4. హిమాద్రి సుతే పాహిమాం – కల్యాణి రూపకం.
5. బ్రోవవమ్మా – మాంజి – చాపు
6. పాలించు కామాక్షి – మధ్యమావతి – ఆది
7. పరియెవ్వరమ్మ – భైరవి – ఖండజంప
8. నిను వినాగామతి – పూరికల్యాణి – చాపు
9. దేవిబ్రోవ సమయమిదే-చింతామణి-ఆది
10. కామాక్షి స్వరజతి – భైరవి – చాపు

శ్రీ శ్యామశాస్త్రి కృతులన్నీ విద్వదౌషధములని చెప్పవచ్చును. సంగీతకళలో ప్రావీణ్యం రావాలంటే శ్యామశాస్త్రి రచనలు కొన్నింటినైనా తప్పనిసరిగా పాఠంచేయక తప్పదు. ఇటువంటి వాగ్గేయకారత్నం తెలుగువాడు కావడం ఆంధ్రులకు గర్వకారణం మాత్రమే కాకూడదు. కనువిప్పు కలగాలి. తమిళులు సాధిస్తున్న ఈ తెలుగు కీర్తనలను ఎందరు తెలుగువారెరుగుదురని ప్రశ్నిస్తే సమాధానం నిరుత్సాహం కలిగిస్తుంది. ఈ నేతి బీరకాయ స్థితి మారడానికి కృషి జరగాలి.

జయంతి సుకృతిన: తే
స్వరసిద్ధాః గాయకాః

*

దేవతా మూర్తులు

— శ్రీ కాశీభట్ల సుబ్బరామశాస్త్రి

దేవాలయాల్లో భగవంతునికి ప్రతిరూపంగా విగ్రహాలను ప్రతిష్ఠించి పూజిస్తున్నారు. ఈ విగ్రహాలకు భగవంతునికి ఏమాత్రం భేదం లేదనడానికి "నాభక్తులు భక్తితో ప్రీతితో వస్త్రాభరణాలను బెట్టి చందనముపూసి పూలమాలతో నన్నలంకరించు తుంటారు' 'వస్త్రోపవీతాభరణ పత్ర స్రగ్గంధలేపనైః అలంకుర్వీత సప్రేమ మద్భక్తో మాం యథోచితం' అను భాగవత వాక్యమే ప్రమాణమవుతుంది. భగవంతుడు మాం(నన్ను) అని చెప్పడంవల్ల అతనికి అతని విగ్రహానికి ఎటువంటి భేదం లేదని తెలుస్తున్నది. స్వయంవ్యక్త ప్రతిమ లందువలెనే శిల్పి చెక్కిన మూర్తులందు ప్రతిష్ఠించిన విగ్రహములందును మహిమ ఉంటుంది.

భగవద్విగ్రహాన్ని శిలగా భావించడం మహాపరాధం. ఈ విషయం రామాయణంలో శ్రవణకుమార ఘట్టంలో తెలుస్తుంది. దశరథమహారాజు వేటకుబోయి మృగమనే భ్రమలో శ్రవణకుమారుణ్ణి చంపి మృత శరీరాన్ని పితరులకడకు తీసుకొని పోయినపుడు అతని తండ్రి విలపిస్తు-నేనెప్పుడైన శ్రీహరి విగ్రహంలో పాషాణబుద్ధిని గలిగియుంటినా ? దానివల్లనే నాకీ పుత్ర శోకం గలిగిందా. 'శిలాబుద్ధిః కృతా కిం వా ప్రతిమాయాం హరేర్మయా !' అని అంటాడు.

వస్తుతః భగవంతునికి భగవన్నామానికి భగవద్విగ్రహానికి కొంచెమైన భేదంలేదు. అజామీళుడు మరణించేటప్పుడు తన పుత్రునికి బెట్టిన నారాయణ అన్న పదం పలకడం వల్ల నారాయణునికి నారాయణ నామానికి భేదం లేనందునకే మోక్షం లభించింది. అట్లివ్వడైన స్వరూపాన్ని స్వభావాన్ని గుర్తింపలేక సేవించినంతమాత్రాన ముక్తి లభిస్తుంది. బోయవాని బాణంతో గొట్టబడి కపోతం పరుగెత్తుతూఉంటే ఒక కుక్క పట్టుకుంటుంది. దానినోట గరచుకొని పరుగెడుతూ ఒక ఆలయంలో దూరి ప్రదక్షిణంగా పలుమారు పరుగెత్తింది. ఆ కపోతానికి భగవద్విగ్రహానికి ప్రదక్షిణంచేసిన భాగ్యం లభించినందున ముక్తిగలిగింది. ఈ కథ బృహన్నారదీయంలో చెప్పబడింది. భగవంతునికి విగ్రహానికి భేదమున్నట్లైతే కపోతానికి భగవత్సేవాభాగ్యం లభించేది గాదుగదా :-

విగ్రహరూపంలో భగవంతునికృప :-

భగవన్మూర్తి జీవులయెడ భగవంతునికి గల కరుణా విశేషానికి ప్రతీకమవుతుంది. ప్రాపంచిక జీవుడు భగవంతుని పూజించి సేవించియే భవసాగరాన్ని దాటగలుగుతాడు. కావున భగవంతుడు మూర్తి రూపంలో భక్తునిసేవను గ్రహిస్తున్నాడు. అయినా భక్తుని పరీక్షించడానికి అతని

ఉత్కంఠతను ఇనుమడింప చేయడానికి మౌనంగా ఉంటాడు. భగవంతుని సేవించుతూ రాగా అతని దృష్టిదోషం దూరమవుతుంది. అంతః కరణం పరిశుద్ధమై విశ్వాసాన్ని దృఢపరుస్తుంది. అప్పటికి భగవంతుడు ఒకప్పుడు స్వప్నంలో ఇంకొకప్పుడు ప్రత్యక్షంగా తన దివ్యరూపాన్ని ఏదో విధంగా చూపుతూఉంటాడు.

భక్తుని హృదయంలో ఎప్పుడైన భగవంతుని స్వరూప స్వభావ విషయాల్లో సందేహం గలిగితే పరీక్షించి తీర్చుకునే అధికారంకూడ ఉంది. దీనికి కొన్ని నిదర్శనాలుకూడ ఉన్నాయి.

కలకత్తాలో లాలాబాబు అనే రాధాకృష్ణుల మహాభక్తుడుండేవాడు. అతడు మహా ధనవంతుడుగూడ. లాలాబాబు బృందావనంలో చాలాధనం వెచ్చించి ఆలయంగట్టించి రాధాకృష్ణుల విగ్రహాలు ప్రతిష్ఠ చేయించాడు. ప్రతిష్ఠా కలాపం ముగిసిన తరువాత ఈమూర్తులలో నిజంగా ప్రాణం ఉందా లేదా అనే సందేహం గలిగింది, పరీక్షింప బూనినాడు. అది శీతాకాలం. కృష్ణవిగ్రహం తలపైన వెన్నముద్ద పెట్టినాడు. శిరస్సులోని తాపంతో వెన్నముద్ద కరిగింది. ఇంకొకసారి నాసారంధ్రాల్లో ప్రత్తిదూర్చి పరీక్షించినాడు. ప్రత్తి శ్వాసతోబాటు బయటికి వచ్చింది.

భగవంతుడు మూర్తిరూపంలో అవతరించి భక్తులసేవను అంగీకరిస్తు పలువిధములైన మానసిక ప్రవృత్తుల కనుకూలంగా వ్యవహరించి వారినిసుఖపెడుతూఉంటాడు. భగవంతుడు విగ్రహరూపంలో ఉండడం ఒకవిధంగా భక్తునియెడ ఆత్మసమర్పణం చేయడమే. భగవంతుడు తన అనంతైశ్వర్యాన్ని విడచిపెట్టి స్వాతంత్ర్యాన్ని పరిత్యజించి భక్తుని చేతిలో బందీ అవుతాడు. ఆడించే బొమ్మఅవుతాడు. భక్తుడెట్లు ఉంచితే అట్లేఉంటాడు. ఏది తినిపిస్తే దానినేతింటాడు. ధరింపచేసిన దాన్ని

(29 వ పేజీలో)

యువవాణి

విద్వాంసులు; నాడు-నేడు

— శ్రీ యనమదాల కామేశ్వరరావు

ఉ॥ "విద్య నిగూఢ గుప్తమగు విత్తము
   రూపము పూరుషాళికిన్
విద్య యశస్సు భోగకరి విద్య గురుండు
   విదేశ బంధుడున్
విద్య విశిష్ట దైవతము విద్యకు సాటి
   ధనంబులేదిలన్
విద్య నృపాల పూజితము విద్య నెఱుంగని
   వాడు మర్త్యుడే"

అన్నాడు భర్తృహరి విద్యను గురించి వివరిస్తూ. ఈ విషయమే చిన్నయ సూరి 'విద్యవలన వినయంబు ....ఐహికాముష్మికముల పొందు నరుడు' అన్నాడు. కాన విద్య యవశ్య పఠనీయము.

'విద్' అను ధాతువు నుండి ఏర్పడిన 'విద్య' అనే పదానికి 'తెలిసికొనుట' అను అర్థము వచ్చును. 'తెలిసికొనుట' అనగా దేనిని గూర్చి ? అను సంశయము రాక మానదు. అది పెక్కు రకములు. మొదట చదువులుగా పేర్కొనబడినవి వేదములే. అవి భగవత్ప్రసాదములని మన నమ్మకము. వీనికి పారిజదువులను వ్యవహారముకూడా కలదు. 'చదువులు కోలుపోయి యొక జాడయుగానక బమ్మరించు నమ్ముదుసలి వేల్పు....' (ఎఱ్ఱన నృసింహ పురాణము) దీనిని బట్టి పరిశీలింపగా మొదటి పాఠకుడు బ్రహ్మయేనని చెప్పవచ్చును.

చదువులనగా వేదములకే పరిమితమై యున్నను కాలక్రమేణ దీనికి పెక్కు రూపములు కల్గినవి. చతుర్విధ పురుషార్థము లనబడు ధర్మార్థ కామ మోక్షములుగ మానవ జీవితాశయము కలిగిన పిదప ఒక్కటిగ నున్న వేదము నాల్గు భాగములుగా విభజింపబడినది. ఈ విభజనము చేసినవాడు సాత్యవతేయుడు. ఇతడే భారత గ్రంథ రచయిత. వేదమును విభజించి, వేద వ్యాసుడుగా ప్రసిద్ధికెక్కినాడు. వేదములను మథించి సారభూతమగు భగవద్గీతను ప్రసాదించినాడు.

పై విధముగా వేదములందు ధర్మార్థ కామములను పురుషార్థ ప్రధానములుగా గ్రంథరచనలు జరిగినవి. అవి కూడ విద్యలుగా మారినవి. అందువలన విద్యలు నాలుగు భాగములైనవి. అవి (1) ధర్మ విద్య (2) అర్థవిద్య (3) కామవిద్య (4) మోక్షవిద్యలుగా వ్యవహరింపబడినవి.

(1) ధర్మవిద్య: ధర్మవిద్యలనగా లౌకిక ధర్మములు, జీవనవిధానపు సూత్రాలు, ధర్మ కాండలు మొదలగునవి.

(2) అర్థవిద్య: అర్జనమునకు సంబంధించిన విషయములు. అందుకు సంబంధించిన గ్రంథములు, వృత్తి విద్యలు, వ్రతములు, పూజలు మొదలగునవి.

(3) కామవిద్య: ఇది మనిషికి కామోద్రేకమును కలిగించునట్టి విషయము. ఇందు కామశాస్త్రము, శిల్పశాస్త్రము, నృత్య సాహిత్య సంగీతములు, నాటకములు మొదలగునవి ఇచ్చట వర్తించును.

(4) మోక్షవిద్య: ఇందు బ్రహ్మజ్ఞానము, ఆత్మ-ప్రత్యగాత్మల సంబంధము ద్వైతాద్వైత సిద్ధాంతములు మతములు మొదలగు విషయములను తెలుపునది.

ఇట్లు విద్యలు నాలుగు విధములుగా విభజింపబడినప్పటికి మోక్షమునకు సంబంధించిన విద్యయే విద్యయనియు, మిగిలినవన్నియు అవిద్యలనియు కొందరి భావము. అందుచే ప్రజాబాహుళ్యమున 'కోటి విద్యలు కూటి కొరకే' అను సామెత కూడ వచ్చినది. అప్పటినుండి రాజులు, ధనవంతులు వీరికంటె మేము ఘనులమను భావము కల్గినది. 'యోగభ్రష్టో ధనశ్రేష్ఠః' 'నా విష్ణుః పృథివీపతిః' అను నార్యోక్తి ననుసరించి వీరు మదాంధులగుటకు కారణమైనది.

భర్తృహరి దృష్టిలో విద్యయనగా చతుర్విధ పురుషార్థ వాచకమైనదే యనియు, అందున తురీయ పురుషార్థమే ప్రధానమనియు భావము.

చం॥ తెలివి యొకింత లేనియెడ దృప్తుడనై
   కరి భంగి సర్వమున్
దెలిసితినంచు గర్వితమతిన్ విహరించితిఁ
   బొల్చి, యిప్పుడు
జ్ఞానమయులైన పండితుల సన్నిధి నించుక
   బోధశాలినై
తెలియనివాడనై మెలఁగితిన్ గతమయ్యెవి
   కాంత గర్వముల్

ఈ విషయమున భర్తృహరి రాజ్యమును, భోగములనువీడి సన్యసించిన పిదప పల్కిన పల్కు తానంతకు ముందు చదివిన పురుషార్థత్రయాత్మక విద్యా పాండిత్యము అజ్ఞానము గొలుపించినదనియు, దాని వలన నాకు తెలిసినది (తనకు తెలిసినది) అల్పమే ననియు, భావించి పండితులచే సద్విద్యా బోధను పొంది గర్వమును విడిచితిననియు పల్కినాడు.

ఈ విషయమే భాగవతమున ప్రహ్లాద హిరణ్యకశ్యపుల సంవాదమునుబట్టి విచారింపగా '..... నే జదివినవి, పెక్కు కలవు చదువులలో సారమెల్ల చదివితి తండ్రీ' అనియు, ఇనుమయస్కాంతమునవెటులో నా మది హృషీకేశుని జెందెననుట. ఇదియే విద్యయని భావము. 'నారాయణుడను దాని కర్థము జ్ఞాన నివాసియని! నార శబ్దమునకు నీరనునది లౌకికార్థము. అందుకే 'నానృషిః కురుతే కావ్యం' మనియు (అనగా ఋషికానివాడు కావ్యరచన చేయలేడు)'విశ్వ శ్రేయః కావ్యమ్' అట్టి కావ్యము ప్రపంచమునకు శ్రేయస్సు కలిగించ వలయుననియు నర్థము. శ్రేయస్సనగా భగవంతునిమీద భక్తిని పొందజేయుట యని

యర్థము కావచ్చును. కాగా విద్యయనగా పారమార్థిక విద్యయే యనుట గ్రహింపవలసినది.

వెనుకటి చరిత్రనుబట్టి పరిశీలిస్తే విద్వాంసులకు విద్యావంతులకు గొప్ప గొప్ప మర్యాదలు కల్గుచుండెడివి. వీరు ఎదురైనచో మదకరీంద్రము దిగ్గి కేలూత మొసంగుట, గండపెండేరము ధరింపజేయుట, వీరి పల్లకీ మోయుట, శాలువలు బహూకరించుట గ్రామ గ్రాసాదులొసంగుట, కనకాభిషేకము చేయుట, రాజులు చేయుచుండెడివారు. భోజుడు కాళిదాసు చెప్పిన నాల్గు శ్లోకములు విని చతుర్దిక్కులనున్న రాజ్యములను ఇచ్చివేసినాడు అన్నది లోకప్రసిద్ధము. వీరు నిరుపహతి స్థలము నభిలషింతురు. మఱి కొందఱు తూగుటుయ్యేల రమణీయ ప్రియదూతిక యిచ్చు కప్పురపు వీడియము కోరుకొందురు. ఇంకా కొంతమంది బెదిరింపుగా ....నాపేరెరుగంజెప్పితి ఘనసారాది సుగంధ లేపముల వేగం దెచ్చి లాలింపరా' యని పల్కెడివారు. వీరికి ఆగ్రహము కల్గినచో 'పోతరక్కసుని చావు ఏడవనాడు చూడుడీ, అనియో' పదవీభ్రష్టుడవు కమ్మనియో అందురు. ఆగ్రహము పోయి అనుగ్రహము కల్గినచో 'పందిరి గుంజను పారిజాతము చేయుట, చచ్చిన వానిని బ్రదికించుట, వేయియేనుగులు పదివేల గుఱ్ఱములుండగా రాజును (శత్రు రాజును) గెల్చి నగరమును పట్టము కట్టు కొమ్మనియు వరము లిత్తురు. ఈ విధముగా పురాణచారిత్రక యుగములు గడిచినవి.

ఆ కాలమున కులపతులు, విద్యావంతులు, ఆచార్యులు విద్యాలయములు స్థాపించి విద్యాపోషణము గావించుచుండిరి. గురువు పరమాత్మ స్వరూపుడనియు, గురుని యాగ్రహమునకు తిరుగులేదనియు గురుశిష్యులను గూర్చి పెక్కు కథలు ప్రచారములో కలవు. భారతమున శుక్రుని కోపనివృత్తి గావించుటకై రాక్షసరాజగు వృషపర్వుడు తన కన్నకుమార్తెను సైతము దాసిగ నొనర్చినాడు. పండిత లక్షణములను గూర్చి భగవద్గీతయందు చాల విషయములు చెప్పినారు. అవియన్ని పరిశీలింప దలచినచో నదియొక గ్రంథమే అగును.

ఆ కాలమున తక్షశిల, నలందా, ఉజ్జయిని, కాశీ మొదలగు చోట్ల వెలసిన విద్యాలయములు విశ్వవిఖ్యాతములై యుండెడివి. ఈ విద్యావిషయములో రాజులు, ఉద్యోగులు, ఉదారులగు ధనవంతులు భూధన గృహధాన్యాదికముల నొసంగి పోషించెడివారు. మనుచరిత్రయందలి యిందీవరాక్షుని శాపవృత్తాంతమున 'నటవిటగాయక గణికాకుటిల వచశ్శీధురసము గ్రోలెడి చెవికి కటువీ శాస్త్రమునిను చదివింపకున్న జరుగదె' మాకు అని నిర్భీతిగా మాట్లాడినట్లు చెప్పినారు. ఇట్లు వీరు రాజులను సైతము తిరస్కరించగలవారని చెప్పవచ్చును.

ఎంత గొప్పవారికైనను నన్నిదినము లొకేవిధముగా నుండవు కదా ! ఈ కాలముననే రాజాగ్రహమునకు గురియై జైళ్ల పాలయి కఠిన శిక్షలు పొందిన పోతన శ్రీనాథుల వంటి వారు లేక పోలేదు. ఏకోహి దోషో గుణ సన్నిపాతే–' అన్నట్లు దీనిని గూర్చి ఆలోచించు నవసరము లేదనుకొంటాను.

'బ్రాహ్మణో న హంతవ్య' అనియు బ్రాహ్మణోఽస్య అను వేదోక్తి ననుసరించి బ్రాహ్మణులు శిక్షార్హులు కారనియు, వారు భగవంతుని ముఖముతో సమానులనియు మనవారి విశ్వాసము. బ్రహ్మజ్ఞాతు బ్రాహ్మణః అనువాక్యమునుబట్టి బ్రహ్మజ్ఞానము కలవారే బ్రాహ్మణులని తెలియవలెను. సుకుమారుడు, నిగమశర్మ వంటివారు జాతిమాత్రోపజీవులనియు, నిగమశర్మాభిధానంబు నేతిబీరకాయ వంటిదనియు (పాండురంగ మాహాత్మ్యము) చెప్పిన దానినిబట్టి ఇట్టివారు కూడ ఉన్నారనుట విశేషముకాదు. వీరితో పని లేదు.

రాజులు రాజ్యములు అంతరించిన పిదప కవిపండితుల గతి అధోగతి యైనది. మహమ్మదీయుల కాలమున కీడులో మేలన్నట్లు హుమయూన్, అక్బరులాంటివారు భాషా సేవ చేయక పోలేదు.

ఇంగ్లీషు వారి పుణ్యమా యని ప్రాచీన విద్యలు, శాస్త్రములు అధ్వాన్నమైనవి. అందుచే విద్యకు పనితనమునకు విలువ లేకుండా చేసినారు. ఈ కాలమునకూడ భారతీయులు కాకపోయినను భారతీయతను పొంది సాహిత్యమును, వైదుష్యమును, కళలను, పెంపొందించిన వారిలో విక్టోరియా రాణీ, సి.పి. బ్రౌను, థామస్ మున్రో మున్నగు వారిని చెప్ప వచ్చును. ఈ కాలమునఁ దోసమటంచెఱింగియు నుదుండుడు కొప్పగ మీసములు పెంచి కవిరాజులుగా విలసిల్లిన వారు లేక పోలేదు.

ప్రస్తుతము విద్వాంసులకు బ్రతుకు అధ్వాన్నమైనది. ప్రజలలో పాశ్చాత్య నాగరికతావ్యామోహము మితిమీరుట చేత ప్రాచ్య విద్యలపై భక్తి విశ్వాసములు నశించినవి. విద్వాన్ సర్వత్ర పూజ్యతే అను ఆర్యోక్తి బదులు సరిక్రొత్త మాట పుట్టినది. రాష్ట్రములు ప్రాంతీయభాషా పోషకములని చాటిచెప్పుకొను చున్నను రాష్ట్రీయ భాషా పండితులకు విలువలేదు. సభలలోను, గోడలమీదను గొప్పతనము కనిపించుటయే కానీ సహజముగా కానిపించుటలేదు.

నేడు తెలుగు పండితులు దుర్భరమైన దారిద్ర్యం అనుభవించుచున్నారు. 'విద్వత్సు దారిద్ర్యతా' అనునార్యోక్తి సర్వత్ర ప్రతిఫలించుచున్నది: వీరిలో ఏ కొద్ది మందికో ఉపాధ్యాయ వృత్తి లభించుచున్నది. ఈ చదువు చదివిన వారికి తెలుగు సంస్కృత పండిత వృత్తికాక వేఱు విధానము లేదు. 'ఈ చదువెందుకు చదివినాముర నాయనా' అని వాపోవుచున్నారు. దుర్భరమైన జీవితము అనుభవింపలేకున్నారు వీరు. ఈ పరిస్థితి మారాలి.

వెలుగుబాట

డా॥ నండూరి రామకృష్ణమాచార్య

శాంతము లేక....

ఉత్తమే క్షణకోపస్స్యాత్ !
మధ్యమే ఘటికాద్వయమ్,
అధమే స్యాదహోరాత్రం !
పాపిష్ఠే మరణాంతకమ్ !!

పై శ్లోకానికి ఆంధ్రీకృతి

అడుగు ఉత్తమునకు క్షణములో కోపమ్ము!
ఉండు మధ్యమునకు రెండుఘటికలు !
అధముకోపముండు అహము రాత్రియు గూడ
పాపి చచ్చువరకు వగవహించు !!

ఈ శ్లోక తాత్పర్యం వింగడిస్తే ఈ క్రింది అంశాలు తేలగలవు,

1. కోపం మంచిదిగాదు.
2. మంచివారికి కోపంవస్తే అది తాటాకుల మంటవలె చప్పున చల్లారి పోతుంది.
3. ఏదో రెండుఘటికలవరకు మధ్యములకు కోపం చల్లారిపోవచ్చు. అది క్షంతవ్యమే.
4. అధములకోపం ఒకరాత్రిపగలు వరకు ఉంటుంది.
5. ఇక కోపం తాను మరణించేవరకు "కసిగా" పెంపొందించుకోటం పాపాత్మునికే చెల్లుతుంది.

కోపం అంతసేపు ఉండటం మానవత్వం కాదు. అది అధమ మానవుల లక్షణం.

"మరణాంతాని వైరాని" అనే సూక్తి చొప్పున శత్రుమరణాలతో కోపం తీరాలి, శత్రువు మరణించని పక్షంలో పాపాత్ముడు తాను మరణించే వరకు క్రోధం పెంచుకుంటాడు. అది క్షమింపరాని దోషం.

"తామసం తా మసి" అని తెలుగులో ఒక సామెత ఉంది.

క్రోధాన్నిగూర్చి ఒక విద్వాంసుని ప్రవచనం. "నీకు కోపం తెప్పించునది నీశత్రువు నీకంటె బలవంతుడా? యోచించు; బలవంతునిపై శుష్కకోపం నిరర్థకం. బలవంతునిపై ఆగ్రహం నీకు చేటు. అందుచే అట్టికోపం తగ్గించుకోవటం అంటే నిన్ను నీవు రక్షించుకోటమే. ఇక నీకు కోపం తెప్పించిన శత్రువు నీకంటె బలహీనుడే అయితే అట్టివానిపై కసితీర్చుకోటం అనవసరం. ఆ పక్షంలో అతనిని నీవు క్షమించటమే నీ యోగ్యతకు నిదర్శనం. నీ బలానికి సార్థక్యం. ఏవిధంగా చూచినా కోపం మంచిదిగాదు. సోదరా! కోపం మంచిది కాదు."

మనిషిని కోపం ఆవహించటం కొయ్యకు నిప్పు అంటుకోవటం వంటిది. ముందు ఆ కొయ్యే బొగ్గు అవుతుంది. ఆ నిప్పు ఎదుటి వానిని దహించవచ్చు; దహించక పోవచ్చు. అది అపై మాట. కోపం ముందు కోపిష్ఠిని దహిస్తుంది.

కోపం వచ్చినపుడు మనిషి శరీరంలో వచ్చే మార్పులు గురించి ఒక ప్రఖ్యాత శరీర శాస్త్రజ్ఞుడు అన్నమాటలు ఉదాహరింపదగినవి.

"కోపం వచ్చినపుడు మనిషి శరీరంలో ఉద్వేగం ఏర్పడుతుంది. రక్తప్రవాహం ఎక్కువ వేగం పుంజుకుంటుంది. నాడిలో దూకుడు ఏర్పడుతుంది. కన్నులు ఎఱ్ఱబారుతాయి. కంటిలో ఉష్ణద్రవం ఏర్పడుతుంది. రక్తంలో కొన్ని ఆమ్లాలు ద్రావకాలు ఉద్భవిస్తాయి. శరీరం అనిర్వచనీయమైన వ్యయప్రయాసలకు లోనవుతుంది. ఒక్కవాక్యంలో చెప్పాలంటే మనిషికి కోపం వచ్చినపుడల్లా కొంత ఆయుస్సు క్షీణిస్తుంది. ఆరోగ్యం తగ్గుతుంది."

ఆధ్యాత్మిక పురోగతికోసం కాకుండా కేవలం ఆయురారోగ్యము కాపాడుకోవాలి అనే స్వార్థ చింతతోనైనా మనిషి "కోపం" తెచ్చుకోకుండా ప్రశాంత చిత్తత అలవరచుకోక తప్పదు.

"క్రోధ మోహ నామకులైన ఘోర శత్రు
లిరువు రెరియించు చుండుదు రెపుడు అంత
రంగ మయ్యుభయుంబు వదంగకున్న
ఊరకగలదె బ్రాహ్మణ్య గౌరవంబు."

ఇది మహాభారత ప్రబోధం.

"కోపం తాత్కాలికమైన ఉన్మాదం" అని చీనా సామెత.

సరే! మానవులం అనగా కామ క్రోధ లోభ మోహ మద మాత్సర్య వివశులం. అప్పుడప్పుడు కోపం వస్తుంది. ఏం చెయ్యాలి అని ఎదురు ప్రశ్న ఎవరైనా వేయవచ్చు. దీనికి సులువైన విరుగుడు సూచించాడు ఒకపెద్దమనిషి. కోపం రాగానే ఒకటి రెండు మూడు అని పది అంకెల వరకు నీలోలోపల గుణించు. కోపం తగ్గుతుంది. తగ్గకపోతే ఇంకో పదివరకు లెక్కపెట్టు. అప్పటికీ తగ్గకపోతే వందవరకు లెక్కించు. పరిహాస విజృంభితమైన యీ పరిష్కారంలో కొంత పరమార్థంగూడ లేక పోలేదు.

తెలుగులో "అసమర్థుడికి కోపం ఎక్కువ" అనే సామెత ఏర్పడింది. ఎందుచేతనో సమర్థత, మౌన గాంభీర్యం సహజీవనం కొనసాగిస్తాయి. అట్లాగే అసమర్థత-కోపం ఒకేచోట ఉంటాయి.

"పేదవాని కోపం పెదవులకు చేటు" అనే సామెత తెలుగులోఉంది. అయితే ఆ సామెతకు మెలమెల్లగా కాలదోషం పడుతోంది. ధనికుల కోపం వారి పెదవులకే గాక పదవులకుగూడ నేడు చేటు తేవచ్చు.

నిజం చెప్పాలంటే కోపం ఏ సమస్యనూ పరిష్కరించ లేదు సరిగదా ప్రాయికంగా క్రొత్త చిక్కులు తెచ్చిపెట్టవచ్చు.

కోపం ఎవరికీ మంచిదిగాదు. పేదవారికి కోపం చెడుపే. ధనికులకూ చేటే.

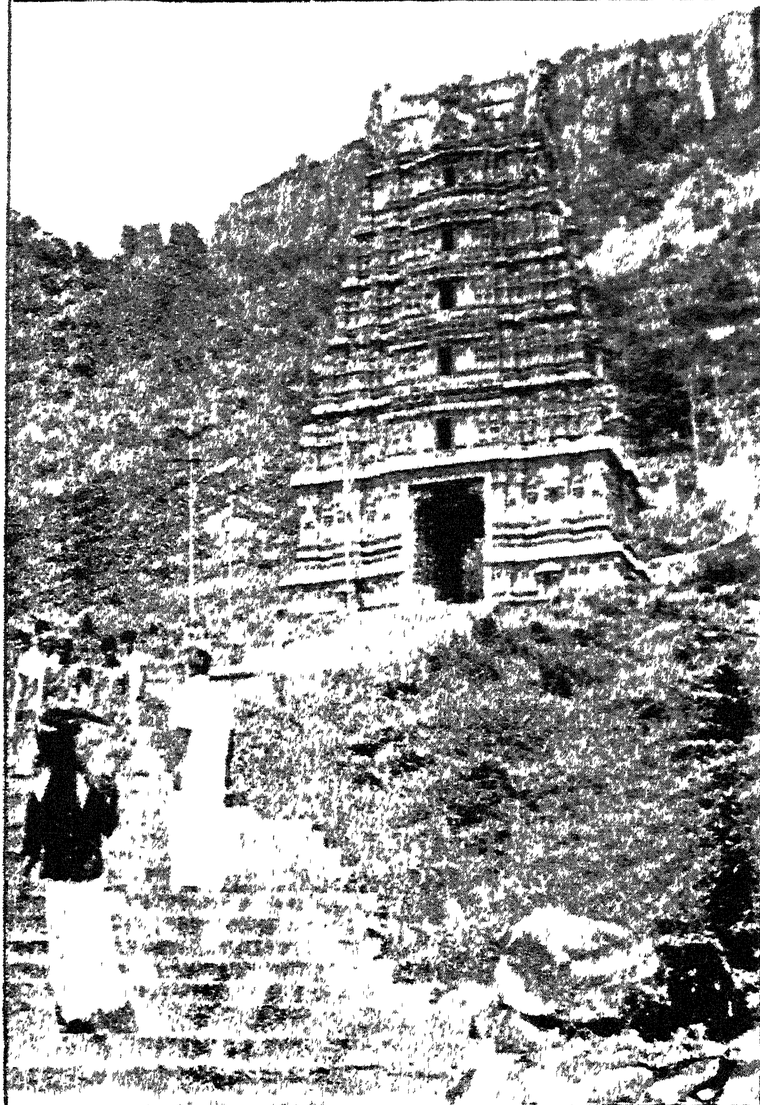
కోపం ఏవ్యక్తికైనా ఎంత చెరపు చేస్తుందో ప్రత్యేకంగా చూడాలంటే కోపం వచ్చినవాడు తన మొగం అద్దంలో చూచుకోవటం మంచిది. కోపం వచ్చినప్పుడు ఎంత అందమైన ముఖం అయినాసరే. వికృతంగా మారుతుంది.

కోపాన్ని నిగ్రహించగలుగుతే ఆత్మ చైతన్య స్రవంతికి "ఆనకట్ట" కట్టినట్లే. అప్పుడు జీవితం సస్యశ్యామలం అవుతుంది.•

కాంచీపుర వాస్తవ్యుడైన శ్రీ వేంకటాధ్వరి 17వ శతాబ్దికి చెందిన గొప్ప సంస్కృత విద్వత్కవి. తన పాండిత్యముతో శ్లేషయమక చక్రవర్తియను బిరుదును సంపాదించెను.

లక్ష్మీసహస్రము, యాదవరాఘవాభ్యుదయము (30 శ్లోకములు) విశ్వగుణాదర్శము, వరదాభ్యుదయము, ఉత్తర చంపు, శ్రీనివాసచంపు అను నాలుగు చంపూప్రబంధములను రచించెను.

ప్రస్తుత వ్యాసము విశ్వగుణాదర్శములోని శేషాచల వర్ణనము.

శ్రీవారి బ్రహ్మోత్సవ ప్రత్యేక వ్యాసం

వేంకటాధ్వరి దృష్టిలో శ్రీ వేంకటేశ్వరుడు

— శ్రీ తట్టా నరసింహాచార్యులు

కృశానువు, విశ్వావసువు అనుగంధర్వులిద్దరు దేశాటనమునకయి బయలుదేరిరి. వారిలో కృశానువనువాడు, అసూయాగ్రస్తుడు. లోకములోని ప్రతి వస్తువులోని లోపమును వ్రేలితో నెత్తి చూపును. వారిలో విశ్వావసువనువాడు గుణగ్రహణపారీణుడు. ప్రపంచములోనున్న ప్రతివస్తువులోని గుణములను మాత్రమే గ్రహించును. వారిద్దరు నొకనాడు, విమానము నధిరోహించి ప్రపంచయాత్ర చేయసాగిరి. వారిద్దఱు శేషశైలము దగ్గరగా విమానమును పోనిచ్చిరి. దక్షిణ భారతములో తిరుపతి క్షేత్రము-సుప్రసిద్ధము. దానికి దగ్గఱలో తిరుమల గలదు. తిరుమలలో శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామివారు నివసించుచున్నారు. వారి నివాస స్థలమునకు శేషశైలమనియు వేంకటాచలమనియు వృషభాచలమనియు పేర్లు గలవు. విమానమునందుండియే విశ్వావసువు శేషశైలము నీక్షించి - ఇట్లు వర్ణింప నొడగెను.

పరిమళిత తమాల స్తోమపుష్యద్రసాల
ప్రకర తిలకసాల ప్రస్ఫురత్సర్జజాలః,
శ్రిత సముపనతాలిః శ్రీశలీలానుకూలః
శిథిలిత యమజాలః సేవ్యతాం శేషశైలః.

పరిమళించుచున్న రమాల వృక్షములు, పూతతో నిండిన రసాల వృక్షములు, తిన్నగానున్న తిలక వృక్షములు, సన్నగానున్న సర్జవృక్షములు, మున్నగు మనోహర వృక్షములతో నీ కొండ నిండియున్నది. ఆశ్రిత రక్షాదీక్షా తత్పరుడగు రమారమణుని లీలా విలాసములకిది యనువగు ప్రదేశము. ఆధివ్యాధి జరామరణములతో యమయాత

వలననుభవించు సంసారుల సంతాపమును బాపగలదు. కనుక నీ శేషశైలమును సేవించుట సముచితము, సమంజసము.

పన్నగేషు చ నగేషు ఖగేషు
స్వీకరాటిషు పృషత్సు వృషత్సు,
వల్లికాసు చ దరీషు నదీషు
ప్రార్థయంతి జనిమత్ర మునీంద్రాః.

మునీంద్రులందఱును పచ్చటి పుట్టలలోని పాములుగానే, పచ్చటి నిట్టనిలువుగానున్న కొండలుగా గానీ, గగనాంగణమున నెగురు పక్షులుగాగానీ, పొదలలో తిరుగు పెద్దపులులుగాగానీ, ఇటునటు పరుగెత్తు ముచ్చట గొలుపు మచ్చలలేళ్లుగాగానీ, పువ్వులతో నిండిన తీగెలుగాగానీ, చిమ్మచీకటితో నిండిన కొండగుహలుగా గానీ, వీనుల విందగు సవ్వడులతో ప్రవహించు సెల యేళ్ళుగాగానీ పుట్టినచో బాగుండునని తలంచుచుందురు. కరచరణాది కర్మేంద్రియములతోను, త్వక్చక్షురాది జ్ఞానేంద్రియములతోను, భగవన్మాన్య శీలమగు మనముతోను కూడియున్న మానవులుగా జన్మింప వలెనని కోరుకొనియుందురని వేఱే చెప్ప నేల? జ్ఞానవంతులగు మానవులుగానే కాక జడపదార్థములుగనైన నిచ్చట నివాస భాగ్యము లభించినచో సకల-కల్యాణగుణ సంపన్నుడగు భగవంతుని సేవాభాగ్య మబ్బునని మననశీలులగు మునుల తలంపు.

"అహో! మహోన్నతా ఖల్వస్య శైలస్య ధన్యతా"

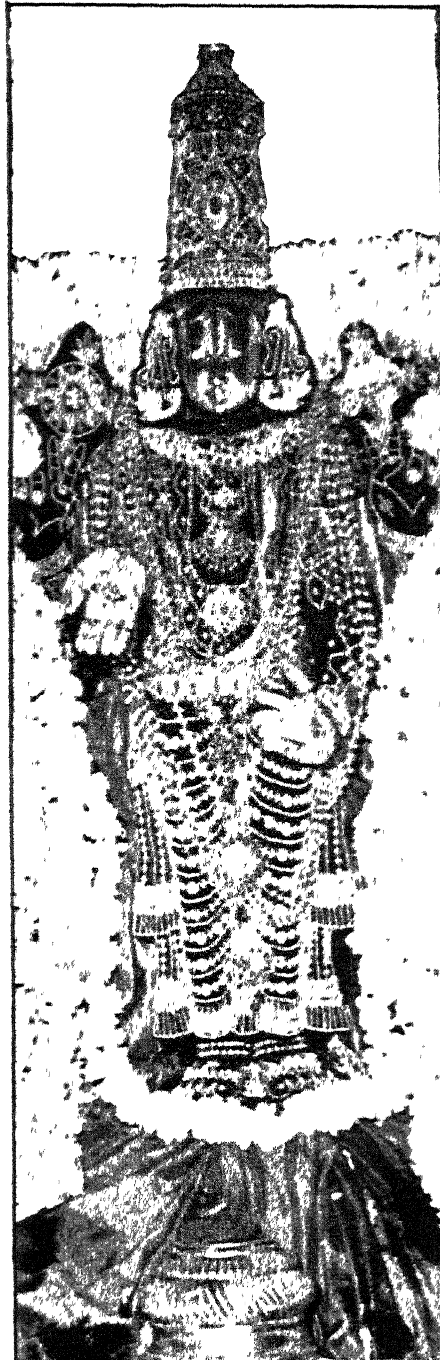
ఆశ్చర్య మాశ్చర్యము! ఈ కొండయొక్క గొప్పతనము నెవ్వరును వర్ణింపజాలరు. ఏలయన —

వైకుంఠేఽపి నిరత్యంర
మపంరవిభవం మహః,
తదత్ర చిత్ర చారిత్రం
రమతే రమయా సమమ్.

భగవానుని నివాసస్థానములలో వైకుంఠపురము ఉత్తమోత్తమమని యెఱుగని వారుండరు. అట్టి వైకుంఠమును కూడ వీడివచ్చి, అపరిచ్ఛిన్నైశ్వర్యమును కలిగియుండి, అతి విచిత్రమైన పదవడిగల శ్రీ మహావిష్ణువు- అలర్మేల్మంగ యను శ్రీ మహాలక్ష్మితోగూడి ఈ కొండమీదనే విహారము సల్పుచున్నాడు.

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

భగవంతుడు, ఋగ్యజుస్సామాథర్వ వేదములచే ప్రతిపాద్యుడు. సకల జగద్రక్ష దీక్షాదక్షుడు. రమారమణిని యురమున దాల్చినవాడు. వృషభాచలమున విహ

రించువాడు. భక్తుల యుల్లములలో నివసించువాడు. దాస గుణముల కేకైకాశ్రయమైనవాడు. ఎట్టి వికారములులేనివాడు. అట్టి భగవంతుని యందు-అనగా శ్రీకృష్ణ భగవానుని యందు నా చిత్తము ఎల్లప్పుడును లగ్నమగుగాక" అని విశ్వావసువు హర్ష ప్రకర్షములో ధ్యానము గావించెను.

అప్పుడతని ప్రియమిత్రుడగు కృశాను విట్లు పలికెను. "హంత! వ్యాపేత విషయాంతర వ్యాసంగం ధ్యానంతరంగం దేవ ఏవా స్మిన్నను భవతి ప్రథసంగమ్."

అబ్బ! విషయాంతర వ్యాసంగము నెఱుగని నీయంతరంగము, శ్రీమంతుడగు భగవంతునియందు వేఱువేయ వీలులేని సంబంధమును గలిగియున్నది.

విశ్వాత్మకునియందు విశ్వాసము కలిగియున్న విశ్వావసువు కృశానువుతో నిట్లనెను-

"సఖే సత్యమేవ విదితం భవతాం"
దధతీ చిరాయ ముదతీమురస్థలే
తదలీతసీమ వదతే సుఖం సతామ్,
రసికస్య చిత్తమిహ కస్య దేవతా
ప్రతిపన్న పన్నగ నగా న గాహతే.

శ్రీనివాస శ్రీ పరబ్రహ్మమని పేరుగాంచిన ఈ పరదేవత, ఈ రమారమణిని యురమున దాల్చుచున్నది. హద్దులులేని ఆనందమునందఱకు నందజేయుచున్నది. పాపములనన్నిటిని పటాపంచలు జేయు నీ వేంకటాచలమునందు నిత్యనివాస మొనరించు చున్నది. ఇట్టి ఈ పరదేవత- పరబ్రహ్మమును తెలియగోరు, ఎవ్వరియుల్లములను రంజింపజేయదు? పాపములను భంజింపజేయదు?

విశ్వాసశాలియగు విశ్వావసువుతో, విశ్వాసహీనుడగు కృశాను విట్లు పలికెను.

కిమరే! కేవల మర్థపరమముం దేవ మనుసంధత్సే.

ఓరీ! విత్తమును దప్పు, చిత్తమును మఱియొక దానిని గోరని ఉత్తమ దేవ

సత్తముని చిత్తమున దలంచుటకు నుత్తలపడుచున్నావా ?

ఇష్టప్రాప్తిమనిష్ట భంగ
మపి వా సంప్రార్థ్య భక్త్యా జనైః
యద్దాతవ్యమితి ప్రతిశ్రుత
మభూద్విత్తం తదాప్తే ఫలే,
తే దాస్యంతి, న చేత్స్వయం
భయమపాపృత్యాద్య తేషాం పునః
కృత్స్నం స్వార్థహిరణ్యహృత్సద
ఇదం గృహ్ణాతి వృద్ధ్యా సమమ్.

తమ మనస్సులో కోరుకొన్న కోరికలు నెఱవేరిన వారుగానీ, కొండలవలె వచ్చి మీదపడి, మబ్బులవలె విడిపోయిన ఆపదలు గలవారు గానీ, అగు నీ స్వామివారి భక్తులు, ఏదియోకొంత ద్రవ్యమును, శ్రీ స్వామివారికి సమర్పించుటకు మనములో నిశ్చయించుకొందురు. కోరికలు నెఱవేరిన తరువాత గానీ, ఆపదలు తొలగిపోయిన తరువాతగానీ, మఱపు చేతనో, అవకాశము లభింపమిచేతనో - కొందఱు భక్తులు మ్రొక్కుబడులను సరియైన సమయములో తీర్చుకొనరు. మ్రొక్కుబడులను తీర్చుకొనని మ్రుక్కడులను ఈ దైవసత్తముడు-ఆపదలపాలు జేయును. చేసి ఊరుకొనునా ? ఊరుకొనడు. చక్రవడ్డీకట్టి, ఆ మ్రొక్కుబడి సొమ్మును రాబట్టుకొనును. మఱియు నీతని హీన కృత్యములను నీ వెఱుగవు.లెక్కకు మిక్కుటమయియున్నవి.

తాతేత్యామంత్ర్య కంచిద్వనభువి తృషిత
స్తోయ బిందుం యయాచే
తస్యావ్యచ్చై స్తటాకం ఖనత ఇహ గిరౌ
హంత మృద్భారమూహే,
దత్తాం కేనాపి సూనావళి మధిమకుటం
మృణ్మయీమేవ దధ్రే
సోఽయంభూయశ్చ్యుతిజ్ఞైర్భువనపతి
రితి స్తూయతే ధ్యాయతే చ.

ఒకానొకప్పుడితడు మెండుగా గాయుచున్న యెండలో- వెంకటాచలారణ్యములో తిరిగి దప్పికతో బాధపడుచుండెను. అచ్చట నీటి కడవను మోసికొని పోవుచున్న బాటసారిని జూచి ఒక్క నీటి బొట్టును నాకిచ్చి పొమ్మని బ్రతిమాలెనట. బాటసారియు ఒక్క బొట్టును మాత్రమే నాలుకమీద వేసెనట. దప్పికగొన్నవాడు దప్పిక తీర్చుమని యాచింపవలెనా ? ఒక్క బొట్టిచ్చిన చాలులే యని గర్వమును చూపవలెనా ? లోకములో కోరికను మించి యిచ్చువారెవరుందురు ? వస్తువు పుష్కలముగా నున్నను కోరుకొనుటచేతగాని మ్రుక్కడులుందురుగదా ?

ఒకడు తన తోటలోని చెట్లకు నీటికొఱకై చిన్న దొరువును త్రవ్వుకొనుచుండగా- ఆ త్రోవన పోవుచు వాని మట్టితట్టలను తాను మోసెనట. మన స్వంత పనులను మనము చూచుకొనవలెను గానీ, పరాయి పనులను నెత్తిన వేసికొనుట యేమిమంచివని ? ఇట్టి పనులచే "పరోపకారపు పాపన్న" యను బిరుదును పొందుటకంటె స్వార్థమేమి నెఱవేఱును ?

ఒకడు మట్టి పూలదండను తయారుజేసి ఇవ్వగా ఆ దండను- తన శీర్షమునందలి, నవరత్న ఖచితకిరీటమున దాల్చెనట. తగిన పనియేనా ? విలువలను గుర్తింపవలదా ? అర్హులకివ్వవలసిన స్థానము ననర్హుల కిచ్చుటకూడ వివేకమేనా ? వివేక విహీనములగు పనులనుచేయు నీ హీనాతిహీనుని, కేవలము పామరులేగాదు, దాంతులై, వేదాంతులై, వేదవేత్తలైన వారే, ముల్లోకములకు ప్రభువని మాటిమాటికి స్తుతించుచున్నారు-నిర్మలము నిశ్చలమునగు చిత్తముతో ధ్యానించుచున్నారు. ఇది ఉచితమా ? ఆగండి, ఆలోచించండి. -కిమరే ! కరుణా నీరధయే వేంకటపతయేఽ వ్యసూయసి ? శృణు తావత్.

నియంతా జంతూనాం నిఖిల
జగదుత్పత్తివిభవ
ప్రతిక్షేపైః క్రీడన్ పరమ
పురుషః పన్నగ నగే,
పరత్వే సౌలభ్య ప్రకటన
కృతే వేంకటపతిః
కృపా సింధుః కాం కా
మిహ మనుజలీలాం న తనుతే.

ఓయీ ! దయార్ద్ర హృదయుడగు వేంకటనాథుని విషయములో నీ వసూయపడుట సముచితముగాదు. వినుము.

సమస్త జంతువులలో నంతర్యామియై, సృష్టి, స్థితి, లయహేతువై, ఈ శేషాద్రియందు పరమపురుషుడు క్రీడించుచున్నాడు సర్వోత్తమత్వమును సర్వోన్నతత్వమును కలిగియుండి కూడ, "సర్వసులభుడ" ను బిరుదును సార్థకము చేసికొనుటకు కరుణాసాగరుడగు నీ క్షీరసాగరశయనుడు మానవ లీలల నెన్నింటిని ప్రదర్శించెనో చెప్ప నలవిగాదు. మఱియు,

కిమప్యుపాదాయ దిశన్నభీష్టం
కృత్స్నం జనేభ్యః పతిరంజనాద్రేః,
కృష్ణావతారీయ కుచేల సంపత్
ప్రదానరీతిం వివరీవరీతి.

పూర్వము కుచేలుడను భక్తుడుండెను. అతడు చాల దరిద్రుడు. అతనికి సంతానము మిన్న. దానిని పోషించుటకు తగిన రాబడి సున్న. ఒకప్పుడతడు తన భార్య మాట చెవిని బెట్టి అటుకులు మూటగట్టుకొని ద్వారకానాథుని ప్రధాన ద్వారమున నిలిచెను. ద్వారకానాథుడును ద్వారపాలకుల వలన బాల్యమిత్రుడగు కుచేలుని రాకను తెలిసికొని, వెంటనే అంతిపురమునకు రావించి - ఉచితాసనమున సుఖాసీనుని గావించి-సముచిత సపర్యల నొనరించి గారవించి కుశల ప్రశ్నల నడిగెను. కుచేలుడును చినిగిన తనయుత్తరీయము కొంగున నున్న మూటనువిప్పి, అటుకులను, కానుకగా శ్రీకృష్ణునకు సమర్పించెను. తన సతీమణి రుక్మిణి వలదని వారించినను, వినక, ఆయటుకులను అపరిమితానందముతో భక్షించెను. చేసిన యుపచారములకు మెచ్చుకొని, వచ్చిన పని మరచి ఏమియునడుగక, కొన్ని దినములు గడిపి, ఇంటికి చేరుకొనగా తన యిల్లు సిరిసంపదలతో నిండియుండెను. ఇది జూచి కుచేలుడాశ్చర్యచకితుడాయెను. ఇదియే కుచేలోపాఖ్యానము.

ఈ రీతిగనే, శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామియు భక్తులనుండి ఏ కొద్దియో గ్రహించి, వారికి సకలైశ్వర్యములను, పుత్రపౌత్రాభివృద్ధిని కలిగించుచుండును.

(ముగింపు వచ్చే సంచికలో)

అద్వైతశాంకరి

రచన : శ్రీ వంగర కాశీవిశ్వేశ్వర వేంకట సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి. పుటలు: 16 + 28. మూల్యము: 4 రూపాయలు. ప్రాప్తి స్థానము: వంగర కాశీ విశ్వేశ్వర వేంకట సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి, ఎ.పి.సి., లిమిటెడ్ — ఐ. ఎల్ టి. డి. డివిజన్, పి. బి. నెం. 20, రాజమండ్రి — 533 101.

"అద్వైత శాంకరి" ఎంత అందమైన పేరు! శ్రీశ్రీశ్రీ కంచికామకోటి పీఠాధిపతులూ శ్రీశ్రీశ్రీ శృంగేరి శారదా పీఠాధిపతులూ అనుగ్రహించిన శుభాశీస్సులతో శ్రీ తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానమువారి ద్రవ్యసహాయంతో రూపుదిద్దుకొన్న ఈ పుస్తకంలో పరమేశ్వరీ సంస్తుతి రూపములైన 108 పద్యాలున్నవి. అన్ని పద్యాల చివర "శాంకరీ" అనే మకుటం జోడించటంవల్ల ఈ కృతిని 'శతక' రూప సాహిత్య ప్రక్రియగా సంభావింప వచ్చును.

అద్వైతమత స్థాపకులైన ఆదిశంకరుల వారి మీది అత్యంత భక్తి తాత్పర్యముల వల్లనో, పార్వతీ పరమేశ్వరుల అద్వైత భావనవల్లనో, వాగర్థములకుగల అద్వైత సంబంధంవల్లనో, ఆత్మకూ పరమాత్మకూకల అద్వైతాను సంధానాన్ని అనుసరించియో "అద్వైత" శబ్దం ఈ కవికి మిక్కిలి ప్రీతి పాత్రమైనది. అందువల్ల ఈయన తన కృతికి "అద్వైత శాంకరి" అని చక్కని నామము ఉంచారు.

శాస్త్రిగారికి లలితాసహస్రనామావళి మీద ఆసక్తి అధికం. ఆ నామాలతో జగన్మాతను సంబోధించటం ఆయనకెంతో యిష్టం. "శ్రీమాతా! పరదేవతా! ద్యుతిధరా! చిద్రూపిణీ! చిత్కళా?" అంటూ ఒక చోట దేవిని సంబోధిస్తారు. మరొకచోట "బ్రహ్మాణీ! భువనేశ్వరీ! భగవతీ! బ్రహ్మాండ భాండోదరీ" అని స్తుతిస్తారు. ఇంకోచోట "కామాక్షీ! ఘనకామకోటి నిలయా! కామేశ్వరీ!" అంటూ నమస్కరిస్తారు. వేరొక చోట "శ్రీచక్రస్థిత బిందుమధ్య నిలయా! శ్రీరాజరాజేశ్వరీ!" అంటూ పారవశ్యంతో ప్రార్థిస్తారు. అద్వైతశాంకరీ సర్వమంత్రాత్మికగా, సర్వ యంత్రాత్మికగా, సర్వ తంత్రాత్మికగా వీరికి సాక్షాత్కరించింది. ఆ సర్వ దేవతా స్వరూపిణిని —

"విద్దంగన్ని యుండవని, పెన్నిదులిచ్చు
లక్ష్మివంచు, వే
ల్పద్ద మనాదిశక్తివని, పల్కులతల్లివంచు,
నెన్నియో
పొద్దికకంపుబూహలను పోవకి నిన్ను దలంచి
కొల్తు"

అని స్తోత్రం చేశారు.

వీరి కవితలో చిన్న చిన్న పదాలతో తెలుగుదనం ఉట్టిపడుతూ ఉంటుంది.

గ్రంథసమీక్ష

పట్టినపట్టు పీడనిక;
పంతము కాదిది; నాదు జీవితం
బట్టిటు మాగసాగెను; వయః
పరిమాణము తగ్గుచుండె: నే
నెట్టు తరింతునో యెరుగ
నింత భవాంబుధిః నెట్లు బ్రోతువో
గట్టిగ నిన్నె కొల్చెదను
కష్టము బాపెదవంచు శాంకరీ!

అక్షిసామ్యాన్ని పురస్కరించుకొని కంచికామాక్షిని ఒకే పద్యంలో చెప్పటం హృదయంగమంగా ఉంది.

అక్షిస్ఫూర్తి దలంచి పేరిడిరి నీ
కత్యంతర క్తిన్ విశా
లాక్షీనామము కాశికాపురిని;
లోలాక్షీ ; యదేరీతి మీ
నాక్షీనామము బెట్టిరా మధురలో;
జ్ఞానేశ్వరీ! నీకు కా
మాక్షీనామము కంచిలోన;
బహునామంబుల్ గదా! శాంకరీ!

ఈ "సర్వసృష్టికీ మూలకారణం ఆది శక్తివైన నీవేనమ్మా!" అంటూ "విత్తున నంకురమ్మువలె విశ్వము మున్నుగ నిర్వికల్పి, విత్తునుండి కాలమున చిత్రగతిన్ దనరారు నెంతో గమ్మత్తుగ" అని సోదాహరణంగా పలుకుతారు.

విశ్వానికీ పరమాత్మకూ అభేదాన్ని ఉగ్గడిస్తూ "ఉన్నది యొక్కటే యగుట నూహల చేసిన రెండు నుండునే, కన్న ప్రపంచమంతయును గన్నదు నద్దములోని బింబమే" అంటారు. బ్రహ్మాన్ని, విశ్వాన్ని వేరువేరు— చూడటం అజ్ఞానమూలకమని భావిస్తారు. బ్రహ్మజ్ఞానం లేనివారు పైపై వేషాలతో మోక్షం సాధించలేరని ఈ క్రింది పద్యంలో నొక్కి వక్కాణించారు—

జటలం బెంచిన, ముండితులై వడిన,
కాషాయంబులన్ గట్టినన్,
గటిం గోపీనము బల్గినన్, విడిచి
తాం గాంతారమందుండినన్,
ఘటికుండై హఠయోగ సిద్ధులను
దిగ్భ్రాంతిన్ బ్రదర్శించినన్,
పటుసుజ్ఞాన విహీనతన్ బరము
సంపాదించునే శాంకరీ!

పరమేశ్వరునికీ, పరాశక్తికీ అవినాభావ సంబంధాన్ని నిరూపిస్తూ "ఆయన శివుడైతే నీవు "శివవు". ఆయన రుద్రుడైతే నీవు "రుద్రాణి"వి. ఆయన భవుడైతే నీవు "భవాని"వి. ఆయన శర్వుడైతే నీవు "శర్వాణి"వి. ఆయన శంకరుడైతే నీవు "శాంకరి"వి అంటారు. మాయ శబ్దానికి పరాశక్తి అని అర్థం చెప్పి "అంతా మాయ" అంటే "ఈ ప్రపంచమంతా పరాశక్తి స్వరూప"మని అనటం చమత్కారంగా ఉన్నది. అట్లాగే శివపార్వతులకు అద్వైతం భావిస్తూ "పల్కరే, నీ పేరెన్ని" శివా! "యటంచు బిలువన్ మీరిద్దరున్ శాంకరీ!" అంటారు. నిజమే. "శివా!" అన్న సంబోధన శివకూ శివునకూ ఇద్దరికీ వర్తిస్తుంది. ఇదొక చమత్కారం.

శాస్త్రిగారి శబ్దసౌభాగ్యానికి ఉదాహరణ యోగ్యమైన దీ క్రింది పద్యం.

దివ్యము నీదు విగ్రహము
దేవుని సైతము మోహపెట్టు, మం

తవ్యము నీదు నామమది
తారకమంత్రము నౌటజేసి, వ
క్తవ్యము నీదులీల, నిల
గారణ కార్యములెన్న నీవెగా!
భావ్యము కీర్తితవ్యమును
భవ్యము నీ చరితంబు శాంకరీ!

ఆచార్య శంకరులన్నా, ఆయన రచన అన్నా శాస్త్రిగారికి ఎంతో గౌరవం. సౌందర్య లహరిలోని "ధనుః పౌష్పం మౌర్వీ మధుకరమయీ పంచవిశిఖాః" అన్న శ్లోకానికి ఈ క్రింది అనువాదం అనురూపంగా ఉంది.

మృదువౌ పూవిలు; నమ్ములన్నను యిదే;
మిత్రుండు వాసంతుడౌ;
కుదురుం గుంపటి లేని తుమ్మెదలచే
కూడెన్ గదా నారియున్;
ముదమౌ యళకీరి మారుతు
మహామోహంబు పుట్టించుట
న్నది నీ పంచదశాక్షరీ జప
మహీయస్ఫూర్తియే శాంకరీ!

అదే విధంగా "సౌందర్యలహరి" లోని "తనీయాంసం పాంసుం తవ చరణ పంకేరుహభవం" అన్న శ్లోకానికి—

వ్యష్టి సమష్టిరూపమున
వ్యక్తమునయ్యెడి సర్వవిశ్వమున్
సృష్టినిజేయు స్రష్ట; యది
శ్రీపతి మోయు సహస్రశీర్షుడై;
నష్టముజేయు దానిని
పినాకధరుండు; యథార్థమింతకున్
స్పష్టము నీపదాబ్జ గతపాంసువె
సాధనమయ్యె శాంకరీ!

అన్న పద్యం చక్కని అనువాదం.

ఈ విధంగా శతకమంతా అద్వైత సిద్ధాంతాలతో, ఆచార్య శంకరుల అడుగు జాడలలో నడిచింది. అందుకనే ఈ కృతికి "అద్వైతశాంకరి" అనేనామం అన్వర్థమౌతున్నది. ఒక పద్యంలో హంసగాయత్రిని విశ్లేషించారు. మరొక పద్యంలో "తత్త్వమసి" మహావాక్యాన్ని వ్యాఖ్యానించారు. "పిల్చిన పల్కు దేవత" "అభీష్టమొసంగెడి కామదాయిని" అయిన ఆ జగజ్జనని అనుగ్రహంవల్లనే తాని కృతి రచింపగలిగానంటాడు కవి "తలపన్ దోచనివాడ" అన్న పద్యంలో.

పుస్తకం చివరిపేజీలో "అష్టాదశ శక్తి పీఠాలను" ప్రత్యేకించి పేర్కొనటం కవిగారి సూక్ష్మ బుద్ధికి, మనశ్శుద్ధికి తార్కాణం. అట్టమీది శివపార్వతుల చిత్రం ఆకర్షణీయంగా ఉన్నది.

దిగ్దంతులవంటి ఐదారుగురు పండిత వరేణ్యుల అభిప్రాయాలతోనూ, ఆది శంకరులు, శ్రీచక్రము, రాజరాజేశ్వరి, గాయత్రి, దుర్గ, అన్నపూర్ణ ఇత్యాది వర్ణచిత్రాలతోనూ ఈ కృతి మరింత సౌభాగ్యాన్ని సంపాదించుకొన్నది.

"అద్వైతశాంకరి" లో కవిత్వం కంటె భక్తివేదాంతాలు ఎక్కువగా ఉన్నాయనటంలో సందేహంలేదు. భక్తులకూ, ముముక్షువులకూ అవశ్యం చదువదగ్గ పుస్తకమిది.

—కరుణశ్రీ

సప్తగిరి విక్రేతలు

శ్రీ బి. రామమోహన్‌మూర్తి
28-88 రామేశ్వర అగ్రహారం
ప్రొద్దుటూరు-516 360

శ్రీ పి. సూర్యప్రకాష్‌బాబు
S/o శ్రీ పి. వి. రామప్ప
విజయాస్టోర్సు పులివెందుల-516 390

శ్రీ సి. సుబ్రహ్మణ్యం
పద్మావతి ఏజెన్సీస్
10-277, బెల్లంమండి వీధి, కడప-516 001

శ్రీ సి. పి. వరలక్ష్మి
C/o పి. సుబ్బారావుగుప్త
న్యూస్‌ఏజెంట్ రాజంపేట-516 115

శ్రీ సి. శంకరగుప్త
C/o మంచిర్యాలగూడ్స్‌ట్రాన్స్‌పోర్ట్‌బ్రాంచి
లక్సెట్టిపేట - 504215
(వయా) మంచిర్యాల, ఆదిలాబాద్‌జిల్లా

శ్రీ పి. జె. వి. రామానుజాచార్య
శ్రీ కృష్ణ లోకో రైల్వే స్టేషన్ రోడ్
తాడేపల్లిగూడెం - 534101

శ్రీ బి. శివరామకుమార్
కుమార్ న్యూస్ ఏజెన్సీ
రామమహల్ ఎదురుగా
ఏలూరు - 53 4002

శ్రీ టి. వెంకటగిరి నరసింహమూర్తి
మోర్త - 534 227 తణుకుతాలూకా

శ్రీ సి. గోపాలాచార్యులు
మల్లవరంపోస్టు, వయా నరసాపూర్

శ్రీ కర్రి గంగాధరరెడ్డి
అర్జునుడుపాలెంపోస్టు, వయా ఇరగవరం

శ్రీ కొండా వేంకటేశ్వరరావు
కన్నూరు-534 328

శ్రీ వేముల ఆనంద్
న్యూస్‌పేపర్ ఏజెంట్
భీమవరం - 504204 ఆదిలాబాద్ జిల్లా

శ్రీ ఎస్. అంజయ్య వి.పి.ఓ.
S/o ఎస్. నారాయణ
ఇర్కోడ్ పోస్టు
సిద్దిపేట తాలూకా. మెదక్ జిల్లా

శ్రీ ఏ. బాలరాజేషన్
C/o రాజేశ్వర మోడరన్ రైస్‌మిల్
4-7-20 న్యూమార్కెట్‌రోడ్
సిద్దిపేట - 502 103, మెదక్ జిల్లా

శ్రీ ఏ. కృష్ణయ్య
ఆయుర్వేద వైద్యులు, బాలాజీవాడ
నిర్మల్ - 504 106 ఆదిలాబాద్ జిల్లా

శ్రీ బి. శ్రీనివాస్
శ్రీరామబుక్‌హౌస్
బస్టాండు ఆదిలాబాద్ 504001

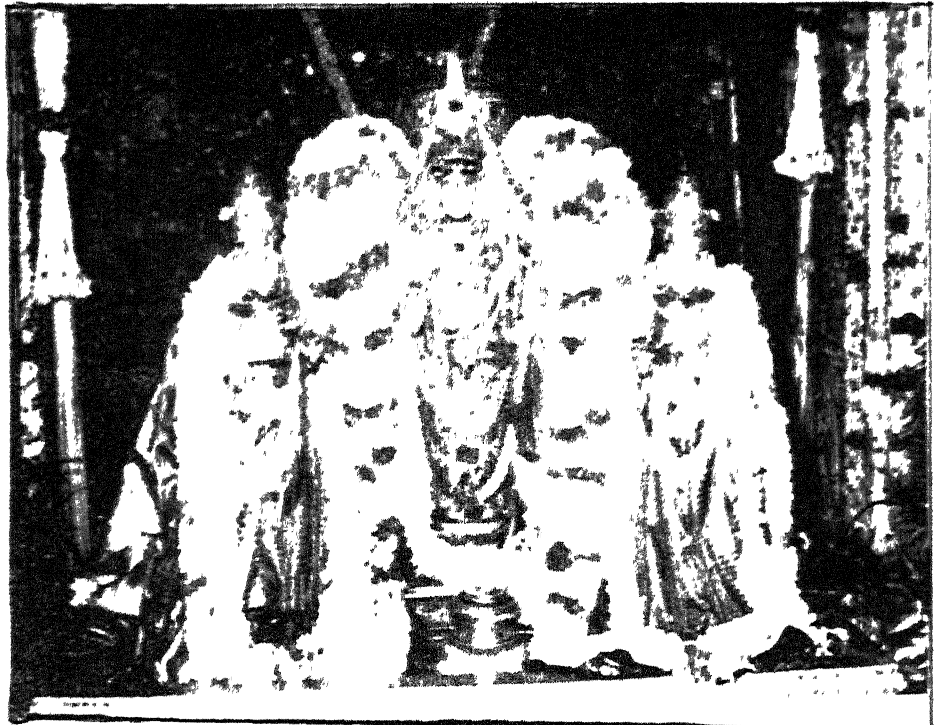
శ్రీ వడ్లూరి లక్ష్మీనరసయ్య
డి-161 బి.జోన్ రామకృష్ణాపురం-504301
ఆదిలాబాద్ జిల్లా

(28వ పేజీ తరువాయి)

ధరిస్తాడు. నిద్ర వచ్చినప్పుడు నిద్రిస్తాడు. మేలుకొలుపులు పాడితే మేలుకుంటాడు. భక్తుని యిష్టాన్నిబట్టి లేస్తాడు. కూర్చుంటాడు. ఇట్లు చేయడంలో బ్రహ్మానందాన్ని అనుభవిస్తాడు. బృందావనంలో గోపాల భట్టస్వామి సాలగ్రామ రూపంలో ఉండే రాధారమణుని ఆరాధిస్తూండేవారు. "ఈ సాలగ్రామమూర్తికిని హస్తపాదాలు నాసికవర్గము మొదలగు అవయవాలుండే ఇతరదేవతామూర్తులను అలంకరించువారి వలె వస్త్రాలు, నగలు అలంకరింపచేసి పలు పలు విధాలుగా శృంగారింతునుగదా! అని ఒకనాడనుకున్నారు. ఆనాటి రాత్రి భక్తుని యిష్టానుసారమే హస్తపాదాది అంగాలతో అతి మనోహరమైన త్రిభంగ ముద్రలో లేచి నిలువబడినాడు. ఈనాటికిని భక్తులామూర్తిని దర్శింపవచ్చును.

శ్రీధాంపురిలో టోటాగోపీనాథ విగ్రహం నిలబడిఉండే పెద్దమూర్తి. గదాధర పండితుడా ప్రతిమను పూజించేవాడు. కాలక్రమంగా అతడు ముసలివాడై అంత పెద్ద విగ్రహాన్ని నిలబడి పూజించడానికి చాల కష్టపడేవాడు. అప్పుడు భగవంతుడు భక్తుని కష్టాన్ని గుర్తించి హఠాత్తుగా కూర్చున్నాడు. భగవంతుడు తనపై కరుణించినందుకు గదాధరుడు సంతోషించి అట్లే పూజిస్తుండేవాడు. ఒకప్పుడు నిలువబడి ఉండిన విగ్రహం హఠాత్తుగా కూర్చొనడం అత్యాశ్చర్యం గలిగిస్తుందిగదా! భక్తులా మూర్తిని ఈనాటికిని సందర్శించి ధన్యులవుతున్నారు.

భక్తవత్సలుడైన భగవంతుడు భక్తుల అభీష్టాన్ని నెరవేర్చడానికి పూనుకుంటాడు. పూరీకి సమీపంలో సుప్రసిద్ధమైన సాక్షి గోపాలమందిరముంది. ఆమూర్తినిసేవించు ఒకరాణీదగ్గర ఎంతోవిలువగల ఒక ముత్యముండేది. ఆ ముత్యాన్ని పొదిగి ఒక బులాకి చేయించి సాక్షి గోపాలునికి పెడితే అతని ముగ్ధ మనోహరరూపాన్ని చూచి అందరు ఎంతగానో ఆనందపడతారోగదా

అని మనసులో అనుకుంది. కాని సాక్షి గోపాలమూర్తి ముక్కుకు రంధ్రము లుంటే గదా ధరించేది? దీనికై రాణీ హృదయం మిక్కిలి పరితపిస్తూండేది. ఒకనాటిరాత్రి సాక్షి గోపాలుడు స్వప్నమందు గనుపించి నీవెందుకు పరితపిస్తున్నావు? నాముక్కు కుట్టలేదనుకున్నావో మాయమ్మ చిన్నప్పుడు బులాకి పెట్టించడానికి కుట్టించింది. అని పలికినాడు. మరునాడు రాణీచూస్తే నిజంగానే బులాకి పెట్టడానికే ముక్కుకుట్టినట్లుంది. భగవంతుడు భక్తురాలికొఱకు ముక్కు కూడ కుట్టుకున్నాడు. ఎంత భక్త వాత్సల్యమో! రాణీ బులాకిచేయించి అలంకరించి ఆనందించింది. దాన్ని యీనాటికి చూడవచ్చు.

భగవంతుడు విగ్రహరూపంలో భక్తుల సేవలను పొందడమే కాకుండ స్వయంగా భక్తులకు సేవలుకూడ చేస్తాడు. సేవలు చేయడంలో పరవశించేటట్లు సేవలు పొందడంలో పరవశింపడట.

గోవర్ధనంలోని ఒక లతాకుంజంలో దాగి యుండే గోపాలమూర్తి అయాచిత వ్రతుడైన మాధవేంద్రపురికి పాలను దెచ్చి యిచ్చేవాడట. ఒకసారి నీవెవరయ్యా అని అడిగితే సమీపగ్రామంలో వుండేవాడ్ని. మీవంటి అయాచిత వృత్తిలోవుంకే మహానుభావులకు ఆహారం తెచ్చియిస్తూ సేవిస్తూ ఉంటానన్నాడట. రేముణాలోని గోపీనాథ మూర్తి మాధవేంద్రపురికి పాయసాన్ని దొంగలించి పాయసచోర గోపీనాథుడైనాడు. బృందావనంలోని గోపాలమూర్తి తన భక్తునితోబాటు నడచిపోయి చెప్పవలసిన చోట సాక్ష్యము చెప్పి సాక్షి గోపాలుడైనాడట.

జగన్నాథపురిలోని జగన్నాథుడు విరేచనాలతో బాధపడు తనభక్తుడైన మాధవదాసు పరిస్థితిని గుర్తించి శౌచకానికి నీటిని దెచ్చి మలమూత్రమయమైన శరీరాన్ని తన కరకమలాలతో స్వయంగాగడిగి తన్ను ధన్యునిగా భావించివాడట. ఇటువంటి వెన్నో !!

భగవంతుని విగ్రహాలు అచలములు చలములు అని రెండు విధాలు. అచల మూర్తులకు ప్రతిష్ఠాసమయంలో మంత్ర శక్తితో ఆవాహనాదులుచేస్తారు. చలప్రతిమలకు ఆవాహనవిసర్జనలుంటాయి. సాలగ్రామ శిలకు ప్రతిష్ఠయే లేదు. భగవంతుడచ్చట సహజంగా ఉండడంవల్ల ఆ మూర్తి కావాహన విసర్జనలుండవు. సాలగ్రామ శిలాయత్ర తత్ర సంనిహితో హరిః అని ప్రమాణము.

ఆలయాల్లో విగ్రహాలను పూజించే అధికారం అందరికి లేదు. దీక్షపొందినవారికే ఉంది. మంత్రదీక్ష పొందినవారు మంత్ర దేవతను పూజింపకుంటే వారుచేసే కర్మలన్నీ నిష్ఫలములవుతాయని ఆదేవత అతని కనిష్టాన్ని గలిగిస్తుందని స్కాందాది పురాణాల్లో ఆగమాల్లో గనుపిస్తుంది. మంత్రదీక్షనుపొంది ప్రతినిత్యం విధిగా భగవంతుని ఆరాధింపవలెనని నారదముని అభిప్రాయంకూడ. గృహస్థుల కర్చనాపద్ధతి అతిముఖ్యమని భగవన్మూర్తిలేని - భగవత్పూజలేని గృహంలోని భోజనం భోక్తవ్యంగాదని అది అభక్ష్యసమానమని ప్రహ్లాదుని వచనం స్కాందంలో గనుపిస్తుంది.

కేశవార్చాగృహేయస్య
నతిష్ఠతి మహీపతే ।
తస్యాన్నంనైవ భోక్తవ్యమ
భక్ష్యేణ సమం హితత్ ॥

ధనవంతుల గృహాల్లో భగవంతుని విగ్రహాలుంటాయి. కాని పూజమాత్రం వరులతో చేయిస్తారు. ఇది అలసత్వాది అశ్రద్ధకు నిదర్శనం. భగవదారాధన భగవత్సేవలో ప్రధానమైన అంగం. కాన భక్తితో శ్రద్ధతో తమకై తామే పూజించుకోవాలి.

గృహములోని పూజా విధానంవేరు. ఆలయాల్లోని అర్చనా విధానంవేరు. దేవాలయాల్లో ఏయే వేళల్లో ఏయేసేవలు చేయవలయునో ఏ యే సంప్రదాయాలను పాటించి తీరవలయునో అన్నిచేసి తీరాలి. పాటించితీరాలి. సేవాపరాధాల కచ్చట చోటుండగూడదు. ఇండ్లలో జరిగినంత వరకు సేవలు జరుపుకొనవచ్చు. వీలుండి జరువకుండుటయు అపరాధమే యగుచున్నది.

బంధుమిత్రులకు సేవచేయునట్లే భగవంతునికి సేవచేయాలని, బంధుమిత్రుల కిష్టపదార్థముల పెట్టినట్లే పదార్థముల భగవంతునికి సమర్పించవలెనని మహాత్ముల అభిప్రాయము. భగవంతునికి నైవేద్యం పెట్టునపుడు భక్తి ప్రీతి శ్రద్ధ ఆదరం ఇవి అవసరములు. భగవంతుడు భక్తికి ప్రీతికి ఆకలిగొని యుండునేగాని ద్రవ్యమునకు గాదు. భావశుద్ధితో ప్రీతితో సమర్పించిన దానిని స్వీకరించితీరును. ప్రేమతో నివేదించిన దానిని ఆస్వాదించును గూడ.

పత్రం పుష్పం ఫలం తోయం
యో మే భక్త్యాప్రయచ్ఛతి ।
తదహం భక్త్యుపహృత
మశ్నామి ప్రయతాత్మనః ॥

మల్లియలారా ! మీ పొదలమాటున పేరుగదమ్మ చెప్పరే....

చిత్రం : మారేమండ శ్రీనివాసరావు, శ్రీశైలం.

విద్యాదానం ఎవరికి?

సరస్వతీదేవి అనుశాసనం

— శ్రీ కె. హయగ్రీవశర్మ

"వేదోఖిలో ధర్మమూలమ్"-'వేద్యన్తే జ్ఞాయన్తే ధర్మార్థ కామమోక్షాః' - అను వ్యుత్పత్తి నాధారముగా గొని చతుర్వర్గ జ్ఞానములకు సాధనభూతమైన వేదశబ్దము నిష్పన్నమైనది. "అపౌరుషేయం వాక్యం వేదః" అని సాయణాచార్యులు వక్కాణించిరి. "ఇష్టప్రాప్త్యనిష్ట పరిహారయోః అలౌకికముపాయం యో వేదయతి సవేదః వేదములు భారతీయులకు ఇహపరలోక వస్తువుల యొక్క జ్ఞానమునకు సాధన భూతములుగా నున్నవి.

"భూతం భవ్యం భవిష్యం చ సర్వం వేదాత్ ప్రసిద్ధ్యతి!" అని మనువు వివరించెను. ఎట్లనిన పరలోక జ్ఞానము ప్రత్యక్షముగా గాని, యప్రత్యక్షముగా గాని బ్రాహ్మణములలోను మరియు ఉపనిషత్తులలోను లభ్యమగుచున్నదో యది యంతయు వేదముల నుండే లభించుచున్నది.

"చతుర్వర్గప్రాప్తిహి వేదశాస్త్రేభ్యో నీరసతయా దుఃఖాదేవ సుకుమార బుద్ధీనామపి పునః కావ్యాదేవ ఇత్యుక్తం వరం వేదాఏవ కావ్యరసానా ముపమాదీనాంవాలంకారాణాం ప్రోతాంసి"- 'చతుర్వర్గప్రాప్తి వేదశాస్త్రముల నుండి నీరసముగను మఱియు దుఃఖ భూయిష్ఠముగను లభించుచున్నది. ఈ చతుర్వర్గప్రాప్తి పండితేతరులకు కావ్యముల నుండి లభించుచున్నది. వేదములు కావ్యరసములకు, ఉపమాద్యలంకారములకు ఆధారములై యున్నవి'- అని విశ్వనాథుడు సాహిత్య దర్పణమునందు పేర్కొని యున్నాడు.

"జగ్రాహ పాఠ్యమృగ్వేదాత్
సామభ్యో గీతమేవ చ ।
యజుర్వేదాదభినయాన్
రసానాథర్వణాదపి ॥"

భరతుడు నాట్యశాస్త్రములో వక్కాణించి యున్నాడు. వేదములు విశేషముగా అశేష విశ్వవిజ్ఞానార్జనమునకు కారణభూతములై యున్నవి. అంతేగాక వేదములు శాశ్వతికములుగను, అపౌరుషేయ శాస్త్రములుగను నున్నవి. వేదములు సకల విద్యలకు, కళలకు ఉత్పత్తిస్థానముగ నున్నవి.

ఇటువంటి వేదమునకు ఆరు అంగములు ఉన్నవి. అవి- శిక్ష, వ్యాకరణము, ఛందస్సు, నిరుక్తము, జ్యోతిషము కల్పము. భగవత్తుల్యుడగు యాస్కుని కృతమగు నిరుక్త శాస్త్రములో ద్వితీయాధ్యాయము నందు "సరస్వతీ బ్రాహ్మణ సంవాదము" రమ్యముగా ప్రతిపాదింపబడెను. విద్యాధిదేవతయగు సరస్వతి

వేదవేదాంగములలో నిష్ణాతుఁడు మఱియు సకల శాస్త్రములలో పండితుఁడు నగు ఆచార్యుని గుఱించి చెప్పెను.

"విద్యా హ వై బ్రాహ్మణమాజగామ
గోపాయ మా శేవధిష్టేఽహమస్మి।
అసూయకాయానృజవేఽయతాయ
న మా బ్రూయా వీర్యవతీ తథా స్యామ్"॥

సరస్వతి కామరూపిణిగా మారి వేద వేదాంగములలో ప్రవీణుఁడగు బ్రాహ్మణుని సమీపించి ఇవ్విధముగ పల్కెను. "హే బ్రాహ్మణ మాం రక్ష" - ఓ బ్రాహ్మణుడా! నన్ను రక్షింపుము. నేను గోప్యముగ నుండి నీకు సుఖనిధిని గాగలను. ఎటువంటి లక్షణములతో నున్న బ్రహ్మచారియగు విద్యార్థికి విద్యాబోధ చేయవలెనో, ఎటువంటి లక్షణములతో నున్న విద్యార్థికి విద్యాబోధ చేయకూడదో- అను విషయమును సవిస్తరముగా పేర్కొనెను. 'పరాపవాదశీలునకు, 'అనృజవే'- మనోవాగ్దేహము లందు విషమప్రవృత్తి గల్గినవారికి, ఇంద్రియ నిగ్రహములేనివానికి. (పై లక్షణములు నిండిన శిష్యునకు) నీవు నన్ను (విద్యను) బోధించకుము'- అని ఆజ్ఞాపించెను. నా ఆజ్ఞను నీవు పాటించిన యెడల నీ యందు నేను వీర్యవతి గాగలను.

"య ఆతృణత్త్యవితథేన కర్ణావ
దుఃఖం కుర్వన్నమృతం సంప్రయచ్ఛన్।
తం మన్యేత పితరం మాతరం చ
తస్మైనద్రుహ్యేత్ కతమచ్చనాహ"॥

ఈ మంత్రమున భగవత్తుల్యుఁడగు యాస్కుఁడు శిష్యులు గురుసన్నిధియందు ఎవ్విధముగ ప్రవర్తింప వలెనో యుపదేశించెను. ఏ గురువు శిష్యునియొక్క అవిహితములుగ నున్న కర్ణముల యందు సుఖము నిచ్చుచు, అమృతత్వప్రాప్తికి

సప్తగిరి విక్రేతలు

తూర్పుగోదావరి జిల్లా

శ్రీ బాదం ప్రభాకరరావు
మెయిన్‌రోడ్ కాకినాడ-533 001

శ్రీ కె. శ్రీరాములు
శ్రీసత్యవీరభద్ర ఏజెన్సీ
జామ్‌పేట, పెద్దవీధి రాజమండ్రి-3.

శ్రీ ఎన్. ఆర్. బ్రహ్మానంద
ముక్తిలింగంవారి వీధి తుని-533 401

కృష్ణాజిల్లా

శ్రీ కె. వీరేశ్వరరావు
బుక్‌షాప్, కైకలూరు-521 333

శ్రీ కొండూరు పార్థసారథి
రామానుజ కూటం, బచ్చుపేట
మచిలీపట్నం-521 001

శ్రీ ఆర్. శ్రీనివాసన్
C/o ఎన్. శ్రీనివాసన్
16-6-1 గుంటువారివీధి, పూర్ణానందంపేట
విజయవాడ-520 016

శ్రీ వి. రామాచార్యులు
గాయత్రీగురుకుల్ సాయిమహల్‌దగ్గర
ఉయ్యూరు-521 165

శ్రీ కపిలవాయి కేశవరావు
ఏజెంట్ ఆంధ్రపత్రిక, కొండపల్లి (పోష్టు)

నెల్లూరు జిల్లా

శ్రీ ఏ. సాయిబాబా
C/o వేంకటకృష్ణయ్య
న్యూస్ ఏజెంట్ అల్లూరు-524 315

విజయనగరం జిల్లా

శ్రీ జి. వెంకటరాజు
శ్రీ వేంకటేశ్వర క్లాత్ ఎంపోరియం
ఎం. జి. రోడ్, క్లాక్‌టవర్ దగ్గర
విజయనగరం-531 201

శ్రీ రాధాగోవిందపతి
న్యూస్ ఏజెంట్, పార్వతీపురం (పోష్టు)

ప్రకాశం జిల్లా

శ్రీ సి. సుబ్బరాయలు
శ్రీ సత్యనారాయణ ఏజెన్సీ
4-8-96 గిద్దలూరు

శ్రీ జి. వి. సుబ్బారావు
రావ్ అండ్ రావ్ ఏజెన్సీ
కొవ్వూరు-523 105, కందుకూరుతాలూకా

శ్రీ కోదూరి వెంకటసుబ్బారావు
ఎల్. ఐ. సి. ఏజెంట్, ఉప్పుగుండూరు

శ్రీ ఎస్. వి. రమణయ్య, సాకలబుక్‌షాప్
మార్కాపురం-523 316

శ్రీ అడపాహరి శ్రీపసన్న న్యూస్‌ఏజెన్సీ
లింగసముద్రం-523 114
కందుకూరుతాలూకా

ఎం. వి. చలం సులేఖ న్యూస్ ఏజెన్సీ
చీరాల

శ్రీ పి. వి. సుబ్రమణ్యం
ప్రభుత్వ ఆస్పత్రి దగ్గర, అద్దంకి

శ్రీ రాచపూడి వెంకటసుబ్బారావు
లాయర్‌పేట, ఒంగోలు-523 003

శ్రీ జి. మాలకొండయ్య
C/o పెద్దనరసింహులు ఎల్.ఐ.సి. ఏజెంట్
భీమకుర్తి-523 226

విశాఖపట్నం జిల్లా

శ్రీ. పి. వీరునాయుడు
శ్రీ సాయివారి బుక్ హౌస్
అనకాపల్లి-531 001

శ్రీ వి. వీరభద్రరావు
ఏజెంట్ ఏటికొప్పాక - 531 082

శ్రీమతి దొడ్డా పద్మాజయంతి
W/o ఐ. డి. వి. భాస్కరరావు
శ్రీ భాస్కర్ మెడికల్స్ పాడేరు (పోష్టు)

హేతుభూతమైన జ్ఞానమును సత్యముగ వివరించునో, శిష్యుని యొక్క అభ్యుదయమును నాశించునో అట్టి గురువును శిష్యుఁడు తల్లిదండ్రులుగా భావించవలెను. అనగా ఇతరులగు దల్లిదండ్రులు కేవలము జన్మనిచ్చిన వారలే యగుదురు. నిజమైన శిష్యుఁడు మాతాపితృభూతులైన గురువు ఎడల ద్రోహచింతతో ఆపత్కాలమునందు గూడ ప్రవర్తించకూడదు.

''అధ్యాపితా యే గురుం నాద్రియన్తే
విప్రా వాచా మనసా కర్మణావా ।
యథైవ తే న గురోర్భోజనీయా
స్తథైవ తాన్నభునక్తి శ్రుతం తత్ ॥''

సరస్వతి ఇతరులగు దుష్టశిష్యులను శపించుచు నీ విధముగఁ బల్కెను. 'ఏ శిష్యులు బుద్ధిమంతులుగను, గ్రహించిన విద్య గలవారలుగనుండి గురుసమక్షమున అధ్యయనము చేసినవారు గురువు ఎడల ఆదరభావమును మనోవాక్కాయకర్మలచే ప్రదర్శించరో వారు గురువుచేత పాలించ బడరు. పాలనకు అర్హులుగారు. వారు పొందిన విద్య కూడ వారిని రక్షించదు. చదివిన విద్యకూడ అట్టి శిష్యుల యెడల ఫలవంతము గాదు.

"యమేవ విద్యాః శుచిమప్రమత్తం
మేధావినం బ్రహ్మచర్యోపపన్నమ్ ।
యస్తే న ద్రుహ్యేత్ కతమచ్చనాహ
తస్మై మా బ్రూయా నిధిపాయ బ్రహ్మన్నితి"

శిష్టుడగు శిష్యునకు విద్యాదానము చేయవలెనని వాగ్దేవత చెప్పెను. "ఓ బ్రహ్మ ! నీవు ఎప్పుడైతే శిష్యుని యమ నియమముల యందు పరిశుద్ధునిగను, మేధావిగను, బ్రహ్మచర్యతోఁ గూడిని వానిగను, మఱియు ఏ శిష్యుఁడు నీ యందు ఆపత్కాలముల యందు కూడ ద్రోహమును ప్రదర్శించఁడో, అట్టి లక్షణములతో గూడిన శిష్యునకు నన్ను (విద్యను) బోధించుము" అని పల్కెను.

పై పేర్కొనిన రీతిగ 'విద్యాబ్రాహ్మణ సంవాదము' మనోహరముగ భగవత్తుల్యుఁడైన యాస్కునిచే రచించబడినది.

[15వ పేజీ తరువాయి]

వలన ఇంద్రుడు రాక్షసులను జయించాడని ప్రతీతి. ఇది అసలు శ్రీబలిచక్రవర్తికి సంబంధించిన ఐతిహ్యం. లక్ష్మీదేవి బలిచక్రవర్తి చేతికి రక్షాబంధనం కట్టినరోజు శ్రావణ పూర్ణిమ. శకుంతల తన కుమారుడగు భరతునకు శత్రువు భయంలేకుండా రక్షకట్టింది. శ్రీకృష్ణుని హితవు ప్రకారము ధర్మరాజు రక్షధరించిఉండేవాడని భారతకథ.

ఈవిధంగా రక్షాబంధన ఉత్సవం శత్రుజయానికి, సోదర సోదరీ భావబంధానికి ప్రతీకగా నిలచింది. త్యాగభావనకు సంకేతం కాషాయవర్ణం. అందుకే రాఖీలో కాషాయరంగుదారం వాడతారు. ఇది మహోజ్జ్వల వారసత్వానికి చిహ్నం. ఆత్మీయతాభావాన్ని సోదరసోదరీవాత్సల్యబంధాన్ని గుర్తుకుతెచ్చి కర్తవ్యబోధచేసే పండుగ "రక్షాబంధన్"

కొన్ని చారిత్రక గాథల ఆధారముగా పరస్త్రీ రాఖీ కట్టడం మామూలుగానే ఉన్నప్పటికీ రాఖీనంపి అది రక్షిం చినదని చెప్పుట గలదు. ప్రపంచ విజేతను కావాలని దండెత్తివచ్చిన అలెగ్జాండర్ శిబిరం నది ఒడ్డున పురుషోత్తమునితో యుద్ధానికి దిగాడు. అలెగ్జాండర్ ప్రేయసి "రుక్సానా" పురుషోత్తమునికి రక్షకట్టింది. ఆమెను చక్రవర్తి తనసోదరిగా మన్నించాడు. అందుకే యుద్ధంలో చేతికి చిక్కినా అలెగ్జాండర్‌ను వధించక వదలిపెట్టాడు పురుషోత్తముడు. ఇచ్చట రక్షాబంధనం మతాతీత ప్రభావాన్నికూడా ప్రసరించినదని గమనించవచ్చు. ఇలా రాఖీనిగురించి కోకొల్లలు కథలు ప్రచారంలో కలవు.

హిందూధర్మప్రతిష్ఠాత శ్రీశివాజీభవానీ ప్రాప్త ఖడ్గాన్ని ధరిస్తూ, వేదధర్మదేశ రక్షణకు ప్రతినబూనుతూ, రాఖీధరించాడని చరిత్ర చెబుతున్నది.

వివిధ మతాలుగల భారతదేశ ప్రజల మధ్య రాఖీ ఒక స్నేహబంధంగా ఉంటున్నది. మరియు హిందువులలో ఇప్పటికిది ఒక ముఖ్యసోపానముగా ఉండగలదు.

శ్రావణమాసములో జరుపుకునే ఈ పండుగ అతిపుణ్యప్రదమయినది. దీనినే పురుషోత్తమమాసముగా పరిగణిస్తూ సత్సంగ గోష్ఠులనుకూడా నిర్వహిస్తారు.

రక్షాబంధనం నేటికి సమస్త భారతంలో ఏదో ఒక రూపంలో ఆచరింపబడుచున్నది. మనము ఈపండుగను సమాజములో తిరిగి భ్రాతృభావనను, ఐక్యతను ఏకీకృత శక్తిని పెంచడానికి ఆచరించవలెను.

అక్షర మంమంక్షువు

పరిణామంలో
శబ్దాలు మాటలుగా సాహసిస్తే
మాటలు అక్షరాలుగా వికసిస్తాయి
అందుకే
అక్షరాలు
మాటలు దాల్చిన మౌనరూపాలు

మౌనం లోంచే శబ్దాలు పుట్టుకొస్తాయి
తొమ్మిది నెలల తన మౌనానికి
కెవ్వుమనే పాపాయి ఏడ్పుసాక్ష్య
మిస్తుంది
శబ్దాలన్నీ మౌనంలోకి ఉరుకు
తుంటాయి
మాటల మజిలి గమ్యం రెండూ
చివరికి మౌనంగా మిగులుతుంటాయి

భోరుమని గుండెలు బాదుకునేదృ
బంధం
సమాధిలోని మౌనాన్ని కదలించలేక
నీరింకిన కళ్ళలో
ఎరుపు జీరలు చిక్కినంతమేరా
సాక్ష్యమిస్తుంది.

మౌనానికి మౌనానికి మధ్య
మనుషులంతా శబ్దరూపాలు
మౌనంలోంచి మౌనంలోకి
శబ్ద ప్రయాణం ఒక జీవిత కాలం
చావు పుట్టకల రథ్యలో
నలిగి పగిలి నిలిచిన
అక్షర నశ్వరరూపం పరిణామం

అక్షరమంటే శబ్దం
అక్షరమంటే జ్ఞానం
అక్షరమంటే ప్రకృతి

అక్షరం మౌనంలో స్నానించటం
దాని స్వాభావిక లక్షణం
మౌనం లోంచి అనుస్వారం విడివడటం
దాని ఆనువంశిక లక్షణం
శబ్దం కళ్ళలో
మౌనం గూడుగట్టుకుని గుండెలార్పితే
గుండెలయలోని శబ్దం
అపేక్షణీయంగా
మౌనం నుంచి విముక్తమవుతుంది

అక్షరం మౌనపరిణామం
మౌనం శబ్దాక్షర గానం

– పులికుంట పార్థసారథిరెడ్డి

భగవదాశ్రయం

— శ్రీ పురాణపండ రాధాకృష్ణమూర్తి

ఓ యాత్రికుడు ఉన్నాడు. తన స్వామి నివాసస్థానానికి పోయే అతనికి మధ్య మార్గంలో ఓ భయంకరమైన అడవి అడ్డం వచ్చింది. పులులతో, సింహాలతో, భయంకర విషాన్ని కక్కే పాములతో, మదించిన ఏనుగులతో ఆ అడవి చూడ భయావహంగా ఉంది. ఆ క్రూరమృగాలలో దేని బారి పడకుండ ఆ యాత్రికుడు ముందడుగు వేయగలిగిననాడే తనస్వామిని ఆనందంగా కలుసుకోగలుగుతాడు.

ఆ ఘోరారణ్యంలో ప్రవేశించి అతడు దానిని దాటడం ఆరంభించాడు. కొంత దూరం సాగేసరికి అతనికి ఓ సింహం కనిపించింది. దానిని చూచి, అతడు బలం కొద్దీ పారిపోసాగాడు. సింహంకూడా వాణ్ణి వెంబడించింది. అది తనమీదపడి తిని వేస్తుందన్న భయంతో ప్రక్కనే ఉన్న ఓ పెద్ద మఱ్ఱిచెట్టు ఎక్కసాగాడు. సింహం కూడ ఆ చెట్టుక్రిందనే కాచుకు కూర్చున్నది. ఆ యాత్రికుడు పైన కూర్చున్నాడు. అంతకుముందే యాత్రికుడు కూర్చున్న చెట్టుకొమ్మకు పై కొమ్మమీద ఓ ఎలుగుబంటి ఉంది. అలికిడికి అది లేచి యాత్రికుడున్న కొమ్మమీదకు రాసాగింది. దానితో అతడు హడలిపోతూ భల్లూకం బారినుండి రక్షించ బడాలని క్రిందకు వ్రేలాడుతున్న రెండు ఊడలద్వారా దూకెయ్యాలని వాటిని ఆధారంగా చేసుకుని వ్రేలాడసాగాడు. తీరా క్రిందకుదిగబోతూండగా-క్రింద అగాధమైన ఓ దిగుడుబావి కనిపించింది. అందులో కోపంతో బుసలుకొడుతున్న ఓ సర్పం కంటబడింది. "ఇక్కడనుండి దూకితే యీ దిగుడుబావిలో పడీపడగానే క్రూరసర్పం నన్ను కాటువేసితీరుతుంది" అని గ్రహించి ఆ రెండుఊడలనూ పట్టుకొని వేలాడసాగాడు. అతడు క్రిందకు చూడలేక పైకిచూచేసరికి తాను పట్టుకు వ్రేలాడుతున్న రెండుఊడలనూ ఓ తెల్ల ఎలుకా, ఓ నల్ల ఎలుకా రెండూ కొరికేయడం గమనించాడు, "ఊడలను ఎలుకలు కొరికివేయడం పూర్తిఅయితే నేను కూపంలోకి పడడమూ, పాముకాటుకు గురికావడమూ తప్పదు" అనుకున్నాడు.

ఎలుగుబంటికి భయపడి మరల చెట్టు మీదికి రాలేక పోతున్నాడు. క్రిందకు వద్దామంటే సింహాన్ని చూసి భయపడి పోతూన్నాడు. అనేక భయాలకులోనై ప్రాణభయంతో వణకిపోతూ అలాగే వ్రేలాడుతున్నాడు. ఆ మఱ్ఱిచెట్టుకు పై కొమ్మమీద ఓ తేనెపట్టు ఉంది. ఆ పట్టులోనుంచి అప్పుడప్పుడు తేనెచుక్కలు పడుతున్నాయి. అవి సరాసరి నోరుతెరచుకొని వ్రేలాడుతూన్న యాత్రికుని నోటిలోనే పడుతున్నాయి. దానితో అతనికి క్షణకాలం ఆనందం కలుగుతున్నది. కాని ఏవైపు చూసినా మృత్యుదేవతయే తాండవమాడుతున్నట్లు కనిపించడంతో సుఖంకూడ అంటే తేనె తియ్యదనంకూడ పరిణామముగా చెడుగానే కనిపిస్తున్నది. అట్టిస్థితిలో ఏ దిక్కూతోచక అతడు ఏకాగ్ర చిత్తంతో నిర్మలమైన ఆర్త భావంతో తన స్వామిని పేరుపెట్టి పిలవసాగాడు. నిరంతరాయమానంగా అనన్యాయత్త చిత్తంతో ఆర్తనాదంతో పిలవడంవల్ల 'స్వామి'కి అతని పిలుపు వినిపించింది. "నాసేవకుడు విపత్సాగరంలో మునిగి ఉన్నాడే?" అని ఆస్వామి ఉత్తర క్షణంలో గ్రహించి, దివ్యశక్తి సంపన్నుడైన తనమనిషిని ఒకణ్ణి పంపుతూ రక్షించి రమ్మన్నాడు. ధనుర్బాణ ధారియై వచ్చిన ఆ మహావ్యక్తి నిశితశరాన్ని ఆకర్ణాంతం సంధించి, భల్లూకాన్ని కొట్టాడు. దెబ్బ తిన్న భల్లూకం చెట్టుమీదనుండి క్రిందకు దూకింది. దానితో సింహం ఆ ఎలుగుబంటి మీదపడి దానిని చంపి పారిపోయింది. సింహ భల్లూకాలమధ్య జరిగిన పోరాటంలో వాటి గర్జనలకు ఊడలను కొరికివేస్తున్న ఎలుకలు రెండూ దిగుడుబావిలో పడీ పడటంతో కోపంతో,ఆకలితో ఉన్న ఆసర్పం ఆ రెండింటినీ భక్షించి వెళ్ళిపోయింది. అంత ఆ యాత్రికుడు సురక్షితంగా క్రిందకు దిగివచ్చాడు. ధనుర్ధారియైన మహాపురుషుడు యాత్రికుని జాగ్రత్తగా తనస్వామి దగ్గరకు చేర్చాడు.

ఇది కేవలం కథ కాదు. దాని తాత్పర్యాన్ని సావధానంగా గ్రహించి సంచరించండి :-

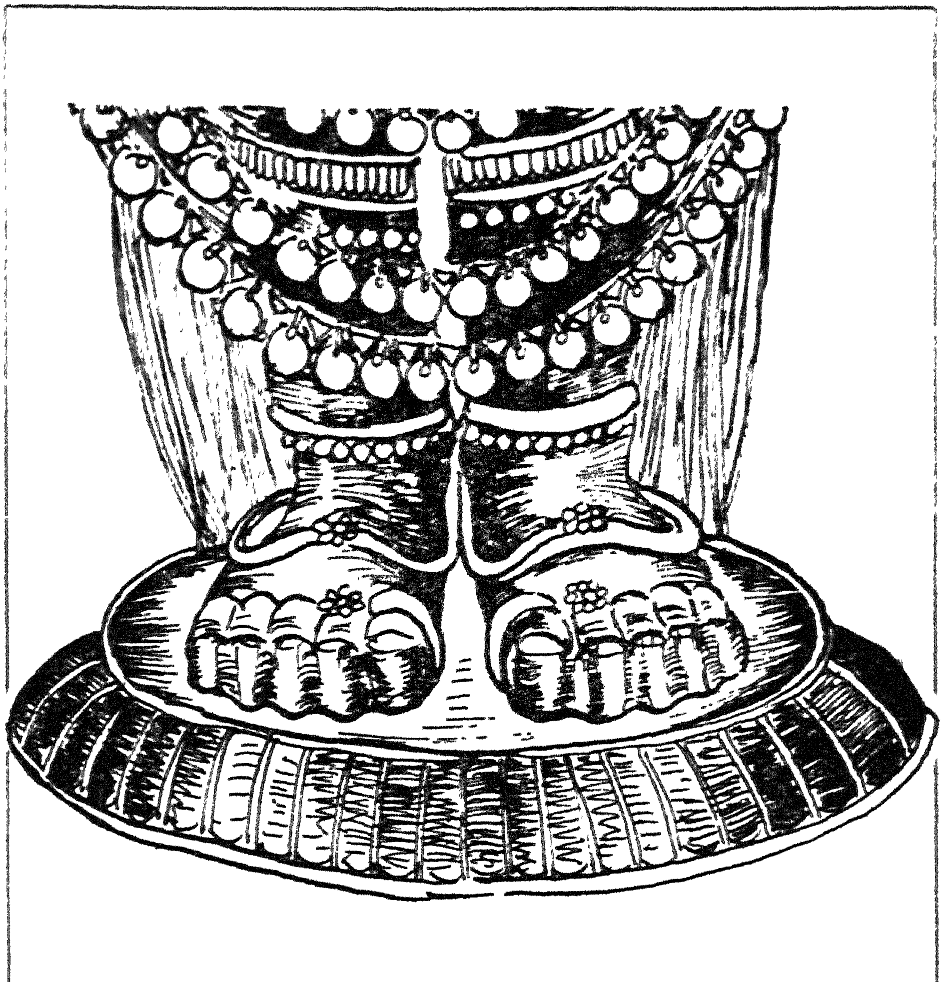
ఆ యాత్రికుడు ఎవరోకాదు; మనమే ఈ ప్రపంచమే భవారణ్యము. దీనికి అవతల మన ప్రభువైన భగవంతుని మందిరం ఉంది. మనం ఏనాటికైనా భగవంతుని సన్నిధిని చేరవలసినదే. యాత్ర సాగుతూండగా మనకు భయరూపమైన సింహం ఎదురవుతుంది. అప్పుడు గృహస్థరూపమైన వటవృక్షాన్ని ఆశ్రయిస్తాము. ఈగృహస్థరూపమైన మహావృక్షాన్ని 'చింత' అనే భల్లూకం ఎక్కుతూంది. అప్పుడు దాని బారినుండి బయటపడటానికి మనం 'ఆశ నిరాశ' అనే రెండు ఊడలను పట్టుకు వేలాడుతుంటాము. ఆయురూపమైన ఆశ మనకు లభించింది. ఈ ఆయు మూలాన్ని అహోరాత్రులనే ఎలుకలు రెండు కొరికి వేస్తున్నాయి. రాత్రింబగళ్లు గడచిపోవడంతో మన ఆయుర్దాయం క్షీణించి పోతూంటుంది. పైనవున్న తేనెపట్టు భార్యాపుత్ర బంధు బాంధవాదుల సమూహమే. అందుండి పడుతూన్న తేనెచుక్కలేవిటి? స్త్రీవలన పురుషునికీ, పురుషునివల్ల స్త్రీకీ లభించే ఇంద్రియసుఖము. ఈ విషయ సుఖం క్షణికమైనది. దశదిశలా చింతలు ఆవరింపబడి ఉండటంవల్ల ఈ సుఖం కూడ దుఃఖంగానే ప్రతీతమవుతుంటుంది.

అట్టిస్థితిలో స్వామిరూపుడైన ఏ భగవంతుడైతే ఉన్నాడో అతణ్ణి అనన్యాయత్త చిత్తంతో పిలిస్తే ఆసర్వేశ్వరుడు ధనుర్బాణ పాణి అయిన తన వాణ్ణి అంటే సద్గురువును పంపుతాడు. గురుదేవుని సదుపదేశంవల్ల భల్లూక సింహరూపమైన చింతాభయాదులు నాశనమైపోతాయి. మూషికరూపమైన అహోరాత్రులను భక్షించి సర్పరూపుడైన కాలుడు వెళ్ళిపోతాడు. ధనుర్బాణధారి అయిన గురుదేవుడు మనలను భగవత్సన్నిధికి సుగమంగా చేరుస్తాడు.

జీవులన్నీ మరణధర్మం కలవియే. ఇవి అవశ్యం మరణిస్తాయి. కనుకనే మృత్యురూప సర్పానికి అందరూ భయపడి పారిపోతున్నారు. ఎన్నిలోకాలు తిరిగినా యీ జీవుడు నిర్భయుడుగా ఉండలేడు. ఏ లోకానికి పోయినా భయం తప్పదు. అనన్యాయత్త చిత్తంతో శ్రద్ధ భక్తి ప్రేమ భావాలు కలిగి - కరుణాసాగరుడైన భగవంతుని పాదారవిందాలను ఆశ్రయించగలిగిన నాడే యీ జీవుడు నిర్భయుడై చరించగలుగుతాడు. కనుక యీ సంసారసాగరాన్ని చూసి భీతిచెందే వారందరూ నిశ్చలమనస్కులై భగవన్నామ సంకీర్తనం చెయ్యండి. భగవద్గుణాను కీర్తనంవల్లనే సద్గురువు లభిస్తాడు. ఆ మహనీయుడే మిమ్మల్ని భగవత్సాన్నిధ్యానికి చేరుస్తాడు. మీరు భయభీతులు కాకుంటే దారాపుత్ర సుఖానుభూతులు పొందుతూ, చతురశీతి లక్షాత్మకమైన జీవజాలంలోపడి తిరుగుతూండండి.

భవభయమే మీకుంటే అనుక్షణం భగవంతుని ఆశ్రయించి, నామస్మరణ చేసుకుంటూ ధన్యులవండి.

శ్రీ చరణాలు

ఒక నేతచరణాలు
గంగ జన్మకు సెలవు
ఒక ప్రభువు చరణాలు
రాతిరూపుకు సెలవు.

ఒక మూర్తి చరణాలు
మరుభూమి సరిగమలు
ఒక పుణ్య చరణాలు
సీత ఎద మధురిమలు.

ఒక గురువు చరణాలు
గీతార్థ సారాలు
ఒక యోగిచరణాలు
జ్ఞాన కాసారాలు.

ఒక శక్తి చరణాలు
మహిమ ప్రాణహరణాలు

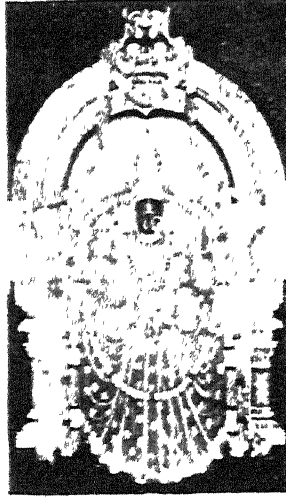
ఒక స్వామిచరణాలు
దుష్టదూర ప్రహరణాలు.

ఒక రాజు చరణాలు
అవనిపై కిరణాలు
ఒక ఱేడు చరణాలు
నాగి ఆభరణాలు.

ఒక దేవి చరణాలు
సిరుల దీపికలు
ఒక మాత చరణాలు
సుజ్ఞాన చంద్రికలు.

సప్తగిరి వెలిగేటి
కళ్యాణ చరణాలు
నిఖిల లోకాలకు
నిత్యశరణాలు.

— పోగుల శ్రీనివాసరావు

★ ★

శ్రీ పద్మావతీ అమ్మవారి ఆలయం, తిరుచానూరు

నిత్యపూజా నివేదనలు

సుప్రభాతం — ఉ. 5-00 గం॥ నుండి 5-30 గం॥ వరకు

సహస్రనామార్చన — ఉ. 5-30 గం॥ నుండి 6-00 గం॥ వరకు

(రు. 6-50 టిక్కెట్‌తో నలుగురు వ్యక్తుల్ని అనుమతిస్తారు.)

నిత్యఅర్చన — ఉ. 6-00 గంటలకు

(ఏడాదికి రు 150/- లు చెల్లించిన గృహస్థులకు మాత్రమే.)

శుద్ధి, మొదటి గంట — ఉ. 6-00 గం॥ నుండి 6-30 గం॥ వరకు

సర్వదర్శనం — ఉ. 6-30 గం॥ నుండి మధ్యాహ్నం 1-00 గం॥ వరకు

శుద్ధి, రెండవగంట — మ. 1-00 గం॥ నుండి 1-30 గం॥ వరకు

సర్వదర్శనం — మ. 1-30 గం॥ నుండి రాత్రి 7-00 గం॥ వరకు

శుద్ధి, రాత్రికైంకర్యము — రా. 7-00 గం॥ నుండి 7-30 గం॥ వరకు

సర్వదర్శనం — రా. 7-30 గం॥ నుండి 8-45 గం॥ వరకు

శుద్ధి — రా. 8-45 గం॥ నుండి 9-00 గం॥ వరకు

ఏకాంతసేవ — రా. 9-00 గం॥ నుండి 9-15 గం॥ వరకు

శుక్రవారాలలో....

సుప్రభాతం — ఉ. 4-00 గం॥ నుండి 4-30 గం॥ వరకు

సహస్రనామార్చన — ఉ. 4-30 గం॥ నుండి 5-00 గం॥ వరకు

(రు. 6-50 టిక్కెట్‌తో నలుగురు వ్యక్తుల్ని అనుమతిస్తారు)

నిత్యఅర్చన — ఉ. 5-00 గం॥ నుండి 5-15 గం॥ వరకు

శుద్ధి, మొదటిగంట — ఉ. 5-15గం॥ నుండి 5-45 గం॥ వరకు

సర్వదర్శనం — ఉ. 5-45 గం॥ నుండి 7-00 గం॥ వరకు

సళ్ళింపు — ఉ. 7-00 గం॥ నుండి 7-30 గం॥ వరకు

మూలవర్లకు అభిషేకం—ఉ. 9-00 గం॥ నుండి 10-00 గం॥ వరకు

(100 రూ. టిక్కెట్‌తో ఇద్దరు వ్యక్తులకు మాత్రమే.)

అలంకారము, రెండవగంట — ఉ 10-00 గం॥ నుండి 11-00 గం॥ వరకు

సర్వదర్శనం — ఉ. 11-00గం॥ నుండి రాత్రి 8-00గం॥ వరకు

ఊంజల్ సేవ — రా. 7-00 గం॥ నుండి 8-00 గం॥ వరకు

(అద్దాలమండపంలో రు. 150 టిక్కెట్‌తో జరుపుకోవచ్చును. గృహస్థుకు 5 గ్రాముల వెండి డాలర్ బహూకరిస్తారు.)

రాత్రిగంట — రా. 8-45 గం॥ నుండి 9-00 గం॥ వరకు

ఏకాంతసేవ — రా. 9-00 గం॥ నుండి 9-15 గం॥ వరకు

ఆర్జితం వివరాలు :

ప్రత్యేక దర్శనం: రూ. 2-00

సహస్రనామార్చన: రూ. 6-50

నిత్యఅర్చన: రూ. 150-00 (ఏడాదికి)

అర్చన: రూ. 1-00

హారతి: రూ. 0-50

పూరాభిషేకం (శుక్రవారాలలో) రూ. 100-00

ఊంజల్ సేవ (శుక్రవారాలలో) రూ. 150-00

తిరుచ్చి ఉత్సవం: రూ. 63-00

గజవాహనం: రూ. 32-00.

వరాహావతారం

—శ్రీ ఎస్. శ్రీపతినాయుడు

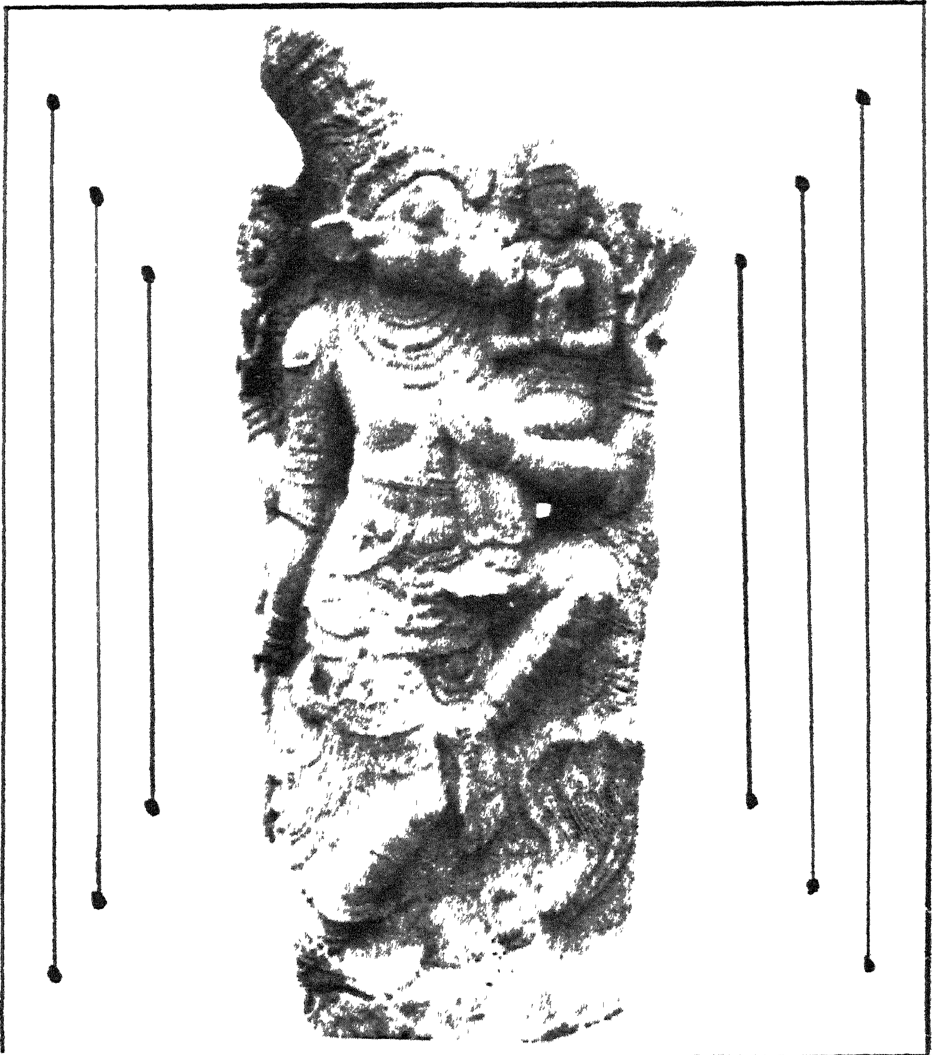
దేవుని అవతారాలను మూడురకాలుగా విభజించవచ్చు. సంపూర్ణ అవతారాన్ని అవతారమని, తాత్కాలిక అవతారాన్ని ఆవేశమని పార్శ్వ అవతారాన్ని అంశమని అంటారు. కృష్ణ రామావతారాలు సంపూర్ణ అవతార రూపాలు. క్షత్రియులను సంహ రించే ఉద్దేశ్యంతో శ్రీమహావిష్ణువు పరశు రామ అవతారాన్ని తాత్కాలికంగా ధరించి నాడు. విష్ణుమూర్తి ఆయుధాలైన శంఖు, చక్రాలు అంశంగా పేర్కొనబడినాయి. విష్ణుమూర్తి ఎత్తిన పది అవతారాల్లో తొమ్మి దవది బుద్ధావతారం. కొంతమంది ఈ అవతారం కాదని బలరామ అవతారాన్ని చేర్చినారు. మత్స్యపురాణంలో ఈ దశావ తార వివరాలు ఇవ్వబడినాయి. భృగు మహర్షి శాపఫలితంగా శ్రీమహావిష్ణువు ఈ అవతారాలను ధరించి, అసురులను సంహరించాడని కథనం. భాగవత పురా ణంలో ఇరవై రెండు అవతారాలు వర్ణించ బడినాయి. పురుష, నారద, నరనారాయణ, కపిల, దత్తాత్రేయ, యజ్ఞ, వృషభ, ధన్వం తరి, వేదవ్యాస రూపాలు అవతారాలుగా పేర్కొనబడినాయి. ప్రాచీన హిందూ సార స్వతంలో దశావతారాల ప్రసక్తి ఉంది. శతపథబ్రాహ్మణంలో కూర్మావతారం, తైత్తిరీయ ఆరణ్యకంలో వరాహావతారం ప్రస్తావించ బడినాయి. రామాయణ, భారత, భాగవత, విష్ణుపురాణాల్లో అవతా రాల ప్రసక్తి ఉంది.

వరాహ అవతార విధానం శతపథ బ్రాహ్మణంలో ఉంది. ఏమూష అనే వరాహం పృథ్విని పెకలించిందట. తైత్తి రీయ ఆరణ్యకంలో శతబాహు వరాహం భూమిని ఎత్తినట్లు చెప్పబడింది.

"వరాహేన కృష్ణేన శతబాహునాన ఉధృత" రామాయణంలో భూమిపుట్టుక వివరణ సందర్భంలో ఈ అవతార ప్రశక్తి చేయబడింది. వరాహమూర్తిని నీటిలో దాగిన భూమిని బ్రహ్మ పైకెత్తినట్లు చెప్పి నాడు. ఈ భావాన్ని విష్ణుపురాణం, లింగ పురాణం, గరుడపురాణం సమర్థిస్తున్నాయి. కాని ఈ గ్రంథాలలో బ్రహ్మ విష్ణుమూర్తులు ఒక్కటే అన్న భావం ప్రతిబింబించింది. అగ్నిపురాణంలో ఈ కథ చెప్పబడింది. హిరణ్యాక్షుడనే రాక్షసుని చంపడానికి విష్ణుమూర్తి ఈ అవతారాన్ని ధరించినాడు.

వరాహ అవతారమూర్తి శిల్పం మూడు విధాలుగా తీర్చబడింది. మొదటిది భూ వరాహం. ఈ మూర్తినే ఆదివరాహం అని కూడా అంటారు. ఈ అవతారంలో విష్ణు మూర్తి మానవ ఆకారంలో ఉంటాడు. నాలుగు చేతులుంటాయి. పై రెండు చేతుల్లో శంఖం, చక్రం ధరించి ఉంటాడు. క్రింది ఎడమచేతిలో భూదేవిని పట్టుకొని క్రింది కుడిచేయి ఆమె నడుముమీద ఉంటుంది. ఆదిశేషుని శిరస్సుపై కుడి కాలు ఉంచబడుతుంది. వరాహరూపంలో ఉన్న శిరస్సు కొద్దిగా పైకెత్తబడి ఉంటుంది. భూదేవి చేతులు అంజలి హస్త ముద్రలో ఉంటాయి. ఈ అవతారాన్ని నృవరాహమూర్తి అవతారమని శిల్పరత్నం పేర్కొంటున్నది. ఈ అవతారంలో విష్ణు మూర్తి రంగు నలుపుగా ఉంటుంది.

సింహాసనంపై కూర్చొని, తెలుపువర్ణం కలిగిన మూర్తిని యజ్ఞ వరాహ అవతార

మని పిలుస్తారు. అనేక ఆభరణాలను ధరించి ఉంటాడు. కుడివైపు బంగారు రంగు కలిగిన దుస్తులు ధరించి, లక్ష్మీదేవి ఆసీను రాలై ఉంటుంది. దేవి కుడిచేతిలో పద్మం ఉంటుంది. యజ్ఞ వరాహమూర్తికి ఎడమ వైపు, నలుపువర్ణంలో ఆసీన భూదేవి ఉంటుంది. కుడిచేతిలో నీలోత్పలం ఉంటుంది.

ప్రళయ వరాహమూర్తి అవతారంలో విష్ణువు సింహాసనంమీదఆసీనుడై ఉంటాడు. శంఖం చక్రం ధరించి, క్రింది కుడిచేయి అభయముద్రలో ఉంటుంది. ప్రళయ వరాహమూర్తి వర్ణం నీలిరంగు. కుడివైపు భూదేవి, కూర్చొని ఎడమచేతిలో ఉత్పల పుష్పాన్ని ధరించి ఉంటుంది. వరాహ అవతారం చాలించి శ్రీమహావిష్ణువు వైకుంఠం చేరిన తరువాత పరమశివుడు వరాహపుముక్కును ఆయుధంగా స్వీక రించాడు.

వరాహమూర్తికి ప్రత్యేక ఆలయం ఉండటం అరుదు. శ్రీవేంకటేశ్వరునికి ఆశ్రయమిచ్చిన వరాహాన్ని మొదట పూజించి తిరుమల ఆలయంలోని విష్ణు మూర్తిని పూజించడం సంప్రదాయం. పల్లవ రేవుపట్టణమైన మహాబలిపురంలో వరాహగుహాలయం ఉంది. లోపలఉన్న వరాహశిల్పం అద్భుతంగా మలచబడింది. చాళుక్యరాజధాని బాదామిలోని వరాహ శిల్పంలో విష్ణుమూర్తి భూదేవిని ఎడమ చేతితో ఎత్తుకున్నట్లు చూపబడింది. ఈ అవతార విజృంభణను బ్రహ్మ మహే శ్వరులుచూస్తున్నట్లుగా చిత్రీకరింపబడింది. ఈ అద్భుత శిల్పం బాదామి మూడవ గుహాలయంలో ఉంది. నాగలాపురంలో వరాహముఖం వేరుగా ఉన్నట్లు చూప బడింది. మద్రాసు మ్యూజియంలో ఇత్తడితో చేసిన వరాహ విగ్రహంలో దేవి ఎడమ తొడపై కూర్చున్నట్లుగా చూప బడింది. బేలూర్ హోయసళ శిలాశిల్పంపై అలంకారం ఆకర్షణీయంగాఉంది. చెన్న కేశవస్వామి ఆలయంలో లభ్యమయ్యే శిల్పంలో వరాహమూర్తికి పన్నెండు చేతు లున్నాయి. కుడి ఆరుచేతుల్లో శూలం, అంకుశం, గంట, ఖడ్గం, బాణం, చక్రాన్ని ధరించినాడు. ఉదయగిరి వరాహ గుహ లోని శిల్పం అతి రమణీయంగా మలచ బడింది. వరాహ అవతారానికి ప్రాధాన్య తను ఇచ్చి విజయనగరరాయల వంశం వారు వరాహాన్ని రాజలాంఛనంగా ఎన్నుకున్నారు. *

వ రా హ జయ ం తి సందర్భంగా ప్రత్యేక సమర్పణ. సం॥

సౌపర్ణాఖ్యానం

— శ్రీ ఆర్. ఎస్. వాసన్

గరుత్మంతుడు తన తల్లి దాస్యమును బాపుటకు అమృతాపహరణము చేసిన కథ భారతమునందున్నది. ప్రస్తుతం ఈ కథ మరియొక విధముగా నుండి అద్భుతముగా నున్నది. గాయత్రీ త్రిష్టుప్ జగతీ ఛందము లందుత్తరోత్తరోత్కర్ష కలిగియుండగా గాయత్రీ ఛందమునకుత్కృష్టత ఏల? అని బ్రహ్మవాదుల కొక సందేహము. ఇది కృష్ణయజుర్వేదము షష్ఠకాండ ప్రథమ ప్రశ్నములోనిది. అందు-

'బ్రహ్మవాదినో వదన్తి కస్మాత్సత్యా ద్గాయత్రీ కనిష్ఠా ఛందసాగ్ం సతీ యజ్ఞ ముఖం పరియాయేతి।'

మూడు ఛందస్సులలోను చిన్నదైన గాయత్రిని ప్రాతస్సవనమందు వినియో గించుట సమంజసమా అను విచారణ జరిగి అసలు మూలకథ ప్రారంభమయింది.

కద్రూశ్చ వై సుపర్ణీ చాత్మరూప యోరస్పర్ధేతామ్. సా కద్రూస్సుపర్ణీమజయ త్సాబ్రవీత్ తృతీయ స్యామితో దివిసోమస్త మాహర తేనాత్మానం నిష్క్రీణీష్వేతీయం వై కద్రూ అసౌ సుపర్ణీ। ఛందాగ్ంసి సౌ పర్ణే యా స్సాఽబ్రవీదస్మై వై పితరౌ పుత్రాన్ బిభృతస్తృతీయ స్యామితో దివి సోమస్త మాహర తేనాత్మానం నిష్క్రీణీష్వ।

ఈ మంత్రము గాయత్రీ ఛందో యుక్తము. ఇందు కద్రువ, సుపర్ణి అనే యిద్దరు సౌందర్యవతులకు వారిలో వారికి రూపవిషయమై స్పర్ధ కలిగింది. ఈ వివాద మందు కద్రువ సుపర్ణిని జయించినది. ఈ విషయమై వారింతకు పూర్వమే ఒక నియ మమునేర్పాటు చేసికొన్నట్లున్నది. ఆ నియ మము గెలిచినవారికి ఓడినవారు దాసీత్వము చేయుట. అయితే దీనిని పోగొట్టుకునే ఉపాయంకూడ ఆలోచించి పెట్టింది ఆ కద్రువ-

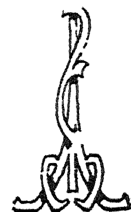
'సా బ్రవీత్ తృతీయ స్యామితో దివి సోమస్తమాహర తేనాత్మానం నిష్క్రీణీష్వ ఇతి.'

ఇతః పరిగణనాదారభ్య - భూమి నుండి లెక్కపెట్టి మూడవ లోకమైన ద్యులోక మందు అక్కసోమమనే లత ఉన్నది. అది ఎప్పుడూ ధిష్టి నామక దేవతలచేత పరిష్కృతమై అపహరణకు సాధ్యముకాని స్థితిలో నుంటుంది. ధిష్టియావా అముష్మిన్ లోకే సోమరక్షన్' అనే మంత్ర వాక్యమీ విషయమును వ్యక్త పరచును. అహర హము అప్రమత్తంగా రక్షింపబడే సోమ మును తెచ్చి దాస్యవిముక్తిని పొంది అంటే 'ఆత్మానం నిష్క్రీణీష్వ' నిన్ను నీవే కొనుక్కొన్నట్లై దాస్యవిముక్తిని పొందగల వని తాత్పర్యము. దీనిని తానే సాధింప వచ్చును గదా అని భావించుచో- 'ఇయం వై కద్రూ, అసౌ సుపర్ణీ, ఈ లోకమునకు సంబంధించిన కద్రువ, ద్యులోక సంబంధి యైన సుపర్ణితో సోమాహరణ విషయమై స్పర్ధవహింపలేదు. ఇక సుపర్ణి ఏమిచేసిందో తెలిసికొందము- 'ఛందాగ్ంసి సౌపర్ణేయాః' అన్నట్లు సుపర్ణికి సంతానము ఛందస్సులు. కష్టకాలంలో ఆ తల్లి పుత్రుల వద్దకు వెళ్ళింది. ఇక్కడ వేదము చక్కటి లోక విషయాన్ని పేర్కొన్నది. ఉపద్రవాలు ఏమైనను కల్గుననే దూరదృష్టితో వాటి నుండి తమ్ము రక్షింతురన్న ఆశతో తల్లులు, తండ్రులు గర్భధారణ నుండి పెంచి పోషించి తమ బిడ్డలను పెద్దవారినిగా చేయుట లోక న్యాయము. కనుకనే ఛందస్సంతానము నకు తమ పందెము, నియమము, దాస్య విముక్తికి గానున్న యుపాయము చెప్పి దాస్యవిముక్తిని గావింపగా పుత్రులను కోరినది. ఈ కాలములోని వారి వలె తల్లిది అవివేకచర్య అనిగాని, మేము చేయమని గాని వారనలేదు. సుపర్ణ కుమారులతో 'మాకద్రూరవోచదితి' అని చెప్పింది.అప్పుడు అందరిలో పెద్దవాడు జగతీ ఛందస్సు.

ఆ ఛందస్సు బయలుదేరి-జగత్యుదపతత్- చతుర్దశాక్షరా సతీ - సా ప్రాప్య న్యవర్తత, పదునాలుగు అక్షరములచేత ప్రతిపాద్య మైన జగతీ ఛందోయుక్తమైనట్టి ఆ దేవత సోమలతను తీసికొని వచ్చుటకు పోగా, 'తస్యై ద్వే అక్షరే' ... 'తత్ర విశ్వముదాం సోమం అప్రాప్య- తాను పొందలేక న్యవర్తత తిరిగి వచ్చినది. కాని జరిగినదేమనగా జగతీ ఛందస్సు నందలి రెండక్షరములు 'తస్యై ద్వే అక్షరే అమీ యే తామ్' ధిష్టినామక దేవతలచే నపహరింప బడి పది రెండక్షరముల ఛందమైనది." కాని ఈ ఛందస్సు అక్షరాల్ని పోగొట్టుకొని కూడ పశుయాగమునకు కావలసిన పశువును యాగదీక్షను తెచ్చినది. కనుకనే పశుకామన గల యజమాని జగతీ ఛందోయుక్తమైన మంత్ర వినియోగముచేయుట కర్తవ్యము ఇక రెండవదియైన త్రిష్టుప్ ఛందస్సు. 'త్రిష్టు బుదపతత్, త్రయోదశాక్షరా సతీ సా ప్రాప్య న్యవర్తత, తస్యై ద్వే అక్షరే అమీ యే తాగ్ం సా దక్షిణాభిశ్చ,- త్రిష్టుప్ వెళ్ళి కూడ సోమమును పొందలేక తిరిగి వచ్చే సందర్భమున రెండు అక్షరాలు పోగొట్టు కొని యాగ ప్రయోజనమైన దక్షిణలు, తపోరూప నియమ విశేషమును గ్రహించి వచ్చింది. తత్కారణముననే త్రిష్టుప్ ఛందస్సుయొక్క సమయమైన మాధ్యం దిన సవన కాలమందు దక్షిణల నిచ్చుట సంభవించుచున్నది. అనంతరము గాయత్రీ ఛందస్సుయొక్క సమయం. ఈ ఛందస్సు కూడ ప్రయత్నించుచూ నాలుగు అక్షరా లతో బయలుదేరి ఒక మేకను వెంటతీసి కొని వెళ్ళింది- గాయత్ర్యుదపతతు, చతు రక్షరాసతీ, అజయా జ్యోతిషా తమస్యా అజాభ్యరుంధ" తదజాయ అ జత్వమ్. ఈ మేకతోటి ఉన్న జ్యోతిస్స్వరూపముతో

అక్కడ ఉన్న పరివారమును చిమ్మివేసిన దట. అజ అనే ధాతువునకు క్షేపణమని తాత్పర్యము, వెదజల్లినట్లు చేసినదని అర్థము. అనంతరము గాయత్రి కొఱకు "అజ" ఈ మేక సోమలతను 'అభ్యారుంధ స్వాధీనం కృతవతీ.' స్వాధీనము చేసినది అని సారాంశము. 'సా సోమంచాహరతు చత్వారి చాక్షరాణి, సాఽష్టాక్షరా సమ పద్యత।' సోమముతో జగతీ ఛందస్సు వదలిన రెండక్షరములు, త్రిష్టుపు వదలిన రెండక్షరములు కలిపికొని ఎనిమిదక్షరములతో, సోమలతతో తిరిగి బయలుదేరినదట. కనుక గాయత్రికి యదేవాద స్సోమమాహరతు, తస్మాద్యజ్ఞ ముఖం పర్యైతు। యస్మాత్ కారణాత్ అదః ద్యులోకాత్ సోమం ఆహరతు తస్మాత్కారణాత్ యజ్ఞముఖం గాయత్రీ కనిష్ఠా ఛందసా సతీ ఛందసాం మధ్యేపరీయాయ. శ్రేష్ఠో భవతీ త్యర్థః. తస్మాత్తేజస్వినీతవ, ఈ కారణము చేత గాయత్రీనామకఛందస్సు అత్యంత తేజోయుక్తమై మిగిలిన ఛందస్సుల కంటె కాంతివంతమై యుండును. ఈ కారణముననే మిగిలిన ఛందస్సులకంటె గాయత్రి వరీయమైనది. "తేజోనామ శారీరస్య కాంతిః" శరీరకాంతికి తేజస్సని పేరు. దీనికింకా వివరణము వేదశాస్త్ర ప్రయుక్తమ్ 'అనుష్ఠాన జన్యంయత్ వర్చః తేజః। తదేవ వర్చ ఇతుచ్యతే.'

ఇది గాయత్రీ వైశిష్ట్యము. గాయత్రీ అనుష్ఠాత అట్టి తేజమును పొందగలడు. దీనిని తెలుపుటకు వేదమున నీ యుపాఖ్యానము ప్రసక్తమైనది.

(8వ పేజీ తరువాయి)

చింది. అలా ప్రతిబింబించిన తన ముఖం ఆ బాలగోపాలుడికి ఏదో "నీల కమలం" లాగున కన్పించింది. వెంటనే దాన్ని అందుకోవాలి అన్పించింది. చెయ్యి చాచాడు. అది అందలేదు. పట్టుకోబోయాడు. సాధ్యం కాలేదు. ఎంత ప్రయత్నించినా ఆ చక్కని కమలం చేతికి చిక్కందే! అందని అరవిందాన్ని అందుకోవటం చేతకాక ఏమీ చెయ్యలేక - ఎటూ పాలుపోక - ఎదురుగా ఉన్నదాదివైపు చూస్తూ ఏడవటం మొదలు పెట్టాడు చిన్నారికన్నయ్య.

పరమ మనోహరమైన ఆ బాల ప్రకృతికి అక్షరాకృతి కల్పించాడు మహాకవి.

రత్నస్థలే జానుచరః కుమారః
సంక్రాంత మాత్మీయ ముఖారవిందమ్
ఆదాతుకామ స్తదలాభఖేదాత్
విలోక్య ధాత్రీవదనం రురోద.

రాత్రి రానే వచ్చింది!

ఆడి ఆడి అలసి వచ్చిన అందాల కృష్ణుడికి ఆకలివేసింది. అటూ ఇటూ చూచాడు. తింటానికి ఏమీ కన్పించలేదు. వెంటనే అమ్మదగ్గరికి పరుగెత్తాడు.

"మాతః!" అమ్మా! అన్నాడు.

"కిం యదునాథ!" ఏమిట్రా నాన్నా! అన్నది యశోద.

"దేహి చషకం" గిన్నె ఇవ్వవే అన్నాడు అబ్బాయి.

"కిం తేనః" ఇప్పుడు గిన్నెందుకు! అన్నది తల్లి.

"పాతుం పయః" పాలు తాగటానికమ్మా అన్నాడు చిన్ని కృష్ణుడు.

"తన్నాస్తి అద్య" పాలుతాగేది ఇప్పుడు కాదురా.

"కదాస్తి వా!" మరెప్పు డంటావు!
"నిశి" రాత్రికిరా పాలు తాగేది.

"నిశా కా వా?" రాత్రి అంటే ఎట్లా ఉంటుందే?

"అంధకారోదయః" అంటూ చీకటై పోతుందిరా! అదే రాత్రంటే! తెలిసిందా!

వెంటనే కొంటె గోపాలుడు తన రెండు కళ్ళూ గట్టిగా మూసుకున్నాడు, "అమ్మా! అంతా చీకటయింది. రాత్రి వచ్చింది. ఇక ఆలస్యం చెయ్యకుండా పాలగిన్నె ఇవ్వు" అంటూ పట్టినపట్టు వదలిపెట్టకుండా అమ్మ పైట కొంగు గట్టిగా లాగసాగాడు. అటువంటి నందకిశోరుని 'కరం' మీకు 'శుభకరం' కావాలంటాడు కవి.

ఆ చక్కదనాల శ్లోకాన్ని సమగ్రంగా మరొక్కమాటు అవధరించండి-

"మాతః!" "కిం యదునాథ" "దేహి చషకం"
"కింతేన?" "పాతుం పయః"
"తన్నాస్త్యద్య" "కదాస్తివా?" "నిశి"
"నిశా కావా?" "అంధకారోదయః"
ఆమీల్యాక్షియుగం నిశాప్యుపగతా
దేహీతి మాతుర్ముహు
ర్వక్షోజాంశుకకర్షణోద్యతకరః
కృష్ణస్య పుష్ణాతు నః

ఇంకా ఎదగదేమే?

అన్నయ్య బలరాముడి జడ ఎంత బాగుందో! గాలికి తూగుతూ సాగుతూ నాగుబాము లాగా నాట్యంచేస్తుంది. మరి తన జడో! పొట్టిగా వేలెడంత కూడా లేదు. కదలదు. మెదలదు. ఇదే పెద్ద దిగులై

పోయింది కృష్ణుడికి. "అమ్మా అమ్మా! నా జుత్తు ఒత్తుగా పొత్తుగా ఎప్పుడు ఎదుగుతుందే" అంటూ అడిగాడు యశోదమ్మను. యశోద చెప్పింది కదా "ఒరే కన్నయ్యా! అన్నయ్య ఆడుకోడానికి యమునానది ఇసుకతిన్నెల మీదికి వెళ్ళాడు. వాడు వచ్చేలోగా మన కపిలగోవుపాలు కడుపునిండా త్రాగావంటే నీ జుట్టు కూడా అంతపొడుగున దబ్బులా దబ్బు దబ్బున పెరుగుతుంది" అని మాయమాటలు చెప్పి గిన్నెనిండా పాలుపోసి యిచ్చింది. చిన్నికృష్ణుడు ఒక చేత్తో పాలగిన్నె పట్టుకొని సగం పాలు త్రాగి మధ్యలో ఆగి రెండోచేత్తో తనజుట్టు తడుముకో సాగాడట.

ఈ చమత్కారాన్ని లీలాశుకుడు తన కవిత్వంలో ఇలా దిద్దితీర్చాడు.

కాళిందీపులినోదరేషు ముసలీ
యావద్గతః ఖేలితుం
తావత్ కార్పరికం పయః పిబ హరే
వర్ధిష్యతే తే శిఖా
ఇత్థం బాలతయా ప్రతారణపరాః
శ్రుత్వా యశోదాగిరః
పాయాన్నస్స్వశిఖాం స్పృశన్ ప్రముదితః
క్షీరేర్ధపీతే హరిః

ఈ సుందర భావాన్ని సూరదాసుగారు అందుకుని తన హిందీ కవితలో అందంగా పొందు పరచాడు.

మైయా కబహి బఢైగీ చోటీ?
కితై బార మోహి పయ పీవో
అజహూ హై ఛోటీ

మా దూడ తప్పిపోయిందండోయ్

మరో సన్నివేశం చిత్తగించండి.
"ఒరే పిల్లవాడా! ఎవరురా నువ్వు?"

"ఎవరినా! నయానా బలరాముడి తమ్ముణ్ణి." బలరాము డంటే ఆ వూళ్లో అందరికీ భయం.

"అయితే మా యింటి కెందుకు వచ్చావ్"

"మాయిల్లే అనుకొని పొరపాటుపడ్డాను"

"సరే కాని ఆ వెన్నకుండలో చెయ్యి పెట్టా వెందుకూ?"

"ఇదుగో చెబుతున్నా విను. మా ఆవు దూడ తప్పించుకు పోయింది. అమ్మేమో బుజ్జాయిని వెతుక్కు రమ్మంది. నేను అన్ని చోట్లా వెదికాను. అది కనపడలేదు. ఇదిగో ఈ కుండలోకి వచ్చి దాక్కుందేమో నని చూస్తున్నా నంతే. ఉంటే వెంటతీసుకెళ్లుతా; లేకపోతే ఊరికే చేతులూపుకుంటూ వెళ్లుతా. అంతే! నువ్వు మాత్రం కంగారు పడకు"

పై విధంగా వ్రేపల్లెలో గొల్లభామకూ గోపాలకృష్ణుడికీ జరిగిన సంభాషణాన్ని మహాకవి ఛందోబద్ధం చేసిన తీరు తిలకించండి—

కస్త్వం బాల : బలానుజః, కిమిహ తే :
మన్మంది రాశంకయా
యుక్తం తన్నవనీత పాత్ర వివరే
హస్తం కిమర్థం న్యసేః
మాతః కంచన వత్సకం మృగయితుం
మాగా విషాదం క్షణా,
ఇత్యేవం వరవల్లవీ ప్రతివచః
కృష్ణస్య పుష్ణాతు నః.

లక్ష్మణా! విల్లు! విల్లు!

"ముద్దు కృష్ణా! పొద్దు పోయింది. నిద్దుర పో!" అంది యశోదమ్మ.

"అమ్మా నిద్ర రావడం లేదు, ఏదన్నా మంచి కథ చెప్పవే!" అన్నాడు అమ్మ పక్కలో పడుకున్న కన్నయ్య. యశోద కథ చెప్పటం ప్రారంభించింది. కృష్ణుడు వింటూ ఊంకొడుతున్నాడు—

"అనగా అనగా పూర్వం "రాముడు" అనే రాజకుమారు డుండేవాడు."

"ఊఁ"

"ఆ రాముడి భార్యపేరు సీత"

"ఊఁ"

"తండ్రిగారి మాట తల మీద ధరించి శ్రీరాముడు సీతతో అరణ్యాలకు వెళ్లాడు"
...."

అబ్బాయికి నిద్దురపడుతున్నది. తల్లి కథ చెప్పకు పోతున్నది.

"అక్కడ—ఆ అరణ్యంలో "పంచవటి" అనే ప్రదేశంలో - వాళ్లు ఉంటుండగా ఏం జరిగిందంటే—వింటున్నావా! రావణాసురుడు దొంగవేషంతో వచ్చి రాముడిభార్య సీతను ఎత్తుకొని వెళ్లాడురా!"

కలతనిద్దురలో కథ వింటున్న కన్నయ్య గభీలున లేచి "సౌమిత్రీ! విల్లు! విల్లు! అంటూ పెద్దకేక పెట్టాడు.

ఆనాటి రాముడే ఈనాటి కృష్ణుడు కనుక "రావణాసురుడు సీతను అపహరించాడు" అన్న మాట చెవిని పడగానే పరమాత్మ ఆత్మ వ్యగ్ర మయింది. ఉగ్ర మయింది. అగ్రహోదగ్ర మయింది.

ఈ అందమైన సన్నివేశం మన మహా కవి ఛందంలో ఇలా రూపందింది.

రామో నామ బభూవ హుం తదబలా
సీతేతి హుం తాం పితు
ర్వాచా పంచవటీతటే విహరతః
తస్యాహర ద్రావణః
నిద్రార్థం జననీకథా మితి హరేః
హుంకారతః శ్రుణ్వతః
సౌమిత్రే! క్వ ధను ర్ధను ర్ధను? రితి
వ్యగ్రా గిరః పాతు వః.

చీకటింట్లో నల్లపిల్లి

పెరుగు తరుస్తూ తరుస్తూ ఒక గొల్ల ఇల్లాలు ఏదో పనిమీద లోపలికి వెళ్లింది. సమయం కనిపెట్టి బాలకృష్ణుడు లోపల జొరబడ్డాడు. పైపై వెన్నంతా తిన్నాడు. మూతి తుడుచు కుంటుండగా గోపెమ్మ వచ్చింది. "కుండలో వెన్నంతా ఏదీ?" అన్నది. "నల్ల పిల్లి తిని పోయింది." అన్నాడు నల్లనయ్య. నోరు తెరవగానే వెన్నవాసన గుప్పుమంది. గొల్లభామ

వ ప్రగిరి

"అవునవును! చీకటింట్లో నల్లపిల్లి కదూ!" అంటూ గట్టిగా ఒక్కటి అంటించ బోయింది అబ్బాయి చెంపమీద. కన్నయ్య కన్నుల్లో నీళ్లు గిర్రున తిరిగాయి. గొల్లభామకు జాలి వేసింది. "చిన్నికృష్ణా! ఇంకొంచెం వెన్న పెడతా గాని కొంచెంసేపు నాట్యం చెయ్యి" అని ఆశ పెట్టింది. నల్లనయ్య కాళ్ల గజ్జెలు గల్లు గల్లు మనేట్లు ఆడి వెన్న ముద్ద అందుకున్నాడు బహుమానంగా. ఈ భావాన్ని ఈ క్రింది శ్లోకంలో స్ఫురింప చేశాడు మహాకవి లీలాశుకుడు—

పవనే నవనీతగంధవాహం
వచనే తస్కరచాతురీధురీణం
నయనే కుహనాశ్రు మాశ్రయేథాః
చరణే కోమలతాండవం కుమారమ్.

ఇదే భావం ఎఱ్ఱన్న గారి హరివంశంలో కూడా కనిపిస్తుంది.

వెన్న కొట్టెద మాకు మా యన్న "యన్న
ముద్దులను మొలగంటలు మొరయనాడు
నచ్యుతుడు, గోపికలు తమయాత్మ ప్రమసి
పెరుగుచుడు వను మరలి సంప్రీతి జూడ.

నడుముకు తళ తళ మెరిసే బంగారు గజ్జెల మొలతాడు సింగారించుకుని, మెడలో మిలమిల మెరిసే మేలి పులిగోరు అలంకరించుకుని దిసమొలతో తిరుగుతున్న నల్లనిమేని వానికి, నందుని పిల్ల వానికి, నవనీతచోరునికి నమస్తే అంటున్నాడు లీలాశుకుడు—

బాలాయ నీలవపుషే నవకింకిణీక
జాలాభిరామ జఘనాయ దిగంబరాయ,
శార్దూల దివ్యనఖభూషణ భూషితాయ
నందాత్మజాయ నవనీత ముషే నమస్తే.

"ఆ కమనీయ కిశోర మూర్తి, ఆ రమణీయ గోపాల మూర్తి, ఆ మోహనమురళీ మోహనుడు, ఆ నెమలి పింఛ లాంఛనుడు నా వాంఛితం తీర్చాలి అంటాడు."

అభినవనీల స్నిగ్ధమూ అపీత మనోజ్ఞమూ దధి రస పరిస్నిగ్ధమూ అయిన ఆ ముగ్ధ మోహనుని మూర్తి నా కన్నులలో కదులుతున్నదంటాడు.

"మేము శైవులం. నిత్యం పంచాక్షరీ మంత్రం జపిస్తాము. ఇందులో సందేహం లేదు. అయినా నా మనస్సు మాత్రం ఆ చిరునవ్వులు చిందే చిన్నారి నల్లనయ్యనే సదా స్మరిస్తున్నదంటాడు."

లీలాశుకుని అమరకృతి శ్రీకృష్ణ కర్ణామృతం. ఇందులో మూడు ఆశ్వాసాలు ఉన్నాయి. ప్రతి ఆశ్వాసంలో నూట పద కొండు శ్లోకాలుంటాయి. గ్రంథమంతా శ్రీకృష్ణలీలా సుగంధంతో గుమగుమలాడుతుంటుంది.

"కస్తూరీ తిలకం లలాట ఫలకే" "[illegible] ముఖారవిందం" కరారవిందేన పదారవిందం" ఇత్యాది శ్లోకాలన్నీ ఈ మహాకవి రచించినవే! లీలాశుకకవి మన్ననలెన్నో పొంది మెప్పించినవే!

"చింతామణి" నాటక రంగంలో బహు కాలం ప్రదర్శింపబడిన ఈ లీలాశుకం భావాం [illegible] అంచాలి శృంగారపరంగా నాటకీయంగా పొందరు. కానీ ఆ శృంగార లీలలూ ఆ సౌందర్య హేలలూ ఎక్కడనుంచి వస్తాయి!

జయదేవుని మధుర మంజుల గీతాలతో శ్రోతలను ఉర్రూతలూగిస్తే నారాయణ తీర్థులు భక్తుల అంతరంగాలను రసతరంగాలలో ఓలలాడిస్తే, జగన్మోహిని అయిన లీలాశుకుని వాక్ కళ్యాప్రియుల కర్ణాలలో అమృతం కురిపించి మైమరపించింది.

సరస కోమలకాంతపదావళికి జయదేవుడు "మారుపేరు" అయితే, రసమయ రమణీయ శిల్పానికి లీలాశుకుడు "పెట్టిందిపేరు." ఇద్దరూ శ్రీకృష్ణ భక్తులే! ఇద్దరూ శృంగార గంగా భగీరథులే! ఇద్దరూ సౌందర్య సమారాధకులే! అయితే జయదేవుని కవిత్వం ఇక్షురసం! లీలాశుకుని కవిత్వం ద్రాక్షారసం!

[8వ పేజీ తరువాయి]

ఓ దేవీ నేను గుర్రముపై సవారిచేస్తూ సముద్రతీరమునందుగల ఉపవనమును ప్రవేశించితిని. ఇప్పటివరకు అక్కడి మృగములను వేటాడి తిరిగి వచ్చినాను. మరో విధంగా నా గురించి భావించకు. ఓ ప్రాణ సఖీ! ఎటువంటి అనుమానము వద్దు.

భగవానువాచ : (అధికపారము)

శ్లో॥ యాతోస్మిదేవి మృగరాజ
మృగాశనాద్యైః
దృష్టైర్మృగైరపి సదాక్షణదాచరైశ్చ
శ్రుత్వార్ధి ఘోషమటవీం నిశి
బాధితానాం
క్లేశోపశాంతి కరణాయ తపో
ధనానాం॥

ఓ దేవి! సింహవ్యాఘ్రాది దుష్టమృగములచేతను మరియు రాక్షసులచేతను పీడింపబడుచున్న మహర్షుల ఆర్తనాదమును విని వారిని కాపాడి, వారి దుఃఖం పోగొట్టుటకు గతరాత్రి అరణ్యమునకు పోయితిని.

దేవ్యువాచ :

కుత్రాస్తి లోకే మృగయావరాణాం
తాన్తేక్షణం దంతనఖక్షతంచ।
కిన్నాలకం స్విన్నముఖం నితాంతం
సమీక్షతాంగం కితవస్య సఖ్యః॥

లక్ష్మీదేవి తన సఖులనుద్దేశించి ఓ సఖులారా! ఈ మోసగాని శరీరమును చూడండి లోకంలో వేటకొరకై వెళ్ళినవారికెవరికైనా పెదవులు, వక్షస్థలములపై అక్కడక్కడ గోరుల మరియు దంతముల గాట్లు ఉంటాయా? జుట్టు చెదరిపోయి, ముఖం అంతా స్వేదబిందువులతో అలంకరించుకొనుట ఇటువంటి గుర్తులు ఉంటాయా?

దేవ్యువాచ :

శ్లో॥ జలజ నయనజాలం వీక్షదైః
ద్రీక్షకృత్వా
ప్రముషిత నిజవేషః వల్లవాకార ధారీ!
మృగయారసి నిశాయాం మానమేదీ
ద్రిశాంత్వం
హృదయ హరిణ వృందం మంద
మందం గృహీత్వా॥

హా! ప్రాణనాథ! నిజం చెప్పండి. రాత్రి సమస్త దిక్కులకు మీ కమలములవంటి నయనములతో మీ సుందరమైన విగ్రహ కాంతితో లేడికన్నులుగల సుందరాంగుల కోసం వలపన్ని వారి మనస్సనేటి మృగ సమూహమును పట్టుకొనుటకు వెళ్ళినారు కదా!

భగవానువాచ :

కిం మాం విశంకయసి పంకజవాసిని
త్వం, హంతుం నిశాచర గణానటవీం
గతోఽస్మి।
విశ్వాసహేతుర భవద్యది మేన
వాక్యం
పృచ్ఛస్వమే పరిజనం శపథం
విధాయ॥

హే కమల నయని! నీవు నా గురించి ఎందుకు అనుమానము పడుచుంటివి? నేను నిశాచరులైన రాక్షసులను సంహరించుటకు అరణ్యమునకు పోయితిని. ఈ నా వచనములయందు విశ్వాసములేనిచో ఈ పరిజనమందరి ముందుగ ప్రమాణపూర్వకముగా నిజం చెప్పెదను. (సశేషం)

శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామి వారి దేవస్థానము, తిరుమల
వివిధ ఆర్జిత ఉత్సవముల ధరల వివరములు.

1. స్పెషల్ దర్శనము	రు. 25

ఈ టికెట్టు తిరుమలలోనూ, దేశంలో ఆంధ్రా బ్యాంకువారి వివిధశాఖలలోను లభించును.

సేవలు

1. ఆమంత్రణోత్సవము	రు. 400
2. అభిషేకము (పులికాపుసేవ)	రు. 500
3. పునుగుగిన్నె	రు. 200
4 జాఫ్రాగిన్నె	రు. 100
5. కస్తూరిగిన్నె	రు. 100
6. సహస్రకలశాభిషేకము	రు. 3500
7. తిరుప్పావడ *	రు. 5000
8. కోయిల్ ఆళ్వారు తిరుమంజనం	రు. 3000
9. ఐనా మహల్లో డోలోత్సవం *	రు. 1500
10. సహస్ర దీపాలంకారసేవ	రు. 2000
11. పవిత్రోత్సవం	రు. 5000
12. ఊంజల్ సేవ	రు. 1500
13 నూతన ఊంజల్ సేవ	రు. 3000

తిరుమల, తిరుపతిలో వసతి సౌకర్య వివరాలు

తిరుమలలో

(1) ప్రత్యేకపు కాటేజీలు	రు. 75
(2) టి. వి. లోపల కాటేజీలు	రు. 50
(3) యస్. వి. గెస్టుహౌస్ పెద్దగదులు	రు. 50
మూలగదులు	రు. 40
ఒక్కగదిని	రు. 35
(4) హెచ్. ఆర్. జి. కాటేజీలు కల్యాణమంటపాలు	రు. 150
రూయాకాటేజి, గోగినేని కాటేజి	రు. 80
సి. పి. కాటేజీలు	రు. 100
కంతమిట్ట తూర్పు నెం॥ 9	రు. 50
ఆళ్వారుల టాంక్ కాటేజి నెం॥ 39	రు. 80

తిరుపతిలో

శ్రీనివాస చౌల్ట్రి: 15, 12, 10. రూ.

పద్మావతి గెస్టుహౌస్ (ఏసి) రెండుపడకలని: 40 రూ.

ఒక్కపడకని: 30 రూ,

శ్రీవేంకటేశ్వర గెస్టుహౌస్: రెండుపడకలని: 16 రూ.

ఉత్సవములు

1. వసంతోత్సవము	రు. 3000
* 2. తెప్ప ఉత్సవం	రు. 2500
3. కల్యాణోత్సవము	రు. 2000
4. బ్రహ్మోత్సవము	రు. 1000
5. పుష్పయాగం	రు. 3500

వాహనములు

1. బంగారుగరుడ కల్పవృక్ష, సర్వభూపాల, సూర్యప్రభ ఒక్కొక్కదానికి	రు. 125
2. వెండిగరుడ, చిన్న శేష, ఏనుగు, గుఱ్ఱం, హంస, హనుమంత వాహన సేవ ఒక్కొక్కదానికి	రు. 100

షరా: - సహస్ర కలశాభిషేకము ప్రతి బుధవారమునను, తిరుప్పావడ ప్రతి గురువారమునను జరుగును.

1. ఆమంత్రణోత్సవమునకు ఇద్దరికి మాత్రమే అనుమతి 2,3,4, 5,6, సేవలకు ఒక్కొక్కరికి మాత్రమే అనుమతి.
2. ప్రతిదినం మధ్యాహ్నం 1-00 గం॥ 7-00 గం॥ లోపల సర్కారు లేదా ఆర్జిత కల్యాణోత్సవం, బ్రహ్మోత్సవం, వాహనసేవలు, సర్కారు డోలోత్సవం (ఉయ్యాల) (సర్కారు లేక ఆర్జిత ప్లవోత్సవం, మంగళవారంనాడు) జరుగుతవి.

* ఈ ఉత్సవముల వారికి 5 గ్రా. బంగారు పతకం బహూకరింతురు.

* నిబంధనలు *

కాటేజీలు కావలసినవారు ఆ ప్రాంతపు రిసెప్షన్ ఆఫీసర్ పేరిట కనీసం పదిరోజులు ముందుగా డిమాండ్ డ్రాఫ్టు మూలకంగా డబ్బుపంపాలి. ఒక కాటేజీ కొరకు పంపి వేరొక వసతి ఏర్పాటైతే జమచేయగా మిగిలిన డబ్బు వాపసు ఇవ్వబడుతుంది. ఉదయం 8 గంటలనుండి మరునాడు ఉదయం 8 గంటలవరకు ఒకరోజుగా లెక్కించబడుతుంది. డబ్బు కట్టినవారు మొదటి రోజున రానిపక్షంలో అంతకు ముందు చెల్లించిన డబ్బు తిరిగి ఇవ్వబడదు. తరువాత ఛార్జీలకు లెక్క కట్టబడదు.

ఈ రిజర్వేషను 2 రోజులకు మాత్రమే: పరిస్థితులను బట్టి పొడిగింపు వుంటుంది. ఏ వసతి దొరకని పక్షంలో డబ్బు తిరిగి ఇవ్వబడును.

డబ్బు కట్టినవారు తమకు ముందుగా పంపబడిన రిజర్వేషను కార్డును లేదా మనియార్డరు రశీదును లేదా నగదు రశీదును ఆయా రిజర్వేషన్ కేంద్రాలలో చూపవలసి వుంటుంది. లేనిచో రిజర్వేషన్ రద్దుకాగలదు.

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం.

ఓ బొజ్జ గణపయ్యా
నీ బంటు నేనయ్యా!
ఉండ్రాళ్ళమీదికి దండు పంపు.

....

అర్తుడూ, అర్థార్థీ, జ్ఞానీ....ఇలా భక్తుల్లో రకరకాలు వున్నట్లే — ప్రార్థనల్లోకూడా పలు రకాలు! పైన పేర్కొన్న పాటకూడ ఒక ప్రార్థనే! ఒక తిండిపోతు దేవుడికి ఓ పసరు బోతు చేసిన ఈ 'ఆకలి' ప్రార్థనలో ప్రత్యక్షరం హాస్యభరితం!

మన దేవుళ్ళవన్నీ దివ్యమంగళరూపాలే! మరి ఇందుకపవాదంగా బాన కడుపుతో చిమంత కళ్ళతో చేటల్లాంటి చెవులతో తొండంలాంటి ముక్కుతో సదా భుక్తాయాసంతో ప్రత్యక్షమయ్యే 'గణపతి' హాస్యరసాధి దేవతగా మన కవులకు కనిపించడం వింతకాదు. అందుకే ఆంధ్ర కవితాపితామహుడు 'అల్లసాని పెద్దన' అంతటి వాడే ఓ వంక వినాయకుడికి చెయ్యెత్తి దండం పెడుతూనే 'తొండమున నవ్వాలి చన్ కబళింపబోయి ఆ వంక కుచంబుగానకహి వల్లభహారముగాంచి వే మృణాలాంకురశంక నంటెడు గజాస్యుని—అంటూ మెల్లగా ఓ విసురు విసిరాడు!

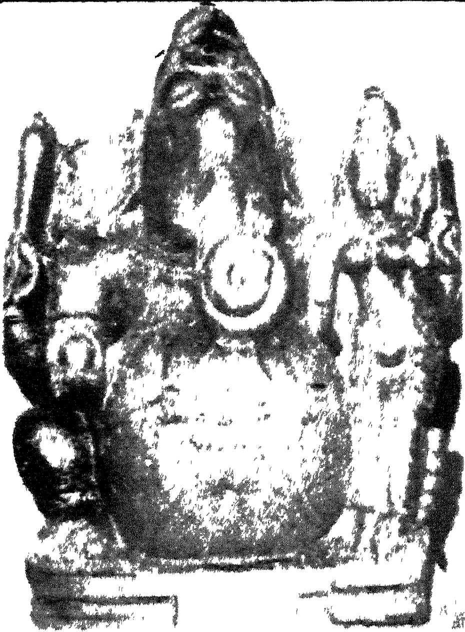
ఐతే మెరిసేదంతా బంగారం కానట్లే, కంటికి కనబడేదంతా సత్యం కానక్కరలేదు! మనిషి రూపం వేరు; అతని మేధాశక్తి వేరు—ఈ రెంటికీ మధ్య ఎంతెంతో దూరం! ఇందుకు గణపతితత్త్వం ప్రథమోదాహరణం! ఆయన శరీరం ఎంత స్థూలమో బుద్ధి అంత సూక్ష్మం. మాతా పితరులకు ముమ్మారు ప్రదక్షిణంచేసి ముల్లోక సంచార ఫలం సాధించే 'ధర్మసూక్ష్మం' బాల్యంలోనే కనిపెట్టినందువల్లనే ఆయన గణాధిపతీ, వినాయకుడూ కాగలిగాడేమో? ఆదర్శ నాయకుడు అనిపించుకోవాలనుకున్నవాడు భవబంధాలకతీతుడై వుండాలన్నది ఈనాడు మనం అనుకొనేమాట. అందులో వినాయకుడే మనకు ఆదర్శం! వినాయకుడు బ్రహ్మచారి! అయినప్పటికీ సిద్ధి, బుద్ధి అనే

విఘ్నేశ పూజ

దేవేరులు ఆయన విఘ్ననివారణం కార్యసిద్ధి, సూక్ష్మబుద్ధి నాయకత్వ లక్షణాలని చెప్పడానికే కావచ్చును—

గణపతి దైవత్వం వినాయకత్వం మరో సందేశంకూడా సమున్నతమైందే! శారీరక సౌందర్యం క్షణికమైంది. (Beauty is skin deep అని ఆంగ్లంలో ఓ సామెత) ఇందుకు భిన్నమైంది ఆత్మసౌందర్యం. దానికి వృద్ధి గాని క్షయం లేదు. రూప యౌవన కుల బల గర్వాలు మనిషిలో అహంకారాన్ని అంకురింపజేస్తే ఆత్మసౌందర్యం అతణ్ణి వినయశీలిని చేస్తుంది. అందం లేనివారిపట్ల సౌందర్యవంతుల మిడిసిపాటు చివరికి వారికి భంగపాటుగా పరిణమిస్తుంది. పాపం! అందాల చందమామ అహంకారంతో బొజ్జ గణపతిని అపహాస్యం చేసిన నేరానికేగదా వినాయకచవితినాడు నెలవంకను చూడకుండా మనం తల త్రిప్పుకొంటున్నది.

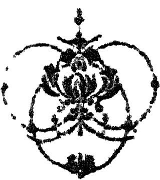
మూలాధార చక్రానికి అధిష్ఠాత అయిన వినాయకుడు జ్ఞాని మాత్రమేగాక బ్రహ్మజ్ఞానికూడా! నేటి మన గణపతి ఉపాసన వేదాంతపరంగా ఎంతో గాంభీర్యాన్ని సంతరించుకొంది. మట్టితో చేసిన గణపతి

బొమ్మను పూజాసంభారం సాలంకారంగా పెట్టి పూజించటంలో — పొంచి భౌతిక మైలా మన ఎదుట పెట్టి ఉన్నా దీనిపై మనుష్య, ప్రకృతి ప్రేమ సుమా అనే హెచ్చరిక వినిపించటం లేదూ? అలాగే ఎందుకూ కొరగానివి— రోజులు వంటి చెత్తేదుపూలా, ఉమ్మెత్త పూలు గణపతి పూజలో పీట ఎక్కి కూర్చోటంలో 'హీనంగా చూడకు దేన్నీ!' అనే ఒక ఉపదేశముంది! ఆ స్వామి ముందు చెంపదెబ్బలు వేసుకోటం, గుంజీళ్ళు తీయటం మానసికంగా శారీరకంగా మన పరిశుద్ధత కోసమే. తొలిదీ తలిస్తే వైకల్యమే—అన్నట్లు కాకుండా తలచిన పని తలచిన రీతిలో జరగాలంటే దైవానుగ్రహం వుండి తీరాలంటారు. ఏ పనైనా అవిఘ్నమస్తు అని ఆశీర్వదించ గలిగిన దైవం విఘ్నేశ్వరుడే! ఆయన విఘ్నకారకుడూ వినాయకుడూ కూడా! అందుకే ఆయన పూజతోనే మనం ఏపనైనా ప్రారంభిస్తాం! చివరికి దైవకార్యం కూడా!

ఒక మంచిపనికి ఎదురయ్యే ఆటంకాలు ఎన్నెన్నో! పదిమందీ కలిసొస్తేనే ఒక పుణ్యకార్యం! విఘ్నేశ్వరుడి సంగతటుంచితే పనిగట్టుకొని ఒక మంచి పనిని చెడగొట్టే వారు మనలోనే ఎంతో మంది వున్నారు. స్వార్థంతో ప్రతిదానికీ అడ్డం పడటమే వారు చేసే ఘనకార్యం! ఇలాంటి వారివల్లే మన ప్రగతి కుంటుపడుతోంది. పుణ్యకార్యాలకు 'విఘ్నం' కల్గించక పోవడమే మనం చేసే నిజమైన 'విఘ్నేశ పూజ' అనే తలంపు వీరిలో కలిగే దెప్పుడో?

— కృష్ణచైతన్య

ప్రమద్వర

భృగుమహాముని మనుమడు ప్రమతి. అతడు చాల మంచివాడు. అతడి కుమారుడు రురుడు. గొప్ప తపశ్శాలి. సత్యనిష్ఠా గరిష్ఠుడు. అనుకున్నది సాధించిగాని నిద్రపోని రకం.

అతడు ఒక రోజున ఆశ్రమానికి కొద్ది దూరంలో ఉన్న స్థూలకేశ ముని ఆశ్రమానికి వెళ్ళాడు. అక్కడ అతడు ఆశ్రమంలో ఉన్న ఒక యువతిని చూసి, ఆమె అందానికి ఆశ్చర్యపోయాడు. అప్సరసలను తలదన్నే రూపం ఆమెది. ఆమెను చూసిన మరుక్షణం మనస్సులో ప్రేమ పుట్టుకొచ్చింది. ఆ విషయం స్థూలకేశుడితో కాని, తండ్రితో కాని చెప్పలేదు. చెబితే ఏమయినా అంటారేమోనని అతడి భయం.

రురుడు విచారంగా ఉండడం గమనించారు అతడి తల్లిదండ్రులు. కారణం అడిగారు. దానికి రురుడు చాలాసేపటి వరకు ఏమీ చెప్పలేదు. కాని చెప్పకపోతే తనకే నష్టం అని తెలుసుకుని "తండ్రీ! నేను స్థూలకేశముని ఆశ్రమంలో ఉన్న ఒక యువతినిచూసి మోహించాను. ఆమెను పెళ్ళి చేసుకోవాలని ఉంది. అదే నా విచారానికి మూలకారణం" అని చెప్పాడు.

అతడి తండ్రి కుమారుడి నిర్ణయం విని 'అలాగే! నాయనా! నేను వెళ్ళి స్థూలకేశుడితో మాట్లాడి వస్తాను, అని చెప్పాడు. తండ్రి తన మాట కాదనకపోవడం సంతోషంగా ఉంది రురుడికి.

ఇంతకీ ఆ యువతి ఎవరో తెలుసుకుందాం. అప్సరస మేనక ఒకసారి విశ్వావసువు అనే గంధర్వుడిని కామించింది. ఫలితంగా గర్భం ధరించింది. మేనక స్థూలకేశుడి ఆశ్రమానికి దగ్గరలో ఉన్న నది దగ్గర ప్రసవించగా ఒక బాలిక జన్మించింది. ఆ బాలికను అక్కడే విడిచి వెళ్ళిపోయింది. ఆ బాలికే ప్రమద్వర. ఆ బాలిక ఏడుపు విని స్థూలకేశుడు దగ్గరకు వెళ్ళి చూసాడు. ఎవరో వదలివేసారనే నిర్ణయానికి వచ్చి తన ఆశ్రమానికి తెచ్చి పెంచాడు. ఆమే రురుడు మోహించిన ప్రమద్వర. అప్సరస మేనకకు జన్మించిన ఆమె, అపూర్వమైన అందంతో చూసే వారిని భ్రాంతుల్ని చేసేది.

ప్రమతి వెళ్ళి స్థూలకేశుడిని కలుసుకుని 'ప్రమద్వరను రురుడికి ఇచ్చి వివాహం చేయమని' చెప్పాడు. స్థూలకేశుడు ఎంతో సంతోషం పొంది 'తప్పక వివాహం చేసేద్దాం' అని ఒప్పుకున్నాడు. ఇరుపక్షాల వారి నిర్ణయం జరిగిపోయింది.

ముహూర్త నిర్ణయం జరిగిపోయింది. అప్పటికి కొద్దిరోజులే ఉంది వివాహ దినం.

ఒకరోజు ప్రమద్వర ఆశ్రమం వాకిట నిదురిస్తున్న పామును చూడకుండ తొక్కింది.దాంతో ఆ సర్పానికి నిద్రాభంగం జరిగింది. ఆ సర్పం కోపంతో 'బుస్సు' మని ప్రమద్వరను కాటువేసింది. ఆ పాము విషం తిరుగులేనిది కావడంతో ప్రమద్వర వెంటనే మరణించింది. ఆమె అకాల మరణానికి స్థూలకేశుడితో సహా, అక్కడఉన్న మునులు అందరూ దుఃఖించసాగారు. బిగ్గరగా ఏడ్వసాగారు.

ఆ ఏడ్పుల ఘోష విని రురుడు అక్కడకు వచ్చాడు. ప్రమద్వర మరణవార్తవిని నిలువునా కూలిపోయాడు. తన భార్యగా

రురుడు తాను పెళ్ళాడదలచిన ప్రమద్వర కోసం సగం ఆయువు ధారపోశాడు. కానీ ఈనాడు మనం పెళ్ళయిన వెంటనే అర్ధాంగుల ఆయువు సగం తీస్తున్నాం. ఇదే వింత! సం॥

ఆమెను ఊహించుకుంటూ స్వప్నాలలో తేలిన అతడు ఆమె అకాల మరణ వార్తను భరించలేక పోయాడు. ఆమెను చూసే అంత ఆనందం పొందిన రురుడు, తాకితే ఎలా ఉంటుందో అని గొప్పగా ఊహించుకున్నాడు. అటువంటి అతడి ఆశలు ఒక్కసారిగా నిరాశలుగా మారడంతో భరించలేని శోకం అనుభవించాడు. తాను కూడా ఆమెతో పాటుగా చనిపోవాలనుకున్నాడు. కాని తాను చనిపోతే ఆమె బ్రతకదు కదా! లేక తాను ఆమెను చేరలేడు కదా! ఇలా ఆలోచించి చివరకు ఆ నిర్ణయం వదలి మనస్సులో పట్టుదలగా ఆలోచిస్తూ నది వైపు కదిలాడు.

అతడు ఒక నిర్ణయానికి వచ్చి నది దగ్గరకు వెళ్ళాడు. స్నానంచేసాడు. ఆచమనం కూడా చేసి కూర్చుని, చేతిలో నీరు పట్టుకొని దేవతలను స్మరిస్తూ ఇలా అన్నాడు. 'నేను దేవార్చన మొదలగు పుణ్యకార్యాలు చేసి ఉంటే, గురువుల్ని పూజించి ఉంటే, వేదాలు అధ్యయనం చేసి ఉంటే, నా ప్రియురాలు ప్రమద్వర బ్రతకాలి. లేకపోతే నేను చనిపోతాను' అంటూ చేతిలో ఉన్న నీరు నేల మీద పోసాడు.

అంతే! మరుక్షణం అక్కడ ఒక దేవదూత ప్రత్యక్షమయ్యాడు. అతడు "ముని కుమారా! నీ విచారం అర్థం లేనిది. ప్రమం

చంలో ప్రతివాడికీ చావు పుట్టుకలు సహజం. అలాగే ఆమె ఆయువు నిండడంతో మరణిం చింది. ఆమె మరణానికి నువ్వు వ్యథ చెందకు. మీ కింకా వివాహం జరుగలేదు కనుక నీవు వెళ్ళి మరొక కన్యను శాస్త్రో క్తంగా వివాహం చేసుకుని సుఖవంతంగా జీవించు' అని చెప్పాడు.

కాని ఆమెను భార్య కన్నా ఎక్కువగా ఊహించుకున్న రురుడికి దేవదూత మాటలు రుచించలేదు. "ఆర్యా! మీరు చెప్పినంత సులభంగా నేను మరొక కన్యను చేపట్ట లేను. దయ ఉంచి వేరే ఏదైనా మార్గం ద్వారా నా ప్రమద్వరను బ్రతికించండి. లేకపోతే చనిపోతాను" అన్నాడు రురుడు.

దేవదూత రురుడి పట్టుదలలో మార్పు లేకపోవడం గమనించాడు. అన్నింటవనీ చేసే రకం అనుకుని చివరకు ఇలా అన్నాడు "ముని కుమారా! నేనొక ఉపాయం చెబుతాను. ఇది ఇంతవరకు ముందు దేవ తలు ఉపదేశించిన ఉపాయం. నీవు నీ ఆయువులో సగం ఆమెకు ధారపోస్తే ఆమె తప్పక బ్రతుకుతుంది. ఆలోచించి నిర్ణయం తీసుకో!"

రురుడు ఆ మాటలకు సంతోషపడుతూ "దేవా! మీరు చెప్పిన పద్ధతికి నేను అంగీ కరించాను" అన్నాడు. ప్రాణానికి ప్రాణం అనుకుంటున్న ప్రమద్వర బ్రతకడమే తనకు చాలునని అనుకున్నాడు.

ఆ దేవదూత యమధర్మరాజు వద్దకు వెళ్ళి విషయం వివరించి చెప్పాడు. యముడు అందుకు అంగీకరించాడు.

ప్రమద్వర వద్దకు వెళ్ళి రురుడు తన నిర్ణయం చెప్పాడు. అంతే! మరుక్షణం ఆమె నిద్రనుండి లేచినట్లు లేచింది. అతని సంతోషం అంతులేనిదైంది.

ఆ తరువాత వివాహం చేసుకొని సుఖ సౌఖ్యాలననుభవించారు. ఇలాగా పూర్వపు చరిత్రలు. ఆమెను వివాహం చేసుకోక ముందే ఆమెను భార్యగా భావించి సగం ఆయువు ధారపోసి ద్వారా ప్రతిష్ఠ చేశాడు రురుడు.

కాని ఇప్పుడో? కోరిన పన్ని ఇచ్చి పెళ్ళి చేసినప్పటికీ, ఏవో ఒకటి రెండు వస్తువులు ఇవ్వలేదని ఎంతో మంది తమ భార్యలను చంపిన, చంపించిన సంఘట నలు ఉన్నాయి.

హిందూ ధర్మం అతి పవిత్రమైనది. ఆ ధర్మాలను మంటగలుపుతున్న వారిని మీరు మార్చడానికి ప్రయత్నించండి. భగవం తుని కృప ఎల్లవేళలా మీకు తోడుగా ఉంటుంది.

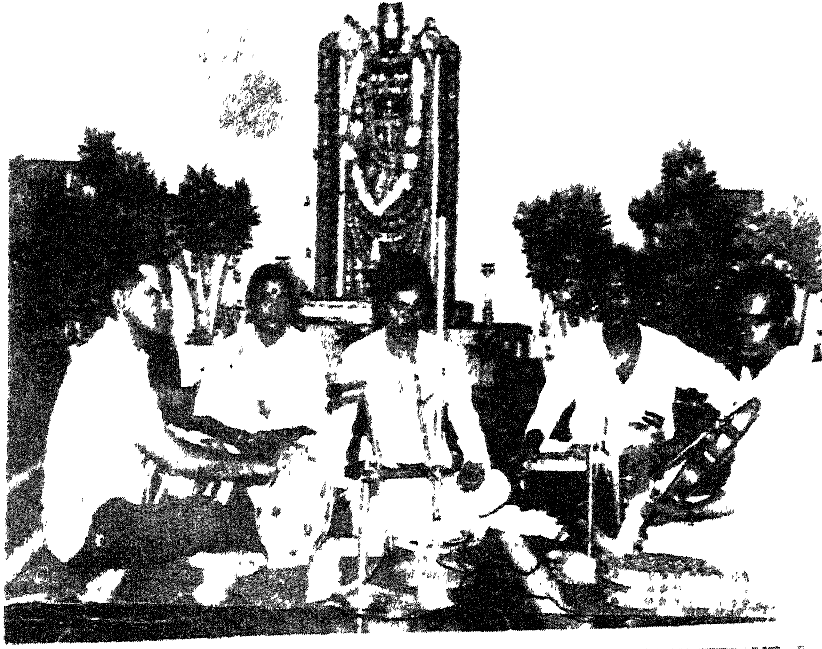
—శ్రీ ఎస్. ఉమామహేశ్వరరావు

అగజానందన

శ్రీ గణ నాయక
సిద్ధి వినాయక
చేతుము నీ స్తుతి
చేకొనుమా.
పార్వతి తనయా
వరము కృపామయ
ప్రణతుల గొను
శ్రీ గణాధిపా
ప్రతివర్షము నిను
భాద్ర పదంబున
శుద్ధ చవితిని
శ్రద్ధాన క్తిని.
పుట్టమన్నుతో
ముద్దుగ నీదు
బొమ్మనుచేసి
బొజ్జగణపతీ.
వచ్చని కొమ్మల
పందిరి వేసీ
దానినడుమ నుచి
శాసన మేసీ
బొలికి ఆకుల
పూల పాన్పువయి
నిన్ను సుఖాసీ
నుని గా జేసీ
వేల్పులలో తొలి
వేల్పువు నీవని
చదువుల కెల్లా
స్వామివి నీవని
పప్పు బెల్లములు
చప్పటుండ్రాళ్ళు
పాలు చక్కెరలు
పండ్లు ఫలములు
నీ కర్పించీ
నిన్నర్చింతుము
ఆడి పాడుచూ
హారతి నిత్తుము
మూషక వాహన
ఏకదంత మా
దోషములను
తొలగించి కావుమా

— గాధిరాజు పాలమూరు

విశాఖపట్నంలో అన్నమాచార్యసంకీర్తనలు గానంచేస్తున్న అన్నమాచార్య ప్రాజెక్టు గాయకుడు శ్రీ జి. నాగేశ్వరరావునాయుడు.

ధార్మిక ప్రచారం

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానముల హిందూ ధర్మరక్షణ సంస్థవారు గత జూన్ నెల 21 వ తేది నుండి జులై 1 వ తేది వరకు విశాఖపట్నం, విజయనగరం, శ్రీకాకుళం జిల్లాలలో విస్తృత ధార్మిక ప్రచారోద్యమం నిర్వహించారు. శ్రీ సముద్రాల లక్ష్మణయ్య శ్రీ ఇ. కరుణాకరన్ గార్ల సారథ్యంలో దేవస్థాన పురోహితులు, శ్రీ అన్నమాచార్య ప్రాజెక్టు కళాకారులు, తదితరులు ఇందులో కృషి చేశారు. వీరు వెళ్ళిన అన్నిచోట్లా వీరి కార్యక్రమాలకు ప్రజానీకం నుండి విశేషాదరణ లభించింది.

పురాణప్రబోధ పరీక్షలు

జనవరి 1984.

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానముల హిందూధర్మ రక్షణసంస్థ ఆధ్వర్యవంలో ఐదవ పురాణ ప్రబోధ పరీక్షలు 1984 సం॥ జనవరి 29 వ తేది, ఆదివారం జరుగనున్నాయి. ఆంధ్రప్రదేశ్‌లోని పాఠశాలలలో 8,9,10వ తరగతులు చదివే బాలబాలికలు వీటిలో పాల్గొనవచ్చును. అభ్యర్థులు తమ దరఖాస్తులను తే 31-10-1983 ది లోగా తమ పాఠశాలల ప్రధానోపాధ్యాయుల ద్వారా పంపవలసి వుంటుంది. ఇతర వివరాలను స్పెషలాఫీసర్, పురాణప్రబోధ పరీక్షా విభాగము, హిందూధర్మ రక్షణ సంస్థ, తిరుపతి 517 501 అనే చిరునామాకు వ్రాసి తెలుసుకోవచ్చును.

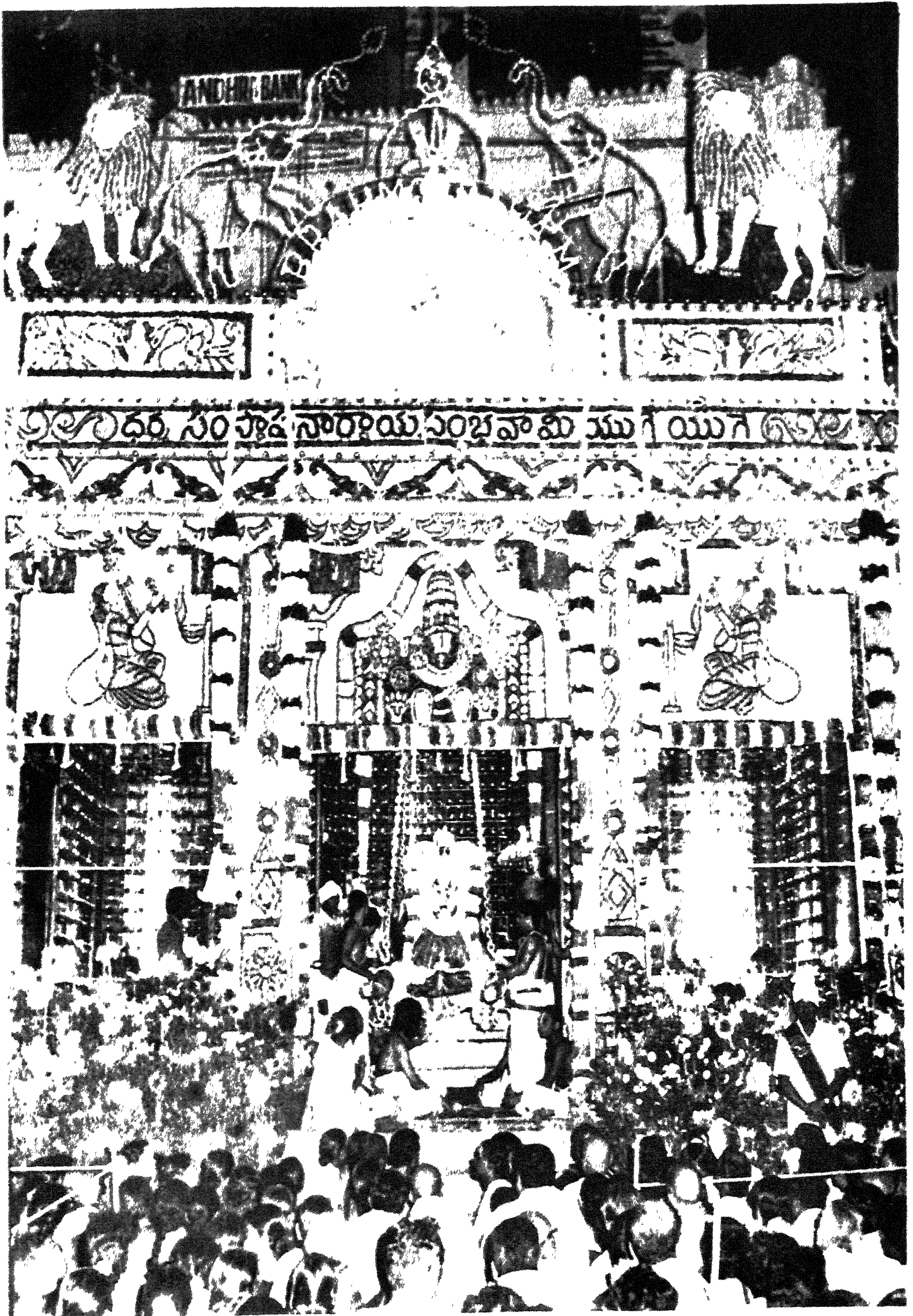
ఉత్తమ విక్రేత

1982 సంవత్సరానికి సప్తగిరి మాస పత్రిక (తెలుగు) ఉత్తమ విక్రేతగా వరంగల్ ఏజంట్ శ్రీ ఏ. రంగాచార్యగారు ఎన్నికయ్యారు—వీరు ఈ గౌరవం పొందటం ఇది మూడోసారి—ఒక సంవత్సరంలో నెలకు 500 సప్తగిరి ప్రతులను విక్రయించే ఏజెంట్ల కందరికీ 10 గ్రాముల తూకంగల శ్రీవారి వెండి డాలర్‌ను టి.టి.డి. యాజమాన్యం బహుకరిస్తూ వస్తోంది. శ్రీ రంగాచార్యగారు నెలకు 1082 సప్తగిరి ప్రతుల్ని విక్రయిస్తూ అందరు ఏజెంట్లలోకి అగ్రస్థానంలో వున్నారు. తమిళం లో ఈ ఏడాది ఉత్తమ విక్రేతగా మద్రాసుఏజెంటు శ్రీ ఏ. టి. కృష్ణన్ ఎన్నికయ్యారు.

వీరిద్దరికీ మా అభినందనలు.

సప్తగిరి.

Edited and Published on behalf of the T. T. Devasthanams by K. Subba Rao, M.A., and Printed at T.T.D. Press.

ధర్మ సంస్థాపనార్థాయ సంభవామి యుగే యుగే

Regd. No. H/TRP/13.

సంవత్సర చందా: 12-00.

